

Sametingets plenum

Møtebok 04/12

Ávjuvárgæidnu 50, N-9730 Kárašjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 26. - 28.09.12

Sted: Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
033/12	Konstituering
034/12	Sametingsrådets beretning
035/12	Spørsmål til Sametingsrådet
036/12	Kunngjøring av nye saker
037/12	Sametingsrådets likestillingspolitisk redegjørelse 2012
038/12	Sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning - med utgangspunkt i Butenschönutvalgets utredning
039/12	Finnmarkseiendommen - FeFo - eierstrategier og overskuddsanvendelse
040/12	Nordisk samisk språksamarbeid - Sámi giellagáldu
041/12	Krav om kjønnsfordeling til listeforslag ved sametingsvalg 2013
042/12	Søknad om fritak fra verv som representant i Sametinget - Knut Roger Hanssen
043/12	Riksrevisjonens undersøkelser om bærekraftig reindrift i Finnmark

Møtesekvenser

Tid		Sak	Side
26.09.12	kl. 09.00 - 09.10	033/12	4
	kl. 09.10 - 12.05	034/12	6
	kl. 14.35 - 15.55	035/12	49
	kl. 15.55 - 17.20	036/12	57
	kl. 17.20 - 17.45	038/12 fremleggelse	80
	kl. 17.45 - 18.00	037/12 fremleggelse	63
27.09.12	kl. 15.35 - 17.30	039/12	95
	kl. 17.30 - 18.40	040/12	99
	kl. 18.40 - 19.00	041/12	103
	kl. 19.20 - 19.50	042/12	106
28.09.12	kl. 08.35 - 10.05	037/12	63
	kl. 10.30 - 11.40	038/12	80
	kl. 11.40 - 13.45	043/12	108

Ašši/Sak SP	033/12
--------------------	---------------

Konstituering

Saken påbegynt onsdag 26.09.12 kl. 09.00

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1. Mariann Wollmann Magga	21. Odd Iver Sara
2. Gunn-Britt Retter	22. Geir Tommy Pedersen
3. Knut Inge Store	23. Willy Ørnebakk
4. Kirsten Ellinor G. Utsi (<i>vara for Trond Are Anti</i>)	24. Synnøve Angell (<i>vara for Randi A. Skum</i>)
5. Ragnhild M. Aslaksen	25. Margit Eli Anti Oskal
6. Hans J. Eriksen	26. Aud Marthinsen
7. Alf Isaksen	27. Rolf Johansen
8. Aili Keskitalo	28. Ann-Mari Thomassen
9. Ronny Wilhelmsen	29. Inga-Lill Sundset
10. Per Andersen Bæhr	30. Miriam Paulsen
11. Olaf Eliassen	31. Åge Nordkild
12. Mathis Nilsen Eira	32. Geir Johnsen
13. Marit Kirsten A. Gaup (<i>vara for Anne Helene Moeng Saari</i>)	33. Jarle Jonassen
14. Anders Somby jr	34. Sten Erling Jønsson
15. <i>Ingen møtte for Knut Roger Hanssen</i>	35. Ida Marie Bransfjell
16. Gunnar Nilsen (<i>vara for Hilde Anita Nyvoll</i>)	36. Jørn Are Gaski
17. Rolf Fjellstad (<i>vara for Arthur Johan Tørfoss</i>)	37. Kirsti Guvsám
18. Toril Bakken Kåven	38. Marie Therese N. Aslaksen
19. Silje Karine Muotka	39. Heidi P. Greiner Haaker
20. Inger Jørstad	

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsmøtet

Representant nr 4. Trond Are Anti

Representant nr 13. Anne Helene Moeng Saari

Representant nr 15. Knut Roger Hanssen

Representant nr 16. Hilde Anita Nyvoll

Representant nr. 17 Arthur Johan Tørfoss

Permisjoner for deler av plenumsmøtet

Representant nr 24. Randi Skum 26.09.12

Representant nr 18. Toril Bakken Kåven 27. - 28.09.12

Representant nr. 26. Aud Marthinsen 27.09. fra kl. 15.00 - 28.09.12

Vararepresentanter

Vararepresentant Kirsten Ellinor Guttorm Utsi for representant nr. 4. Trond Are Anti

Vararepresentant Marit Kirsten Anti Gaup for representant nr. 13 Anne Helene Moeng Saari

Vararepresentant Gunnar Nilsen for representant nr. 16 Hilde Anita Nyvoll

Vararepresentant Rolf Fjellstad for representant nr. 17 Arthur Johan Tørfoss

Vararepresentant Synnøve Angell for representant nr. 24 Randi A. Skum

I Dokumenter

Møteinnkalling av 07.09.12 med forslag til saksliste.

II Forslag og merknader

Plenumsledelsens innstilling

Innkalling av 07.09.12 med innstilling til saksliste, program og taletid godkjennes

III Votering

Av 39 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jarle Jonassen	
2	Geir Tommy Pedersen, forr. orden	

VI Sametingets vedtak

- Innkalling av 07.09.12 med innstilling til saksliste, program og taletid godkjennes

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.09.12 kl. 09.10

Åšši/Sak SP 034/12

Sametingsrådets beretning om virksomheten iht. forretningsorden § 20

Arkivsaknr.
12/4195

Saken påbegynt 26.09.12 kl.09.10

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Regnskap
2			The Inari Declaration on the World Conference on Indigenous Peoples

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden 18.05. – 14.09.12 til orientering.

1 Innledning

Denne beretningen omhandler perioden fra 18.05. – 14.09..2012 og er knyttet opp til Sametingets budsjett for 2012.

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt 2 fysiske møter og flere telefonmøter og har behandlet 223 saker.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Elektronisk innmelding i Sametingets valgmanntall

Sametinget inngikk i juli 2012 en samarbeidsavtale med Direktoratet for forvaltning og IKT om bruk av ID-portalen.

ID-porten planlegges brukt til elektronisk innmelding i Sametingets valgmanntall. Tjenesten forventes lansert i begynnelsen av 2013.

Eldrepolitikk

Sametingets elderråd har hatt styremøte 21.-22.8.2012, hvor elderrådet ga sin uttalelse i forbindelse med utarbeidelse av Sametingets språkmelding og Sametingets melding om samisk barnehagetilbud. Eldrerådet legger vekt på likeverd mellom de samiske språkene. For å oppnå en helhetlig språkpolitikk, må alle samiske språk få likeverdige utviklingsmuligheter. Sametingsrepresentantene og de ansatte må være språkbrukere og gode forbilder. Eldrerådet er opptatt av hvordan vi skal få overført samisk språk til neste generasjon. Språkarbeid er viktig, og samisk språk må styrkes enda mer

i barnehager. Språk læres best gjennom arbeid, og vi må overføre språk og tradisjonskunnskap til de yngre. Det må også settes inn tiltak for å rekruttere ansatte som behersker samisk.

Eldrerådet mener også at det er en uverdig diskusjon som har pågått i media om en fremtidig sametingspresident skal kunne samisk eller ikke. Sametinget må gå fremst i språkarbeidet og bruke samisk språk. Derfor må en sametingspresident kunne snakke samisk, og hvis ikke må vedkommende lære seg språket. Det er viktig at sametingspresidenten kan kommunisere med samiske eldre på deres eget språk.

I forbindelse med styremøtet i Alta 21.-22.8.2012, hadde elderrådet møte med Alta kommunes elderråd, der eldre samers situasjon i Alta kommune ble tatt opp, spesielt med hensyn til å bruke samisk språk i institusjoner og i møte med det offentlige. I følge elderrådet i Alta er det flere leger og helsepersonell i kommunen som behersker samisk. Eldrerådet besøkte også et bo – og aktivitetssenter for eldre i byen, hvor de møtte daglig leder og flere samisktalende beboere. Eldrerådet tok opp problemstillinger som eldre samer kan møte i institusjoner, som språk, kultur, mat og lignende.

2 Språk

Den samiske befolkningen skal ha mulighet og rett til å bruke sitt eget språk. Bevaring, styrking og utvikling av de samiske språkene er sentralt for den samiske kulturens framtid.

Hovedmål

- Samisk er et naturlig språk på alle arenaer

Delmål

- Vi har levedyktige og aktive arenaer for samisk språk
- Samisk språk er synlig og blir brukt også i områder der språket har hatt en svak stilling
- Samisk språk brukes aktivt og er synlig i det offentlige rom
- Samisk språk er et fullverdig bruksspråk i dagliglivet

Strategier

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører skape gode rammevilkår for samisk språk

Samisk språkkrav til politiet i samiske områder

Sametingsrådet har fått kjennskap til at det er en utfordring i få tilsatt samiskspråklige politibetjenter i samiske områder på grunn av at lang ansiennitet blir prioritert over språkkunnskap ved tilsetninger. Sametingspresidenten tok opp problematikken med statsråd Aasrud i Fornyings-, administrasjons-, og kirke departementet (FAD) på det halvårige dialogmøtet 25.6.2012. Sametingsrådet mener det er fullt mulig å stille språkkrav til stillinger i samiske områder i stillingsutlysninger, jf. Kvalifikasjonsprinsippet, der sentrale momenter vil være utdanning, praksis og personlig skikkethet, slik at det er den best kvalifiserte til den enkelte stillingen som blir tilsatt.

Kvalifikasjonsprinsippet er i dag et ulovfestet, sedvanerettslig prinsipp med formell lovs rang. Vurderingstemaet for tilsetningsmyndigheten er om søkerne er kvalifiserte for den utlyste stillingen, ikke om de i alminnelighet er godt kvalifiserte. Sametingsrådet oppfordret i møtet med ministeren til at det snarest kommer på plass overordnede føringer gjennom retningslinjer i ansettelsesguide og i styringsdokumenter for prioritering av kvalifiserte samisktalende personer og personer med forståelse for samiske samfunnsforhold.

Gjennomgang av samelovens språkregler

Sametingsrådet har ved flere anledninger belyst behovet for gjennomgang av samelovens språkregler i de halvårige møtene som Sametingsrådet har med Fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren.

FAD har etter det siste møtet i juni 2012 skriftlig orientert Sametinget om at de nå jobber med et konsultasjonsutkast basert på gjennomgangen av samelovens språkregler, og at dette utkastet kommer til å sendes Sametinget innen utgangen av 2012. Det er fra FAD lagt opp til at gjennomgangen skal ta utgangspunkt i følgende hovedtema:

- rekkevidden av de ulike rettighetene/pliktene i samelovens språkregler
- reglernes rekkevidde for de ulike samiske språkene
- vurdering av språkreglene opp mot internasjonale konvensjoner
- departementenes og Sametingets roller i arbeidet med samiske språk
- tilpasning av språkreglene til større tettsteder og byer

I sametingsmelding om samisk språk vil samelovens språkregler og forvaltningsområdet for samisk språk bli drøftet. Sametingsrådet vil fokusere på enkeltpersoners rettigheter til bruk av språket i alle sammenhenger, uavhengig av bosted.

Sametingsmelding om samisk språk

Sametingsrådet arrangerer åpne møter på ulike steder i det samiske området i forbindelse med arbeidet med sametingsmelding om samiske språk. Bakgrunnen for møtene er sametingsrådets ønske om innspill og forslag til den framtidige språkpolitikken. I denne perioden har det vært møter i Tana, Kautokeino, Tysfjord, Lavangen, Trones og Røros. Sametingsrådet er fornøyd med oppmøtene til de åpne møtene, og synes det kom inn mange gode innspill. Det har i denne sammenheng vært mulig å sende inn skriftlige innspill til arbeidet med sametingsmelding om samisk språk. De åpne møtene og innspillene bekrefter at den samiske befolkningen er opptatt av de samiske språkenes fremtid. Et av de viktigste innspillene som har kommet fra flere hold er kravet om at Sametinget som samenes folkevalgte organ må få en mer sentral plass i arbeidet med samisk språk. Det merkes store forventninger til Sametinget når det gjelder å løse de utfordringer de samiske språkene står ovenfor. Sametinget vil ikke klare å løse alle utfordringer alene, men en av de viktigste oppgavene for Sametinget fremover vil være å styrke sin rolle i arbeidet for samisk språk.

Møte med Røyrvik kommune

Det var svært skuffende at Røyrvik kommune heller ikke i revidert budsjett for 2012 kom med i forvaltningsområdet for samisk språk. Sametingsrådet har i denne saken hatt kontakt med både departement og stortingspolitikere for å prøve å få Røyrvik kommune med. Etter fremleggelsen av revidert budsjett har Sametingsrådet hatt møte med Røyrvik kommune. Tema for møtet var Røyrvik kommunes arbeid med samisk språk og hvordan man skal jobbe videre for å få Røyrvik kommune innlemmet i forvaltningsområdet. Etter møtet har Røyrvik kommune sent inn søknad om å få fast bevilgning over Sametingsbudsjettet til sitt språksenter. Den søknaden vil bli behandlet i forbindelse med Sametingets behandling av budsjett 2013.

Giellagiella forum

Sametingsrådet har deltatt på møte i Giellagiella – forum i mai på Tennevoll i Lavangen. Det ble bl.a. bemerket at Skånland kommune ikke er med i forvaltningsområdet for samisk språk, og dermed heller ikke med i Giellagiella – forum, fordi dagens modell for forvaltningsområdet ikke passer kommunen. Samer i Skånland bor veldig spredt. Várdobáiki språksenter er den eneste som vektlegger samiske språksaker, men over halve driftstilskuddet går til administrasjon. Várdobáiki ønsker egen avtale med Sametinget slik at de blir bedre i stand til å fremme samisk språk. På dette treffet kom det også frem at alle kommunale skjemaer ikke finnes på samisk. Kommunene som er med i Giellagiella – forum etterspør hjelp fra Sametinget. Kommuneforlaget informerte at de kan lage samiske skjemaer hvis det finnes midler til dette. Kommunene som er med i Giellagiella – forum ble enige om å opprette en prosjektgruppe som skal søke om midler fra Sametinget for dette arbeidet.

Nordisk samisk språksamarbeid

Etter anmodning fra Samisk parlamentarisk råd har sametingene i Norge, Sverige og Finland i 2011 gjennomført et Interreg-finansiert SáFá- prosjekt – som er forprosjekt for etableringen av et *Nordisk samisk forsknings- og fag/ressurssenter*. Sluttrapporten om Nordisk samisk forsknings- og ressursenter ble

ferdigstilt i september 2011. Styremøtet i SPR har vedtatt videreføring av SáFá2 prosjektet om ”Nordisk samisk forsknings- og fag/ressursrter” i november 2011.

Forprosjektet SáFá , som ble ledet av Sametinget i Finland, søkte om Interregmidler for videreføring av prosjektet, og fikk bevilget 726.863 euro til dette arbeidet. Sametinget i Norge søkte om statlig finansiering til videreføring av prosjektet og fikk bevilget Interregmidler fra Troms fylkeskommune på kr 1.600.000 samt nasjonal finansiering fra Nordland fylkeskommune (kr 90.909 for 2012) og Troms fylkeskommune bevilget kr 500.311. Sametingets egenandel er kr 2.600.621 (for prosjektperioden 1.9.2012 – 30.6.2014).

Styret i Samisk Parlamentarisk råd (SPR-s) har i slutten av juni 2012 enstemmig vedtatt å igangsette SÁFÁ2-prosjektet i begynnelsen av september 2012. Samtidig ble det av SPR-s etablert et Nordisk samisk språkfaglig senter, som skal hete *Sámi Giellagáldu, og beslutningsmyndighet i saker som gjelder samisk språksamarbeid ble delegert av SPR-s til dette organet. I slutten av juli ga Sametinget i Finland beskjed om at de ikke kan være med på prosjektet grunnet likviditetsproblemer, og dermed ikke kunne være med fra 1.9.2012 slik det var planlagt. Sametingsrådet ville tilby et lån til Sametinget i Finland for å kunne igangsette prosjektet etter planen, men Sametinget i Finland takket nei til tilbudet.*

Sametinget i Finland skal nå utrede hvilke økonomiske og juridiske muligheter de har for å kunne igangsette prosjektet per 1.1.2013. SPR-s vedtok i slutten av august at prosjektet ikke kan igangsettes per 1.9.2012 og utsatte behandlingen av saken til neste styremøte. SPR-s har ennå ikke behandlet saken. For å få framdrift i saken, vil sametingsrådet fremme den som egen sak for Sametingets plenum.

Samisk språkundersøkelse

Rapporten fra Samisk språkundersøkelse 2012 ble ferdig i begynnelsen av juni. Nordlandsforskning AS la fram resultatene av undersøkelsen i Tromsø 13.6.2012. Formålet med undersøkelsen var å finne ut hvor mange som behersker muntlig og skriftlig på de forskjellige samiske språkene som snakkes i Norge, i hvilke sammenhenger samisk blir brukt og på hvilket nivå samisk brukes som samhandlingsspråk i barnehagen, skolen, i jobbsammenheng, i undervisningen, på fritiden, i lokalsamfunnet og i frivillighetsarbeid eller i politisk arbeid. I tillegg var målet med undersøkelsen å finne ut hvilket språk foreldrene velger for sine barn og hvilke språkopplærings- og utviklingsbehov de forskjellige språkene har.

I undersøkelsen ble det brukt både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder. Som grunnlag for den kvantitative delen bruktes Sametingets valgmanntall, som er det eneste offentlige registeret om samene i Norge. Til sammen 5.000 personer registrert i Sametingets valgmanntall fikk tilsendt spørreskjemaet. Av disse svarte 40 % på undersøkelsen. Man kunne svare på spørsmålene både gjennom posten og elektronisk på internett. I tillegg ble det gjennomført en bred kvalitativ spørreundersøkelse i 12 kommuner: Nesseby, Kautokeino, Kåfjord, Kvalsund, Tromsø, Skånland, Tysfjord, Bodø, Snåsa, Hattfjeldal, Røros og Oslo.

I rapporten fra Samisk språkundersøkelse 2012 kommer det ikke fram hvor mange som bruker de forskjellige samiske språkene. Undersøkelsen viser at nærmere halvparten av de som tilhører den nordsamisk gruppen, behersker nordsamisk temmelig bra, og en tredjedel i lule- og sørsamisk område behersker disse språkene. Det er store geografiske forskjeller når det gjelder nordsamisk. Kautokeino og Karasjøk er temmelig forskjellige fra de andre områdene i Norge. I disse områdene forstår og snakker alle samisk og samisk brukes på de fleste arenaene og i alle situasjoner, om enn på forskjellig nivå. Samisk brukes også andre steder i forvaltningsområdet for samisk språk i Finnmark og i Tysfjord. I Lavangen, Kåfjord og Snåsa er språksituasjonen meget verre. Undersøkelsen viser at lulesamisk er vitalisert, da det er flere yngre enn eldre som behersker lulesamisk. Språkferdighetene til de middelaldrende i nord- og lulesamisk er dårligere, men også i disse områdene er språkferdighetene

litt bedre blant de som er under tretti år. I Tysfjord er det bare en liten del av de i alderen 30-49 år som kan snakke samisk.

I følge undersøkelsen var situasjonen mange steder den at samisk ble snakket på alle plasser unntatt i skolen. Nå er situasjonen den at samisk blir snakket kun i barnehagen og i skolen. Dette avbilder hovedproblemene ved bevaring av samisk: Det må finnes slike arenaer hvor språket må brukes i det daglige liv. I mange små kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk synes det å være slik at bevaring av samisk språk avhenger av iherdigheten til noen ildsjeler, og også av kommunens innsats for å styrke samisk språk i barnehagen og i skolen. I de større bykommunene er det ofte energiske innflyttere som har krefter til å igangsette tiltak og til å danne grupper, som presser fram krav til kommunen og de statlige institusjonene.

I følge undersøkelsen er det stor forskjell fra kommune til kommune - både innenfor og utenfor forvaltningsområdet når man ser på i hvilken grad kommunen klarer og har vilje til å være i spissen for å hjelpe samiske organisasjoner og institusjoner. I de kommunene hvor lokale politikere har vilje og ønske om å fremme samisk språk, vil også kommunen arbeide aktivt i praksis. Samarbeid er en nøkkelfaktor.

Undersøkelsen viser at bare en av fem blant den sørsamiske befolkningen og en av tre fra den lulesamiske befolkningen oppgir å bruke språk der det er mulig å gjøre det. Heller ikke mer enn to av tre i befolkningen i det nordsamiske forvaltningsområdet velger å bruke samisk når de har mulighet for det. Grunnen til dette er at folk mener de ikke har nok språkkunnskap, stort sett. To av fem sier at de er redd for å gjøre feil og veldig mange oppgir at det er vanskelig å prate samisk med dem som kan samisk veldig godt. I følge undersøkelsen er dette med å lære samisk videre veldig viktig. Dette er viktig også hvis man virkelig vil vitalisere samisk språk.

Undersøkelsen viser at den yngre generasjonen har bedre lese- og skriveferdigheter fordi de har hatt mulighet til å lære dette under oppveksten. Tilsvarende antall barn som har samiskundervisning nå, er på omtrent samme nivå som tilsvarende andel av de yngste. Men undersøkelsen viser at manglende tilbud i samisk er den viktigste årsaken til at barn ikke får samiskundervisning, selv om de har rett til det. Undersøkelsen viser at særlig lule- og sørsamene ønsker å lære seg samisk. Halvparten av sør- og lulesamene har oppgitt at de ønsker å lære seg samisk. Ellers viser undersøkelsen at det er stort behov for nybegynneropplæring.

Undersøkelsen viser at det er stor forskjell på språkferdighetene i samisk som folk har, hvilke språkarenaer som finnes og hvilket språksyn språkgruppene har i de ulike områdene i landet. Undersøkelsen anbefaler ikke noe helhetlig forslag over tiltak som skulle vært nødvendige. Undersøkelsen kan heller brukes som et grunnlag for å forme tiltak for de særskilte lokale forhold hvor de skal iverksettes. I følge undersøkelsen bør man iverksett tiltak som er tilpasset de lokale forholdene på det stedet som tiltakene gjelder for. Sametingsrådet bruker resultatene i språkundervisningen 2012 som et grunnlag for å utarbeide språkmeldingen.

Evalueringsrapport av samiske språksentre

Norut Alta - Áltá har på oppdrag fra Sametinget evaluert de samiske språksentrene. Evalueringen ble lagt fram for sametingsrådet og andre i Tromsø 13.6.2012. Med denne evalueringen ønsket Sametinget å få et bilde av språksentrenes bruk av grunntilskuddet som de får fra Sametinget. Evalueringen belyser om tilskuddet bidrar til måloppnåelse og hvilke momenter som evt. hindrer dette. Videre ønsket Sametinget konkrete forslag til endringer og forbedringer av Sametingets forvaltning av grunntilskuddet slik at en oppnår en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddet

De ti samiske språksentrene som er undersøkt har oppstått i ulike tidsperioder, og utviklet seg på forskjellige måter i ulike samiske miljøer. Noen steder er språksentrene en integrert del av samiske lokalsamfunn, andre plasser er de å regne som "samiske øyer" i norske majoritetssamfunn. Det betyr

også at utfordringene knyttet til å styrke samisk språk er forskjellig fra område til område. Blant de ti sentrene som er evaluert er det derfor både variasjoner i organisering, selskapsform, eierstruktur, finansiering, og samarbeidsparter, i tillegg til stor ulikhet mellom de lokalsamfunnene de betjener.

De aller fleste språksentrene har språkkurs som en av sine viktigste bærebjelker, og disse har de siste årene blitt styrket ved å bli kompetansegivende med studiepoeng. Språksentrene har også en rekke kulturelle og identitetsskapende aktiviteter der språket i mer eller mindre grad er bærende. Andre satsinger kan variere fra senter til senter, slik som arbeid mot barn og unge i og utenfor skole og barnehage, fjernundervisning, og dokumentasjon og innsamling av tradisjonell kunnskap.

De aller fleste språksentrene har god kontakt med Sametinget, og særlig de som er avhengig av prosjektfinansiering må ha god kunnskap om Sametingets prosjektvirkemidler. De sentrene som har en mer solid og fast finansiering, primært gjennom kommunale driftsmidler, er ikke like avhengige av ekstern prosjektfinansiering.

Det er mange forhold som virker inn når det gjelder spørsmålet om språksentrene bidrar til at samisk språk høres og synes i deres virkeområder. Dette kan være avhengig av om hvor lenge språksenteret har eksistert, språksituasjonen i den enkelte kommune ved språksenterets opprettelsestidspunkt, og hvordan språksenteret har jobbet underveis. Evalueringen viser at språksentrene har et potensial for i ennå høyere grad å bidra til at de samiske språkene høres og synes. Dette er en kontinuerlig prosess der nye grupper trenger kunnskap og kompetanse, nye metoder og tekniske løsninger kan forenkle kompetanseoverføringen og redusere avstandsutfordringer, og samer kan få styrket sine rettigheter til samiskopplæring.

Evalueringen legger fram noen anbefalinger som Sametinget og de ulike språksentrene bør se på. Sametingsrådet er i slutfasen av arbeidet med Sametingsmelding om samisk språk. Her vil Sametinget drøfte de utfordringene som belyses i evalueringen. Evalueringsrapporten vil også være nyttig i den videre samhandlingen mellom Sametinget og de ulike samiske språksentrene.

Språkåret 2013

Sametingsrådet har hatt møte med Nynorsk kultursentrum om språkåret 2013. Det er laget en plan med ulike tiltak og arrangementer for språkåret 2013. Planen inneholder tre tiltak som spesielt omhandler det samiske, men Sametinget ble invitert til å fremme flere forslag til språktiltak. Tiltakene kan dessverre ikke finansieres gjennom prosjektet, da Språkåret 2013 ikke har fått tilstrekkelig finansiering fra Kulturdepartementet. Programmet for språkåret 2013 vil bli ferdigstilt i slutten av oktober 2012.

Evaluering av søkerbaserte tilskudd til språkprosjekter

Sametinget har i budsjett 2012 vedtatt at de søkerbaserte språkprosjektmidlene skal evalueres. Etter en anbudsrunde har sametingsrådet inngått avtale med Norut Alta-Áltá om evaluering av Sametingets søkerbaserte tilskudd til språkprosjekter. Evalueringen skal ferdigstilles innen 1. februar 2013, og skal blant annet belyse følgende:

- Om tilskuddet bidrar til måloppnåelse og hvilke momenter som eventuelt hindrer dette.
- Hvordan måler/etterspør tilskuddsmottakere brukertilfredshet?
- Hvilke erfaringer/synspunkter har tilskuddsmottakere til ordningen og de tildelingskriteriene og rapporteringskrav som er gjort gjeldende?
- Vurdere hvorvidt denne ordningen bør tilpasses andre ordninger som Sametinget har for språkutvikling, for eksempel grunntilskudd for språksentre.
- Sametinget ønsker konkrete forslag til endringer og forbedringer slik at en oppnår en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddet.

Evalueringen skal også inneholde følgende punkter:

- Antall søknader Sametinget har fått inn hvert år i denne perioden.

- Antall søknader som Sametinget har gitt støtte til hvert år i denne perioden.
- Hvem er prosjektsøkere og hvor stor andel av søknadene kommer fra offentlige institusjoner, private institusjoner, offentlige organisasjoner, private organisasjoner, språksentre og enkeltpersoner i samarbeid med institusjon eller organisasjon.
- Hva slags type prosjekter det er gitt støtte til.
- Hvordan er tilskuddene fordelt mellom sør-, lule- og nordsamisk
- Hvor stor andel av prosjektmidlene går til gjennomføring av språktiltakene og hvor stor andel går til administrering av tiltakene.

Evalueringen skal omfatte de som har fått tilskudd til språkprosjekter fra Sametinget i perioden fra 2007- 2011.

Politisk møte med Alta kommune

23.8.2012 ble det avholdt politisk møte mellom Sametinget og ledelsen i Alta kommune. På møtet ble det gitt informasjon om Alta 2013, det forberedende møtet til verdens urfolkskonferanse. Forberedende møte skal være i Alta 8.-13.6.2013. Sametingsrådet anmodet Alta kommune spesielt til å sette fokus på urfolksspørsmål og urfolk i denne perioden, både i skoler og barnehager.

Alta kommune har intensjon om å bedre både samisk barnehagetilbud og samisk skoletilbud i Alta. Sametinget vil følge opp denne saken. På møtet ble også Verdde-prosjektet diskutert, om samarbeidet hittil og veien videre. Resultat av møtet var at det skal igangsettes arbeid med å få til en samarbeidsavtale mellom Alta kommune og Sametinget. Avtalen skal spesielt ta for seg spørsmål innen skole og barnehage.

- Gjennom aktiv bruk av virkemidler fremme bruken av samisk språk, med spesiell vektlegging på lulesamisk og sørsamisk
- Bidra til å opprettholde og videreutvikle eksisterende arenaer, og bidra til etablering av nye arenaer for samisk språk
- Bidra til økt bevissthet om bruken av språket
- Dra nytte av de eldre som ressurser i språkarbeidet
- Styrke, bevare og synliggjøre samiske stedsnavn

I perioden har de samiske stedsnavnkonsulentene blant annet gitt tilråding på navnesaker i Lavangen kommune og Tana kommune. Arbeidet går ut på å gi tilråding om skrivemåten av de samiske navnene. Sametingsrådet er meget positiv til at kommuner tar samiske stedsnavn offisielt i bruk. Dette er med på å synliggjøre samiske stedsnavn.

Daglig gis det også tilråding i bruk av samiske stedsnavn til journalister, kommuner og andre som arbeider med samiske stedsnavn. Det har blitt gitt informasjon om vedtatte og godkjente skrivemåter på ulike stedsnavn.

Sametingsrådet ser utfordringer i Lov om eiendomsregistrering, som ikke tillater parallelle gate- og veinavn. Det er flere kommuner som gjerne vil ta i bruk parallelle gate- og veinavn. Sametingsrådet har vært i kontakt med Miljøverndepartementet og bedt de vurdere en endring av praksis, slik at det åpnes for en mulighet for å kunne ta i bruk tospråklige samisk – norske gate- og veinavn. Miljøverndepartementet har besluttet å sende spørsmålet om kommunen skal kunne fastsette to eller trespråklige veinavn på alminnelig høring i forbindelse med en kommende endring av forskrifta om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften).

Sametinget har deltatt på møte i København i juni med UNGEGN Norden Division, der representantene for de nordiske landene diskuterte situasjonene for stedsnavn i de nordiske landene.

Sametinget informerte om hva som skjer i forhold til samiske stedsnavn og utfordringer i forhold til stedsnavnloven og matrikkeloven.

- Utvikle og tilgjengeliggjøre samisk terminologi

Daglig gis det råd og hjelp med oversettelinger og andre språkfaglige spørsmål både i nord-, lule- og sørsamisk og det arbeides kontinuerlig med ulike terminologilister. Det jobbes blant annet med Norsk Landbruksordbok -Samiske termer.

Sametingsrådet arbeider daglig med oversettelinger og korrekturlesing, slik at det finnes dokumenter, taler og pressemeldinger tilgjengelig både på samisk og norsk. Det arbeides også med oversetting av Sametingets internettsider, som er tilgjengelig på sør-, lule-, nordsamisk og norsk. Dette er et omfattende arbeid med knappe ressurser og korte frister som enkelte ganger kan gå utover kvaliteten på tjenester. I tillegg kjøpes det oversettingstjenester spesielt i forbindelse med komite- og plenumsmøter.

Det arbeides også med fornying av samisk orddatabase. Prototypen for denne er klar, det jobbes nå videre med å utvikle orddatabasen.

Sametinget er i ferd med å utvikle et tekst-til-talesystem for nordsamisk. Konkurransesgrunnet for dette system er nå ferdig. Ifølge tidsplanen skal prosjektet være i gang i oktober.

Sametingsrådet har igangsatt arbeidet med realisering av prosjektet intern språkpolitikk. Det er etablert en gruppe som skal utarbeide en intern språkstrategi. Sametinget som folkevalgt organ for samene i Norge bør gå foran som et godt eksempel for språkbruk også internt, og være et forbilde for andre samiske organer. Dette vil være viktig for å få flere språkbrukere også internt i Sametinget nå som vi opplever oppblomstring av tiltak som fremmer samisk språk, interessen for å lære språk generelt har steget, og vi mener at tiden er moden for å sette nye krav til samisk språkbruk.

- Effektivisering av terminologiarbeidet

3 Kultur

Et allsidig kulturliv styrker samisk samhörighet, identitet og språk, og bidrar til levende lokalsamfunn.

Hovedmål

- Et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv

Delmål

- Aktive samiske møteplasser, kulturinstitusjoner og museer med høy faglig standard
- Et mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk synliggjøres i samfunnet
- Et mangfold av idrettsaktiviteter for den samiske befolkningen
- Et bredt og godt kulturtilbud for samiske barn og unge
- Et godt bibliotektilbud til samiske brukere

Strategier

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører styrke rammevilkårene for samisk kulturutvikling

Det halvårige administrative kontaktmøtet med Kulturdepartementet ble avholdt 19.-20.06.2012 i Karasjok. Tema på møtet var blant annet Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv, byggesaker (museumsbygg), Språkåret 2013 og egen samisk tv-kanal.

Den 20.6.2012 kom også direktør Olav Aaraas fra Norsk Folkemuseum og avdelingsdirektør Øivind Fuglerud fra Kulturhistorisk museum til Karasjok for å signere Bååstede-avtalen sammen med Sametingspresidenten. Avtalen sier at alle parter vil jobbe for å føre tilbake samiske gjenstander fra Norsk Folkemuseum til de samiske museene. Samtidig fikk RiddoDuottarMuseat tilbakeført en osteform som symbol på at tilbakeføringsprosessen er i gang.

Sametingsrådet deltok på konferansen "Museum Politics in Europe" 28.6.2012 i Oslo, der de presenterte samisk museumspolitik og de utfordringene vi står overfor.

21.8.2012 hadde sametingsrådet møte i Karasjok med Norsk Kulturråd. Tema for møtet var blant annet Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv, byggesaker (museumsbygg) og implementeringa av Unesco's konvensjon om immateriell kulturarv.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å opprettholde og videreutvikle samisk kunst- og kulturliv

Sametingsrådet hadde den 13.9.2012 felles møte mellom Sametinget, eierstyret for Sámiid Vuorká-Dávvirat (SVD) og RiddoDuottar Museat (RDM), hvor formålet var å diskutere framdriften i etablering av et samisk kunstmuseum.

Sametingsrådet har hatt møte med SALAS (Sámiid lágádusaidd searvi) hvor formålet var å avklare retningslinjene for forlagsstøtteordningen. På møtet ble Sametingsrådet enige med SALAS om å igangsette en evaluering av den samiske forlagsbransjen, med hensyn til forlagsstøtte og litteratur- og læremiddelprosjektene effekt på en kvalitativ og effektiv forlagsbransje. Evalueringen forventes å bli gjennomført i 2013.

- Bidra til en styrking av det samiske medietilbudet for alle samiske språkgrupper
- Arbeide for å sikre bredden innen samisk idrett

Ved fordelingen av overskuddet til Norsk Tipping AS til idrettsformål i 2012 har Kulturdepartementet avsatt kr 600 000 til samisk idrett. Sametingsrådet har i juni 2012 foretatt den videre fordelingen av disse spillemidlene i sin helhet til Sámiid valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N).

- Skape større forpliktelse til felles utvikling av samisk kunst, kulturliv og samiske kulturinstitusjoner gjennom samarbeidsavtalene med fylkeskommunene
- Legge til rette for å skape og formidle samisk kunst gjennom kunstneravtalen

Evaluering

Sametingsrådet inngikk i august 2012 kontrakt med Norut Alta om evaluering av samarbeidsavtalen med Samisk kunstnerråd og de samiske kunstnerorganisasjonene når det gjelder kunstneravtalen. Evalueringen skal ta for seg årene 2006-2011, og evalueringsrapporten skal ferdigstilles i desember 2012.

Sametingsmelding om kultur

Sametingsmeldingen om samisk kultur er under utarbeidelse og skal ferdigstilles i 2013. I forbindelse med arbeidet med meldingen, har sametingsrådet arrangert dialogmøter, best om innspill på e-post og vi har arrangert en kunstnerkonferanse. Formålet har vært å få innspill fra kulturinteresserte, kunstnere, kulturarbeidere og brukere av kunst og kultur.

Dialogmøter

Dialogmøtene ble avholdt på Riddu Riđđu-festivalen, under Hellemo-cup i forbindelse med Julevsáme Váhko og på Márkomeannu-festivalen, og sammen med Sameitngets nærings- og kulturkomite i Trondheim og på Snåsa. Oppmøtet på disse dialogmøtene har variert, men vi har fått mange gode innspill fra de ulike aktørene.

Innspill på epost

Sametinget har også opprettet en e-postadresse for innsendelse av innspill. Vi har forslagsvis listet opp en del temaområder:

- Profesjonelle kunstnere
- det frivillige kulturliv,
- arenaer for skaping
- arenaer for opplevelse av kunst og kultur
- formidling av samisk kunst og kultur
- støtteordninger og finansieringsmuligheter
- rekruttering og utdanning,
- internasjonalisering av samisk kunst og kultur
- kultur som næring
- annet

Vi har mottatt en del innspill og innspill på e-post tas imot fram til utgangen av september. Alle relevante innspill vil bli tatt med videre i arbeidet med meldingen.

Sametingets første kunstnerkonferanse

Sametingets første kunstnerkonferanse ble avholdt på Sametinget i Karasjok 11-12.9.2012.

Formålet med konferansen var å lage et arena for å utveksle faglige erfaringer, oppleve samisk kunst og kultur, og diskutere kulturpolitikk. Konferansen ble arrangert i forbindelse med Sametingets pågående arbeid med kulturmeldingen.

Programmet inneholdt foredrag og kunstneriske innslag innom alle kunstnersjangre som scenekunst, joik, musikk, litteratur, visuell kunst og film. Konferansen ble avsluttet med gruppearbeid og framførelser av innspill til den framtidige kulturpolitikken. Innspillene tas videre med i arbeidet med kulturmeldingen. Et av innspillene som gikk igjen var manglende integrering av samisk kunst og kultur i den nasjonale kulturpolitikken og en etterlysning av en nasjonal samisk kulturpolitikk.

Pågangen til konferansen var stor og engasjementet fra deltakerne viste at det er et stort behov for faglige arenaer for samiske kunstere og kulturarbeidere. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Samisk Kunstnerråd og er et resultat av Kunstneravtalen.

Interessen fra samiske medier har vært stor, mens norske medier har vist liten interesse.

- Følge opp prioriterte tiltak i melding om samisk institusjonsutvikling

Omorganiseringsprosesser

Sametingsrådet har hatt møte med SDS (Sámiid dáiddačehpiid searvi) og SDG (Sámi dáiddaguovddáš), hvor formålet var å få status for omorganisering fra forening til stiftelse og den videre prosessen med dette arbeidet.

Møtesekretærer: Trine Guttorm Anti/Marit Ellen Mienna

Várdobaiki har også en omorganiseringsprosess i gang, hvor det arbeides med omorganisering fra andelslag til aksjeselskap. Det arbeides videre med prosessen.

Duoddara Ráfe

Som oppfølging av institusjonsmelding ba sametingsrådet i brev av 2.3.2012 til Duoddara Ráfe om å endre vedtektene, slik at de blir i samsvar med intensjonene i meldingen. Stiftelsen Duoddara Ráfe har vedtatt en ny styringsform som ivaretar meldingens intensjoner om at Sametinget skal ha styreoppnevningensmyndighet. Det er meddelt Sametinget om at det er foretatt endring av vedtektene. De er godkjent av Lotteri- og stiftelsestilsynet. I henhold til vedtektene skal styret bestå av 5 medlemmer, med personlige varamedlemmer. Sametinget skal oppnevne to medlemmer, samt leder. Beiarn kommune, vertskommunen skal oppnevne ett medlem og foreningen Salto Bihte Searvi oppnevner to medlemmer. Det arbeides nå med å oppnevne nytt styre.

Åarjelhsaemien teatere

Med bakgrunn i sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling har teatret vedtatt en ny styrings- og organisasjonsform som ivaretar meldingens intensjoner. Det var dette som var grunnlaget til teatrets invitasjon til stiftelse av aksjeselskapet "Åarjelhsaemien teatere a/s". Selskapet ble formelt stiftet 9.9.2012 i Bodø med en aksjekapital på kr. 100 000. Følgende er eiere av selskapet: Sametinget med 55 % av aksjene, Nordland fylkeskommune 30 % av aksjene og Rana kommune med 15 % av aksjene. Det nye styret består av leder Inga-Lill Sundset, Sametinget, nestleder Eirin Edvardsen, Nordland fylkeskommune og styremedlem Jarl Stian Johansson, Rana kommune.

Mearrásámi diehtoguovddáš /Sjøsamisk kompetansesenter

Sametingsrådet har per brev tatt opp med Mearrásámi diehtoguovddáš /Sjøsamisk kompetansesenter at de igangsetter en prosess med formål å endre vedtektene slik at de blir i tråd med krav om styreoppnevningensmyndighet til Sametinget. Dette med bakgrunn i den overordnede målsettingen for sametingsrådets arbeid med samisk institusjonsutvikling.. Det er meddelt sametingsrådet at vedtektsendringer er foretatt og at Sametinget kan velge ett medlem til styret i stiftelsen.

Samisk Hus i Oslo

Sametinget har mottatt invitasjon til å delta i stiftelsen aksjeselskapet Samisk hus AS i Oslo. Sametingsrådet har tidligere stilt seg positiv til å vurdere andre selskapsformer enn stiftelse, dersom det viser seg at etablering av stiftelse ikke er gjennomførbart.

Samisk kunstmuseum - byggeprogram

Sametingsrådet ba i oppdragsbrev av 25.2.2009 Statsbygg om å gjennomføre programmeringsarbeidet for Samisk kunstmuseum. Samisk kunstmuseum skal etter planen etableres i det eksisterende bygget til De Samiske Samlinger, samt et nytt tilbygg til dette. Statsbygg uttrykker en positiv holding til at det samlende anlegget kan inngå i Statsbyggs portefølje etter ferdigstillelse av nybygg og rehabilitering/ombygging av eksisterende bygning, men er avhengig av at eierskap og driftsforhold er avklart i forhold til eierstyret i De Samiske Samlinger.

Sametinget ba i brev av 8.6.2012 eierstyret om å avklare dette innen 1. september 2012. Eierstyrets tilbakemelding i brev av 27.8.2012 er som følger: *"Fremtidig eierforhold ved De Samiske Samlinger/ Sámiid Vuorká Dávvirat, Karasjok. Eierstyret viser også til e-mail, datert 16.04. og 19.06.2012 sendt Sametinget v/ Vibeke Larsen. I begge mailene etterlyser vi svar på vår søknad med budsjett, om økonomiske kilder til gjennomføring av arbeidsoppgaver, deriblant utredning av aktuelle fremtidige modeller for eierskap relatert til De Samiske Samlingers bygningsmasse og fremtidig kunstmuseum. På grunn av at Sametinget ikke har bevilget eierstyret de nødvendige ressurser, kan styret i Stiftelsen for De Samiske Samlinger ikke gi tilbakemelding om fremtidig driftsform for bygningsmassen. Eierstyret kan ikke ta ansvaret for eventuelle forsinkelser dette medfører for byggingen av Kunstmuseet".*

For den videre fremdrift av prosjektet Samisk kunstmuseum er vi avhengig av at eierne er villig til at Statsbygg blir eiere av eksisterende bygningsmasse til De Samiske Samlinger. Foreløpig foreligger det

ikke en slik løsning. Kunstmuseet kan vanskelig realiseres i tilknytning til bygningsmassen til De Samiske Samlinger. Dette ble bekreftet i møte 13.9.2012 hvor eierstyrets representanter var i møte med sametingsrådet. For sametingsrådet finnes det ikke andre finansieringsmodeller for å realisere samiske kulturhus, innbefattet samisk kunstmuseum, enn husleiefinansiering. Det vises til avtale inngått mellom Sametinget og Kulturdepartementet om innføring av husleiefinansiering av samiske kulturhus. Som hovedregel skal det tas i bruk slik husleieordning i statlig finansiering av nye kulturbygg som prioriteres av Sametinget.

Styret i De Samiske Samlinger har i møte 27.8.2012 besluttet å si opp driftsavtalen med driftsstiftelsen Riddu Duottar Museum. Oppsigelsen er gjeldende fra 31.8.2012, og begrunnet med gjentatte brudd på driftsavtalen.

Saemien Sijte - byggeprosjekt

Landbruksdepartementet (reindriftsforvaltningen) har ikke skriftlig akseptert de tildelte arealer i nybygget til Saemien Sijte. Saemien Sijte har tatt opp dette forholdet med Landbruksdepartementet i flere møter uten at det foreligger avklaring. Reindriftsforvaltningens arealer er 7 % av den totale arealrammen til en leiepris på kr 1 148 079 kroner per år hvis de inngår en leieavtale på over 20 år, eller til en leiepris på kr 981 756 kroner pr år hvis de inngår en leieavtale på over 30 år. I tillegg kommer brukeravhengige kostnader, innvendig vedlikehold og andre kostnader.

For at Kulturdepartementet kan sende satsningsforslag, jfr. statsbudsjettprosessen, til Finansdepartementet er de avhengig av at alle respektive leietakere har skriftlig akseptert de tildelte arealrammer og kostnadsforpliktelser som vil være knyttet til leieforholdet. Sametinget har akseptert arealer og husleiekostnader for arealer som Saemien Sijte skal disponere. Dette, under forutsetning av at Sametinget, over sitt budsjett, får dekket alle husleiekostnader, og senere økning av leiesatsene, vil Sametinget påta seg ansvaret med å opptre som leietaker for de arealer som Saemien Sijte skal disponere.

- Bidra til positiv kulturutvikling i østsamiske samfunn

Østsamisk museum

Museumsbygget

Statsbygg melder at det foreligger ferdigattest for bygget av 10.juni 2012 fra Sør-Varanger kommune. De VVS-tekniske og elektrotekniske delene av de prioriterte reklamasjonsarbeidene, inklusiv ombygging av ventilasjonsanlegg og installasjon av innbruddssensor i utstillingslokalene, er ferdigstilt, og anlegget er satt i drift. Gjennomgang av brannsikkerhet vil bli utført i august/september.

Eierskap

Sametingsrådet har drøftet eierskap til bygget Østsamisk museum. I den forbindelse er det tatt kontakt med Statsbygg om eierskap. Statsbygg har stilt seg positiv til at byggeprosjektet Østsamisk museum kan inngå i Statsbyggs portefølje. Statsbygg har oversendt Sametinget anslag på nødvendige FDV – kostnader til forvaltning av Østsamisk museumsbygget. Sametingsrådet har vurdert anslaget fra Statsbygg og gitt administrasjonen mandat til å følge opp saken, jfr punktene nedenfor. Med bakgrunn i punktene nedenfor ønsker Sametinget en nærmere konkretisering av husleieavtale mellom Statsbygg og Sametinget for drift av bygget til Østsamisk museum.

Sametinget stiller seg positivt til at Statsbygg overtar forvaltningen av museumsbygget. Museet overføres til Statsbygg uten aktivering av investeringskostnaden, men med overføring av eierskap (overføring av hjemmel) til Statsbygg, under forutsetning av enighet mellom Sametinget og Statsbygg om husleie.

Sametinget vedstår seg de økonomiske forpliktelser et framtidig leieforhold medfører med Statsbygg, innenfor en årlig FDV ramme på kr...

Før eventuell husleieavtale undertegnes skal prosjekter Kulturdepartementet, Statsbygg og Sametinget befare bygget. Protokoll og eventuelle mangler med oppfølgingsansvarlig underskrives av partene.

Utstilling

Planleggingen av basisutstillingen ved Østsamisk museum startet i 2004. Det faglige grunnlaget (grunnboka) for utstillingen danner grunnlaget. Av det totale byggebudsjettet på 42 mill. er det avsatt 4 mill. til utstillingsarbeid. I notat av 5.3.2010 er det gitt en status for utstillingsprosjektet. I fremdriftsplanen for arbeidet ble det skissert en ferdigstillelse tidligst november 2010, og at hovedarbeidet skulle skje etter sommerferien 2010, med monteringsfase fra ca. 1.juli. Gjenstandene skal lånes fra Norsk Folkemuseet. Disse skal danne grunnstammen i det som formidles gjennom utstillingen. Det er stilt strenge klimakrav fra Folkemuseets side. Klimaanlegg og tilfredsstillende montre må være ferdige, og helst i prøvedrift en periode før gjenstandene kan settes inn. Sametingsrådet hadde møte med Tana- og Varanger museumssiida, hvor planene for museumsutstillingene ble drøftet. Partene ble enige om at planene må revideres ettersom man er forsinket med byggeprosessen.

- Samarbeide med Den norske kirke og andre trossamfunn

Sametingspresident Egil Olli deltok den 26.8.2012 under markeringen av Ullsfjord kirkes 150 års jubileum. Under jubileumsmarkeringen holdt han en hilsningstale fra Sametinget.

- Bidra til positiv kulturutvikling i det sørsamiske samfunnet

4 Kunnskap

Kunnskap og kompetanse er grunnlaget for utvikling og styrking av samiske samfunn.

Hovedmål

- Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn.

Delmål

- Samiske barn og unge har en sterk samisk identitet og tilknytning til samisk språk, kultur og samfunnsliv.
- Den samiske befolkningen har reell rett til kvalitativ god opplæring i og på samisk
- All høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet

Strategier

- Gjennom dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter og andre aktuelle aktører sikre gode rammevilkår for samisk barnehage, grunnopplæring, voksenopplæring, høyere utdanning og forskning

Sametingsrådet har den 30.5.2012 deltatt på seminar i Tromsø med tema likestilling og likeverd i barnehagen. Sametingsrådet har oppnevnt en representant i likestillingsteamet for barnehagene i Finnmark, og dette teamet var invitert til seminaret. Andre inviterte var fylkesmenn, barnehageansvarlige i kommunene og andre fagpersoner. Seminaret var i regi av Likestillingssenteret, Dronning Mauds Minne og Kanvas.

Sametingsrådet har hatt to møter med Kunnskapsdepartementet 15.8.2012 i Kautokeino. Tema for møte var arbeidet med stortingsmelding om fremtidens barnehage og rekruttering og kompetanse (GLØD).

Sametingsrådet har deltatt på møte i Nasjonalt barnehageforum (NABAFO) 5.9.2012 i Oslo. Møtet ble arrangert av Kunnskapsdepartementet ved kunnskapsminister Kristin Halvorsen. Andre deltakere er KS, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsforbundet, Private barnehagers landsforbund. Tema for møte var rammefinansiering, arbeidet med stortingsmelding om fremtidens barnehage og rekruttering og kompetanse (GLØD).

Samarbeid med Oslo kommune om samiske barns opplæring i kommunen

Sametingsrådet har hatt møte med byråd for kunnskap og utdanning i Oslo kommune i september. Møtet var i Kautokeino. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har hatt tilsyn med samisk opplæringen i Oslo våren 2012 og det er laget tilsynsrapport. Tema for møtet var gjennomgang av tilsynsrapporten. Sametingsrådet er glad for at Oslo kommune ansetter en utviklingsleder høsten 2012 som skal koordinere og følge opp opplæringstilbudet for samiske barn i Oslo.

Samarbeid med Alta kommune om samiske barns opplæring i kommunen

Sametingsrådet har vært i et politisk møte med Alta kommune 23.8.2012. Saker som ble drøftet var den samiske barnehagen i Alta og skolesaker. Sametingsrådet er opptatt av å ha samarbeid med ulike kommuner om de opplæringspolitiske utfordringene og mulighetene. Sametingsrådet orienterte kort om urfolkskonferansen i Alta 2013.

Grendeskoler

Sametingsrådet har vært i møte med Porsanger kommune. Tema for møtet var å komme i kontakt med Sametinget for å drøfte fremtiden for Porsanger og Billefjord grendeskoler. Disse skolene er nedleggingsstruet og Porsanger kommune ønsker å sikre skolenes fremtidige drift.

Samisk lærerutdanningsregion(SAK 7) – teknologigruppa

Høgskolene og universitetene i lærerutdanningsregion Nord-Norge satser på fleksibel utdanning. I forbindelse med dette arbeidet har teknologigruppa hatt studietur til Umeå universitet i september. Der ble det en gjensidig presentasjon av hvordan høgskolene og universitetene i Norge og Sverige arbeider og hvordan de har tilpasset sine utdanningstilbud med hensyn til fleksibel utdanning og hvilke teknologiske løsninger som blir brukt undervisningen. Delegasjonen fra Norge fikk omvisning på universitetsområdet og fikk en demonstrasjon på hvordan Universitetet i Umeå gjennomfører forelesninger ved bruk av teknolog. Gruppa fra Norge kommer til å holde kontakt med universitetet i Umeå og se om det er muligheter for samarbeid over landegrensen.

Sametingsrådet har deltatt på styringsgruppemøte i samisk lærerutdanningsregion (SAK7) 11.9.2012. Arbeidet med å utarbeide søknader til å få ulike videreutdanningstilbud inn i den nasjonale strategien ”Kompetanse for kvalitet” er i gang. Samisk kulturkunnskap med et språkelement er et av tilbudene som regionen vil søke å få godkjent. Sørsamisk 3 har startet opp med 12 elever og lulesamisk bachelor med 21 elever skal starte opp 18.9.2012. Alle planlagte rekrutteringstiltak er i rute. Høgskolen i Nord-Trøndelag har fått tilsatt en 50 % stilling som skal arbeide med rekruttering i sørsamisk område, det samme er planlagt i lulesamisk område. Felles nettside/facebookside om samisk utdanning er i rute

Samordningsforum for oppfølging av stortingsmeldingen om nordområdepolitikken

Sametingsrådet deltok på det nyopprettede samordningsforumet i Hammerfest 11.5.2012, som ble omtalt i forrige beretning. Som en oppfølging av dette møtet inviterte statssekretær Elisabeth Dale sametingsrådet, fylkesråd for utdanning i Finnmark fylkeskommune, Utdanningsforbundet og KS til et oppfølgingsmøte for nordområdene. Tema for møtet var: ”Hvordan øke gjennomføringen av videregående opplæring i Finnmark?”

Det ble informert om status og utfordringer i den videregående skolen i Finnmark. Stort frafall av elever i Finnmark er et problem og mange nye tiltak er iverksatt. I tillegg vil fylkeskommunen styrke etter- og videreutdanning for lærerne. De ønsker å styrke karriere og rådgivertjenesten i fylket. Det var enighet om at fokuset på Finnmark må økes. Skolepolitikk må på dagsorden i alle kommunene, hele næringslivet i nord er i endring og en er avhengig av tettere samarbeid med næringslivet.

Sametingsrådet orienterte om Sametingets opplæringspolitikk og skal ha et tett samarbeid med fylkesråd for utdanning i Finnmark i tiden fremover.

- Bidra til gode økonomiske rammevilkår for skoleiere, for å sikre god kvalitativ opplæring i og på samisk
- Medvirke til at Sámi allaskuvla utvikles til et urfolksuniversitet

Sametingsrådet deltok på møtet 20.juni da Butenschønutvalgets rapport, ”Langs lange spor – om samisk forskning og høyere utdanning. ”Guhkes bálgáid mielde – sámi dutkama ja alit oahpahusa birra” ble overlevert til Kunnskapsminister Kristin Halvorsen. Sametingsrådet sendte ut en pressemelding samme dag hvor det blant annet stod følgende:

”Utvalget har utredet utviklingstrekk, behov og målsettinger for samisk forskning og høyere utdanning og fremmet mange konkrete tiltak.

Dette er en merkedag for det samiske folk og for meg som er ansvarlig for feltet høyere utdanning og forskning i Sametingsrådet. Det var en glede å være tilstede under overleveringen, sier visepresident Laila Susanne Vars. Utvalget har gjennom faglige begrunnede forslag til tiltak gitt myndighetene en unik mulighet til å realisere samepolitiske målsettinger som kan styrke samfunnsutviklingen i nord”.

Sametingsrådet har fulgt opp utredningen med en redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning. Redegjørelsen er ment å innlede prosessen mot en utarbeidelse av en egen sametingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning. Redegjørelsen legges frem for plenum i september 2012.

Som en forberedelse til drøfting i plenum har Sametingsrådet invitert Nils Butenschøn til et åpent møte 24.9.2012 hvor han legger fram rapporten med de funn, anbefalinger og forslag til tiltak som utvalget kommer med.

- Medvirke til at Senter for samisk i opplæringen blir et permanent nasjonalt ressurscenter
- Arbeide for at det utvikles læremidler til samiske barn i barnehager

I forbindelse med prosjektet om samiske leker er det opprettet en ekstern gruppe til å foreslå innholdet

i ”snakkepakker” som skal utarbeides. Sametingsrådet har holdt møte 24.05 i Alta med gruppa.

- Iverksette nye kriterier for tilskudd til barnehager
- Medvirke til at styringsdokumentene ivaretar det samiske perspektivet i opplæringen.

Sametingets utdanningspolitiske innspillskonferanse

Sametingsrådet har arrangert en innspillskonferanse om fremtidige utdanningspolitiske målsetninger 12.9.2012 i Kautokeino.

Målet med konferansen var å invitere aktuelle aktører til å gi innspill til fremtidige utdanningstiltak som sikrer samiske elever det beste utdanningstilbudet. Målgruppen var elever, foreldre, lærere, rektorer, skoleiere, forskningsetaten og skolemyndigheter.

Konferansen ble vellykket. Sametingsrådet kom i god dialog med de aktører som var invitert. Sametingsrådet fikk mange aktuelle tilbakemelding av de inviterte aktørene. Vi vil følge opp de innspill som kom fram på konferansen gjennom arbeidet med å utarbeide handlingsplaner og satsingsområder til Sametingsmeldingen om opplæring og utdanning.

Læreplaner i samisk revideres

Utdanningsdirektoratet har i 2011, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, igangsatt revidering av gjennomgående læreplaner i norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og engelsk og de parallelle likeverdige læreplanene i norsk for elever med samisk som førstespråk, naturfag-samisk og samfunnsfag-samisk.

Hensikten med revideringen er å tydeliggjøre de fem grunnleggende ferdighetene:

- å kunne uttrykke seg skriftlig
- muntlige ferdigheter
- å kunne lese
- å kunne regne
- digitale ferdigheter

Det skal også lages veiledende kjennetegn på måloppnåelse for 10. trinn, som skal være til hjelp for lærere til å vurdere elevenes kompetanse.

Sametingsrådet har satt i gang tilsvarende revidering av læreplanene i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk. Det ble i 2011 foreslått justeringer i læreplanene i samisk. Da det ble klart at det var behov for større gjennomgang og revisjon av læreplanene, bestemte sametingsrådet å ikke fastsette de foreslåtte justeringene, men ta de med i revisjonsarbeidet. Dette ble gjort for å spare skolene for stadige endringer i læreplanene.

Ved revideringen av læreplan i samisk som førstespråk skal det være fokus på at dette faget har et særlig ansvar for den systematiske opplæring i skriving, lesing og muntlige ferdigheter.

Gjeldende læreplan i samisk som andrespråk har to progresjonsløp. Samisk som andrespråk - samisk 2 er den med største krav til samisk språkkompetanse. Elevene som fullfører alle nivåene i samisk som andrespråk – samisk 2 og tar avsluttende eksamen etter Vg3 i studieforberedende utdanningsprogram, skal kunne oppnå tospråklighetskompetanse. De skal være i stand til å bruke språket skriftlig og muntlig, og de vil ha mulighet til å fortsette med studier på høyere nivå der opplæringsspråk er samisk. Samisk 3 er en lettere variant av samisk som andrespråk. Kompetansemålene skal revideres slik at det blir bedre progresjon i språkopplæringen. Ved revisjon av læreplan i samisk som andrespråk skal det tydeliggjøres at samisk 3 er et tilbud med lavere terskel. Videre skal læreplanen i samisk som andrespråk revideres slik at den passer bedre til elevgruppen som starter med samisk først på videregående skole.

Sametinget har utnevnt arbeidsgrupper og referansepersoner til revisjonsarbeidet. Læreplangruppene startet med arbeidet i mai 2012. Læreplangruppene skal levere sine forslag til endringer i november 2012. Før fastsettelse av læreplanene, sendes forslag til endringer ut på høring i begynnelsen av 2013. De reviderte læreplanene i samisk skal tas i bruk skoleåret 2013/2014.

Samisk innhold i nasjonale læreplaner og i parallelle samiske læreplaner

Utdanningsdirektoratet satte høsten 2011 igang arbeid med revisjon av læreplanene i matematikk, norsk, norsk for elever med samisk som førstespråk, engelsk, samfunnsfag og naturfag.

Det var enighet mellom sametingsrådet og Utdanningsdirektoratet at samme læreplangruppe i faget arbeider med både den nasjonale og den parallelle læreplanen. Sametingsrådet foreslo medlemmer til læreplangruppene i norsk, samfunnsfag og naturfag. Dessuten var det nedsatt en samisk ressursgruppe som skulle komme med innspill angående det samiske innholdet. Sametingsrådet fikk også inn en person i den nasjonale fagovergripende referansegruppa. De samme personene som har vært som referansepersoner i nasjonale læreplaner, er også valgt som referansepersoner i læreplanene i samisk nettopp for å få best mulig samsvar til krav når det gjelder grunnleggende ferdigheter i ulike fag.

Læreplangruppene er iferd med å ferdigstille sine forslag som skal sendes ut på høring før jul. Sametingsrådet samarbeider med Utdanningsdirektoratet angående høringen fordi det er Sametinget som fastsetter det samiske innholdet i læreplanene. Fastsettelse vil skje i vårhalvåret 2013 og læreplanene skal gjelde fra skoleåret 2013/2014.

Sametingsrådet og Kunnskapsdepartementet hadde et dialogmøte 20.6.2012 om forskrift og nasjonale retningslinjer for ny lærerutdanning trinn 8-13. Det er tre nye forskrifter som skal vedtas. Etter drøftinger ble det gjennomført en konsultasjon som ble avsluttet 30.8.2012 på e-post hvor det var enighet om forskriftene før de sendes på høring. I § 1 i forskriftene er det lagt inn følgende formulering:

Forskrift om rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag

"Faglærerutdanningene skal kvalifisere kandidatene til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, de rettigheter som samiske barn har i Norge, og kunne bruke elementer fra samisk kultur innen sitt fagområde".

Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8-13

Etter endt utdanning skal kandidatene kunne ivareta opplæring om samiske forhold og ha kunnskap om samisk ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for trinn 8-13.

Forskrift om rammeplan for PPU for trinn 8-13

Utdanningen skal kvalifisere kandidatene til å ivareta opplæring om samiske forhold og gi kunnskap om samisk ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for trinn 8-13.

Dette var sametingsrådet fornøyd med. Etter at høringsfristen er ute vil det bli gjennomført nye konsultasjoner før forskriften vedtas.

Overordnet strategisk plan for samisk fjernundervisning

Utdanningsdirektoratet skal begynne arbeidet med å utvikle en overordnet strategisk plan for samisk fjernundervisning. Arbeidsgruppen har sitt første møte 17.9.2012 i Bodø. Planen avsluttes innen midten av januar 2013.

Sametingsrådet ser det som svært viktig å være med på å påvirke den nye samiske fjernundervisningsordningen og deltar ved å sitte i referansegruppen. I tillegg til dette har vi avtalt med Utdanningsdirektoratet å få forslaget til ny fjernundervisningsordning tilsendt oss til behandling før den endelig vedtas.

Referansegruppen skal:

Følge utviklingsfasen av den overordnede strategiske planen.

Fremme og drøfter synspunkter på planen, herunder komme med forslag om videre utvikling av planen.

Bidra med råd til arbeidsgruppen gjennom.

- Ved behov deltar på 1-2 møter i løpet av arbeidet med planen.

Fag- og timefordeling

Forslag til endringer i fag- og timefordeling for elever med samisk har vært ut på høring våren 2012. Utdanningsdirektoratet har oppsummert høringen og sendt sine forslag til Kunnskapsdepartementet. Prosessen med konsultasjoner mellom Kunnskapsdepartementet og Sametinget starter før jul. Det vil være nødvendig å se fag- og timefordeling i sammenheng med revisjon av læreplanene. Den nye fag- og timefordelingen skal gjelde fra skoleår 2013/2014.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskap og kompetanse i samiske samfunn

Lese- og skrivehjelp til eldre

Sametingsrådet har vært i møte med Kautokeino kommune i juni i år for å få status på prosjektet skrive- og lesehjelp til eldre. De informerte blant annet om at prosjektet skal utvides og at de kommer til å søke om midler fra Sametinget til dette.

- Legge til rette for overføring av tradisjonell kunnskap mellom generasjonene
- God og effektiv utvikling av samiske læremidler og pedagogisk materiell

Læremiddelutvikling

I 2012 har sametingsrådet mottatt 109 læremiddelsøknader, hvor det søkes om prosjekter for til sammen kr 51 289 307. Sametinget har i 2012 budsjettert kr. 14 725 000 til dette arbeidet. Av årets søknadsmasse er det 40 prosjekter som har fått tilsagn, og 69 søknader er avslått. Sametingsrådet har måttet prioritere strengt innenfor Sametingets egne prioriteringer, og ser dette som meget utfordrende.

Senter for samisk i opplæringen ved Samisk høyskole, har på oppdrag fra Sametinget utviklet og igangsatt etter- og videreutdanning i Prinsipper for opplæringen – Samisk. Sametinget har hatt dialog med Senter for samisk i opplæringen og har fått opplyst at det er 4 skoler som deltar i etter- og videreutdanningsprosjektet. Det er alle grunnskolene i Kautokeino kommune og Billefjord sjøsamiske oppvekstsenter i Porsanger kommune. I tillegg er det en skole som er interessert i å delta, og det skal gjennomføres møte med denne skolen. Prosjektets gjennomføring avsluttes ved årsskiftet 2012- 2013.

Elgå-prosjektet

Det er svært viktig for sametingsrådet å bidra til å sikre at de læremidlene og den kompetansen som er etablert gjennom språkmotiveringstiltakene rettet mot tidligere Elgå skole i Engerdal kommune, skal ivaretas og utvikles. Arbeidet med å utvikle relevante sørsamiske læremidler og drive terminologiutviklings- og andre språkprosjekter, slik at sørsamiske elever får et forsterket og kvalitativt samisk skoletilbud, er viktig.

For å nå dette målet er Engerdal kommune, Sámi allaskuvla og sametingsrådet enig om å inngå en avtale som forplikter partene til å ivareta disse interessene. Utkast til intensjonsavtale er sendt Engerdal kommune og Sámi allaskuvla 22.08.12. sametingsrådet vil følge opp dette arbeidet.

- Medvirke til at den nasjonale politikken innenfor barnehage, grunnopplæring, høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet

I forbindelse med utarbeidelse av ”Sametingsmelding om samisk barnehagetilbud” har det blitt sendt ut spørreskjema til barnehageeiere og barnehageansatte, og det er foretatt intervju av foreldre. Sametingsrådet har vært i skriveprosessen av meldingen i store deler av denne perioden. Meldingen er nå til høring internt i ressursgruppa og sendt til foreldreutvalget for barnehager (FUB) for innspill.

Sametingsrådet deltok 14.6.2012 på en konferanse hvor tre sentrale evalueringsrapporter som omhandler effekten av Kunnskapsløftet ble presentert. Evalueringsrapportene skal danne grunnlaget for kommende stortingsmelding om Kunnskapsløftet våren 2013. Sluttrapportene fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) og Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) ved Universitetet i Oslo «*Kunnskapsløftet som styringsreform – et løft eller et løfte*», Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) «*For store forventninger. Kunnskapsløftet og ulikehetene i grunnskolekarakterer*» og Nordlandsforskning «*Sammenhengen mellom undervisning og læring. En studie av læreres praksis og deres tenkning under Kunnskapsløftet*» er tre sentrale evalueringsrapporter av i alt ti evalueringsrapporter om Kunnskapsløftet.

Disse evalueringsrapportene om Kunnskapsløftet viser at reformen ikke innfrir. Skolen reproducerer fortsatt sosiale ulikheter, resultatene har ikke blitt vesentlig bedre og statens styring er mer aktivitets-

og tiltaksfokuserert enn retningsorientert. Resultatene fra alle rapportene vil bli oppsummert og presentert på en sluttkonferanse om Kunnskapsløftet 31.10.2012.

Sametingsrådet deltok 14. og 15.6.2012 på møte i den statlige barnehage- og utdanningsadministrasjonen. Det ble kort orientert om nye læreplaner i valgfag og kroppøving. Orientert om ny rapport fra Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) ”Styring av Fylkesmannen”, som tar for seg de prinsipielle sidene rundt fylkesmannens rolle. Det ble orientert om felles nasjonalt tilsyn i grunnsopplæringen. Det skal opprettes midlertidige regionale Gnist- stillinger for å styrke samarbeidet for implementering av de prioriterte satsningsområdene for ungdomstrinnet.

Regjeringen arbeider med en stortingsmelding om Kunnskapsløftet. Meldingen skal redegjøre bredt for status for kunnskapsløftet og vurdere utviklingen av grunnskolen og videregående opplæring i regjeringens to perioder, og på grunnlag av det trekke opp de utdanningspolitiske perspektivene for årene fremover. Dette er et arbeid som sametingsrådet vil følge opp ovenfor departementet i tiden fremover.

- Bidra til økning av den formelle kompetansen i den samiske befolkningen
- Bidra til samisk innhold i barnehager med samiske barn
- Informasjon og veiledning om samisk opplæring innenfor barnehage og grunnsopplæring

Sametingsrådet har utgitt en utgave av barnehagetidsskriftet ”Stullan” i juni. Tidsskriftet er distribuert til barnehager med samiske barn.

Sametingsrådet har opprettet en gruppe som har begynt planleggingen med samisk barnehage- og skolekonferanse. Sametingsrådet er arrangør av konferansen. Konferansen skal holdes 13.-14.11.2012 i Tromsø. Konferansetittel er ”Fra tradisjonell kunnskap til cyberworld”.

- Medvirke til etablering av et varig studietilbud innen samisk tolkeutdanning
- Bidra til at Universitetet i Nordland og Høyskolen i Nord-Trøndelag (HINT) kan koordinere og tilby kurs og studietilbud i lulesamisk og sørsamisk språk og kultur
- Støtte opp om initiativet til samiske foreldreutvalg
- Jobbe for tilsyn med skole og skoleeiers ansvar for å sørge for en mobbefri skolehverdag for samiske barn
- Medvirke til etablering av utmarksskoler

Utmarksskoler

Sametingsrådet har igangsatt en ny ordning gjennom budsjettet for 2012 – etablering av utmarksskoler. Sametingsrådet har mottatt tre ulike prosjektsøknader fra ulike skoler og to av skolene fikk støtte og er igangsatt. Skolene er Tana sameskole i Tana kommune og Billefjord sjøsamiske oppvekssenter i Porsanger kommune.

5 Helse og sosial

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk på lik linje med befolkningen for øvrig. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur på alle nivåer.

Hovedmål

- En likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

Delmål

Møtesekretærer: Trine Guttorm Anti/Marit Ellen Mienna

- En styrket helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.
- Helse- og sosialfaglig personell på alle nivå har samisk språk- og kulturkompetanse.

Strategier

- Gjennom dialog og samarbeid med myndigheter og relevante aktører sikre Sametingets innflytelse på utforming og gjennomføring av helse- og sosialtjenester til det samiske folk.

Oppfølging av Stortingsmelding om helhetlig rusmiddelpolitikk

Regjeringen legger frem stortingsmelding nr. 30 "Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk" nå i høst. Sametingsrådet har med bakgrunn i plenumsvedtak i sak 012/12 gitt innspill i forkant av arbeidet. Innspillet fokuserte på forebygging, behandling og ettervern som tre viktige tema når helhetlig ruspolitikk skal utformes. Videre hadde innspillet fokus på at oppbygging av ny kunnskap gjennom forskning er viktig i fremtidig rusbehandling, og at oppbygging av samisk språk og kulturkompetanse i rusomsorgen bør ta utgangspunkt i eksisterende kompetanse på området. Våre innspill er tatt inn i meldingen, og oppfølgingsarbeidet vil fra Sametingets side fortsette.

Åpning av Bufetats regionale kompetansesenter (RESAK)

Sametingsrådet deltok ved åpning av Bufetats regionale kompetansesenter (RESAK). Bufetat region nord har ansvar for å utvikle barne- og familieverntjenester til den samiske befolkningen. RESAK ble opprettet i 2011, og er tilknyttet Indre Finnmark familievernkontor i Karasjok. Foreløpig er kompetansesenteret avgrenset til kun å gjelde Nord-Norge. Sametingsrådet sa i sin tale ved åpningen at det er viktig å arbeide for at senteret blir nasjonalt, og at kunnskap om samisk språk og kultur, og samiske samfunnsforhold implementeres i all barneverntjeneste.

Forskrift om oversikt over folkehelsen

Sametingsrådet har konsultert Helse- og omsorgsdepartementet om folkehelseforskriften 11.5.2012. For sametingsrådet var det viktig at alle kommuner i Norge skulle ha en vurderingsplikt på om det er særskilte folkehelseutfordringer for den samiske befolkning i sin kommune. Sametingsrådet mener at vurderingsplikten ikke kan begrenses til kun å gjelde kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, som departementet foreslo. Sametingsrådet fikk gjennomslag for sitt syn, og følgende ble tatt inn i forskrift om oversikt over folkehelsen § 3: "I kommuner der det er grunn til å anta at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer for den samiske befolkning, skal disse vurderes."

Forskriften presiserer at kommuner med samisk befolkning som har grunn til å tro at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer for denne befolkningen, skal vurdere dette nærmere. Det kan i slike kommuner være aktuelt å innhente erfaringer og kunnskap fra den samiske befolkningen i arbeidet med oversikter. Slik kunnskap kan gi grunnlag både for å vurdere om det er grunn til å anta at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer og til eventuelt en nærmere vurdering av disse utfordringene. Videre vil det være aktuelt å innhente erfaringer og kunnskap fra andre kilder som nevnt i folkehelseloven § 5 første ledd, forskningsinstitutter som sitter med kunnskap om folkehelsen til den samiske befolkning m.v. Det kan også være aktuelt å innhente kunnskap fra fylkeskommunen eller forskningsinstitutter som sitter med kunnskap om folkehelsen til den samiske befolkning.

Tolkeprosjekt innenfor Helse Nord

Gjennom sametingsrådets konsultasjoner på oppdragsdokumenter til regionale helseforetak for 2010 fikk Helse Nord i oppdrag å gjennomføre et tolkeprosjekt for å bedre tolketjenesten til samisk befolkning. Sametingsrådet deltok i utformingen av mandat for prosjektet, og deltar også i styringsgruppen. Helse Finnmark sendte inn en prosjektsøknad, og fikk ansvaret for gjennomføring av prosjektet. Prosjektet ble igangsatt i 2011, og planlegges avsluttet i utgangen av 2012. Prosjektet ledes av Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin Tromsø. Prosjektet har som hovedmål å etablere en god tolketjeneste hele døgnet for pasienter med samisk som morsmål i Helse Nord RHF-område. Prosjektet har definert noen innsatsområder, som omhandler behovskartlegging, kompetanseutvikling, og tiltak.

Status for prosjektet:

- Prosjektet har gjennomført en kartlegging av samisk helsepersonell i spesialisthelsetjenesten som kan være interessert i å ha tolking som en arbeidsoppgave, inngå i en tolketurnus, og ta en videreutdanning i tolking. En eventuell videreutdanning innen tolking tenkes å gi lønnskompensasjon.
- Prosjektet er i gang med å utvikle et e-læringsprogram om tolking, knyttet til en allerede eksisterende helsenettside drevet av Nasjonalt senter for telemedisin.
- Prosjektet ønsket å prøve ut tekniske/elektroniske løsninger for å kunne etablere en døgnbasert tolketjeneste i Helse Finnmark HF. Prosjektet har derfor igangsatt et pilotprosjekt, hvor 3 samiske tolker er ansatt i en prosjektperiode. Tolking mellom pasient/behandler vil foregå på data gjennom et sikret nettverk.
- Prosjektet har startet opp en bevisstgjøringsprosess blant helsepersonell i som omhandler bruk av tolk som et element i kvalitet og pasientsikkerhet, samt oppfylling av pasientrettigheter. Prosjektet har gjennomført et seminar for ansatte i Helse Finnmark med tema ”*Bruk av samiske tolke.*” Det vil også gjennomføres en ny konferanse høsten 2012 i samarbeid med Samisk høgskole.

Sametinget er opptatt av at arbeidet som startet opp gjennom dette tolkeprosjektet må videreføres etter prosjektperioden med målsetting om en døgnbasert tolketjeneste.

Høringsuttalelse NOU 2012:5 bedre beskyttelse av barns utvikling

Sametingsrådet har sendt høringssvar til NOU 2012:5 Bedre beskyttelse for barns utvikling. Høringen omhandler Raundalen-utvalgets innstilling om bruk av det biologiske prinsipp i barnevernet. Det biologiske prinsipp kan forklares som at inngripen fra barnevernets side først og fremst skal skje i hjemmet uten å skille barnet fra foreldrene, ved at det oppstilles strenge vilkår for å flytte barnet fysisk bort fra foreldrene, ved at foreldre og barn ved adskillelse har rett til samvær med hverandre, og ved at tilbakeføring i utgangspunktet skal skje når foreldrene igjen kan gi forsvarlig omsorg.

Sametingsrådet har uttrykt seg positiv til gjennomgangen av bruken av det biologiske prinsipp, men har i sitt høringssvar påpekt at Barnekonvensjonens artikkel 30 står fast når det gjelder urfolks barn. Dette betyr at samiske barn har en selvstendig rett til tilgang og kjennskap til egen kultur og språk. En eventuell lovendring i barnevernsloven for å endre bruken av det biologiske prinsipp kan ikke medføre at samiske barn ikke får oppfylt sine kulturelle og språklige rettigheter.

Sametingsrådet beklager at ekspertutvalget ikke har drøftet samiske barns rettigheter til eget språk og kultur i sin utredning. Samene har status som urfolk i Norge, og samiske barn er også omfattet av barnevernsloven i Norge. Det ville da ha vært å forvente at utvalget så utfordringene barnevernet har i møte med disse barna. Dette spesielt med tanke på at barnevernspanelet, oppnevnt av departementet, har hatt et grundig fokus på samiske barns rettigheter i sin rapport.

I høringssvaret sier sametingsrådet at vi vil vurdere å bruke vår konsultasjonsrett ved eventuelle senere lovendringer i barnevernsloven.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å utvikle og tilrettelegge for en helse- og sosialtjeneste på alle nivå, som bygger på samisk språk- og kulturforståelse.

6 Arealer og miljø

Hovedmålsettingen i Sametingets miljø- og arealpolitikk er å sikre et langsiktig, bærekraftig perspektiv i all forvaltning av ressurser og arealer. Bærekraftig utvikling handler både om bruk og bevaring. Disponeringen av områdene og ressursene skal være grunnlagt på bruk og samiske rettigheter.

Hovedmål

- Bærekraftig utnytting, bevaring og forvaltning av arealer og ressurser i samiske områder

Delmål

- Vern skal gagne samiske næringer og samisk kulturarv
- Ressurs- og energiutvinning skal styrke samisk kultur og samfunnsliv
- Samiske rettigheter skal ivaretas i bevaring og bruk av arealer i samiske områder
- Det skal jobbes for at samiske næringer og samisk kultur blir mindre sårbare for klimaendringer
- Det skal jobbes for en bærekraftig forvaltning av rovvilt, som sikrer en bærekraftig reindrift og et bærekraftig jordbruk

Sametingets energistrategier

Sametinget har gitt uttrykk for sin energipolitikk gjennom areal- og miljømeldingen og senere i et drøftingsnotat om energipolitikk. Sametingsrådet har derfor bestemt at det ikke vil bli lagt fram en egen energimelding, men at arbeidet vil bli framstilt som Sametingets energistrategier, som er fortsettelse på det tidligere arbeidet. Det ble avholdt et oppstartmøte om strategiene i juni, og det er valgt en administrativ ad hoc-gruppe som skal utarbeide utkast til energistrategien. Arbeidet er i gang og det tas sikte på at strategidokumentet skal legges fram for plenum på november-møtet.

Strategier

- Sikre samisk areal-, miljøvern gjennom dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter og berørte parter

Oppfølging av samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Statskog SF

Statskog SF og Sametinget hadde 1. mars 2012 kontaktmøte i henhold til samarbeidsavtalen. På møtet orienterte Statskog om E.on Vind sin planlegging av vindkraftprosjekter på statsallmenning i Nord-Trøndelag. Det var enighet om at det skulle legges til rette for aktiv medvirkning fra de berørte reinbeitedistriktene, noe som vil legge grunnlag for muligheten for enighet mellom Statskog og Sametinget i neste omgang.

Sametingsrådet har i perioden mai-september 2012 hatt utveksling av synspunkter for hvordan en samarbeidsavtale mellom Statskog, E.on Vind og reinbeitedistriktene kan være, slik at Sametingsrådet kan anbefale den overfor reinbeitedistriktene. Det har hele tiden sterkt blitt understreket at denne synspunktsutvekslingen fra Sametinget side ikke er gjort på vegne av reinbeitedistriktene. Slike samarbeidsavtaler etableres for få til gjensidig respektfulle prosesser, der en oppstiller hvordan kommunikasjon skal foregå og hvordan en oppnår enighet om utredninger og utredningsinstanser, samt hvordan utgifter for arbeid og faglig rådgiving dekkes. Det er ikke avtaler der en sier ja eller nei til vindkraftverk, men de regulerer hvordan en skal forhandle om dette.

Sametingsrådet orienterte reinbeitedistriktene Skjækerfjell/Skæhkere og Østre Namdal om det pågående arbeidet i mai 2012. Sametingsrådet har innhentet erfaringer og råd for slike prosesser fra Svenska Samernas Riksförbund. 12.9. 2012 ga Sametingsrådet både muntlig og skriftlig en anbefaling til reinbeitedistriktene om samarbeidsavtale.

Samtidig ble det formidlet kontakt til Stiftelsen Protect, som nå er registrert. Protect kan, om reinbeitedistriktene ønsker det, bidra med kapasitet, kompetanse og faglig rådgiving. Sametingsrådet opplever at initiativet er godt mottatt av reinbeitedistriktene. Det viste seg at i begynnelsen av september gikk E.on Vind fram med varsling om oppstart av utredning for vindkraftverkene før det var grunnlag for å anbefale en samarbeidsavtale fra Sametinget side. Sametingsrådet har, overfor Statskog SF og E.on Vind, uttrykt sterk misnøye med denne framgangsmåten, da dette ikke virker til å etablere nødvendig tillit mellom partene. Det er likevel sametingsrådets håp at Statskog SF, E.on Vind

og reinbeitedistriktene raskt søker sammen for å kunne bygge nødvendig tillit. Sametingsrådet har derfor oppfordret partene til det.

31.5.2012 hadde sametingsrådet møte med statssekretær Eli Blakstad fra Olje- og energidepartementet. På møtet ble behandling av energisaker diskutert. En av sakene som ble diskutert, var 420 kV linje Ofoten -Hammerfest, og det var enighet om videre samarbeid i prosessen, med blant annet konsultasjoner i saken. Det vil bli holdt et innledende møte om disse prosessene 18. eller 19.10.2012. Møtet vil ikke ha status som konsultasjon, disse skal gjennomføres senere.

Konsultasjoner om vindkraftsaker mellom NVE og Sametinget

29.8.2012 begynte sametingsrådet konsultasjoner med om Kvalsund vindkraftverk, Fálesráššá vindkraftverk, Hammerfest vindkraftverk, Sørfjord vindkraftverk, Skogvatnet vindkraftverk, Kalvvatnan vindkraftverk og Mosjøen vindkraftverk. Konsultasjonene om de nevnte prosjektene er ikke avsluttet.

Møte om konsultasjonsprosedyrer mellom NVE og Sametinget

Etter at konsultasjonsprosedyrene mellom Sametinget og statlige myndigheter trådte i kraft i 2005, har det vist seg at det er en utfordring å få gjennomført reelle konsultasjoner om energikonsesjoner med NVE. I 2009 underskrev NVE og Sametinget en egen avtale om konsultasjoner i energisaker. Det har vist seg at denne avtalen ikke har virket slik intensjonen var.

NVE og Sametingsrådet har derfor hatt utveksling av flere notater og avholdt flere møter for å oppnå en felles forståelse om hva som er nødvendig for at enighet kan oppnås i konsultasjonssaker. Siste møte i arbeidet for dette ble holdt 16.8.2012. Heller ikke denne gangen kom vi nærmere en felles forståelse av hvordan konsultasjonene skal gjennomføres. Hovedforskjellen i standpunkt er at Sametingsrådet mener at det er selve beslutningen det skal konsulteres om og at NVE da må dele sine foreløpige vurderinger og forslag til vedtak med Sametinget. NVE mener konsultasjonene begrenser seg til at Sametinget skal gi til kjenne sine synspunkter og vurderinger. NVE og sametingsrådet er enige om at problemstillingen må tas opp for drøfting i møte med Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet og Olje- og energidepartementet.

- Undersøkelse og uttak av naturressurser skal skje i samsvar med Sametingets vedtatte politikk
- Utvikle positive klimatiltak og tilpasningsstrategier som gjør samiske samfunn mindre sårbar for klimaendringer
- Følge opp Sametingets forpliktelser i offentlig planlegging og konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven
- Være premissgiver for nasjonal og nordisk rovviltpolitikk og – forvaltning, herunder forsvarlig regulering av rovviltbestanden
- Følge opp verneprosessene i samiske områder

Sametingsrådet deltok på møte med miljøvernminister Bård Vegard Solhjell og representanter fra Talma sameby 27.8.2012. Talma sameby og sametingsrådet redegjorde for prosessen så langt og om sine synspunkter på denne. Ministeren signaliserte at han vil lage en løsning som gjør framtidig samarbeid mulig. Tilbakemelding fra departementet skal skje raskt.

Sametingsrådet deltok på møte med miljøvernminister Bård Vegard Solhjell 27.8.2012 angående status i verneplanarbeidet. På møtet ble følgende saker drøftet: videre framdrift i verneplanarbeidet i Finnmark, oppnevning av styrerepresentanter for de gjenstående verneplanstyrene samt mulig etablering av nasjonalparksenter i Nesseby.

Arktisk råds prosjektfond Project Support Instrument (PSI)

I 2005 etablerte Arktisk Råd prosjektet Project Support Instrument (PSI), et finansielt initiativ som tar sikte på å fokusere på tiltak som hindrer forurensning av Arktis. PSI er en mekanisme for finansiering av konkrete prioriterte prosjekter godkjent av Arktisk Råd.

PSI er åpen for bidrag fra medlemmer i Arktisk Råd. Sametinget er bidragsyter til PSI og deltar i PSI-komiteen på vegne av urfolk i Arktisk. I juni i år ble det avholdt et møte i Helsinki som hadde til hensikt å forberede det første ordinære PSI-komiteemøtet. Sametingsrådet deltok på møtet. Det viste seg at det var noe usikkerhet om finansieringen, manglende innbetalinger fra bidragsland og uklarheter i forhold til avtaledokumentet. Konklusjonen på møtet ble at det skal avholdes et nytt forberedende møte (17. og 18. oktober 2012), før det kan avholdes et ordinært møte i PSI-komiteen.

Klage på vedtak om endret tillatelse til Sydvaranger Gruve AS

Sametingsrådet har 13.6.2012 klaget på et enkeltvedtak der Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) gir endret tillatelse til Sydvaranger Gruve AS til virksomhet etter forurensningsloven. Vedtaket gir tillatelse til Sydvaranger Gruve AS til fortsatt å slippe ut avgang med polyDADMAC og å øke mengden flokkuleringskjemikalier som slippes med avgang til Bøkfjorden på nærmere fastsatte vilkår.

Sametingsrådet mener at vedtaket om en økning av den totale mengde virkestoffer i flokkuleringskjemikalier fra 35 tonn per år til 60 tonn per år bør utløse krav om at virksomheten skal foreta en konsekvensanalyse for å kartlegge virkningene forurensningen vil få. En konsekvensutredning etter plan & bygningsloven og forurensningslovens § 13 vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for Sametinget og andre til å ta stilling til saken. Hovedbegrunnelsen for klagen er at Sametingsrådet mener vedtaket kan påvirke samiske interesser direkte, og at Klif derfor burde ha konsulter med Sametinget om beslutningen, jf. avtale om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget.

- Arbeide for at motorisert ferdsel i utmark skjer på en bærekraftig måte som tar hensyn til samisk bruk av natur- og kulturmiljø og samisk utmarkshøsting og kommunenes selvvråderett i motorferdselspolitikken
- Arbeide for at tradisjonell kunnskap får en større plass i forvaltningen av arealer
- Medvirke til å styrke arealgrunnlaget for samisk næring og samisk ressursbruk
- Arbeide for å sikre samisk lokal deltakelse og medvirkning i all areal- og ressursforvaltning
- Arbeide for at administrative tiltak tilpasses for å sikre reindriftsutøvere den mobiliteten de trenger som følge av klimaendringer
- Følge opp arbeidet med Samerettsutvalget II, blant annet gjennom lokal og regional forankring av prosessen

Konsultasjoner om oppfølging av Samerettsutvalget II

Sametingsrådet ble på det halvårlige møte mellom statsråden for samiske saker og sametingspresidenten som oppfølging av konsultasjonsprosedyrene 25. juni 2012 overlevert grunnlagsdokument for oppfølging av Samerettsutvalget forslag til ny saksbehandlings- og konsultasjonslov.

Grunnlagsdokumentet legger etter sametingsrådet vurdering til rette for konstruktive konsultasjoner, der dagens praksis og forståtte konsultasjonsforpliktelser danner utgangspunktet. Sametingsrådet legger Sametingets vedtak i sak 08/09 til grunn i sin oppfølging, og er under arbeid med en mest mulig konkretisert tilbakemelding til departementet. Prosessen følges i første omgang opp med administrative konsultasjoner, der et første møtet planlegges gjennomført i oktober.

7 Kulturminnevern

Hovedmål

- Verne og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, både som en del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en samisk miljø- og ressursforvaltning

Delmål

- Samiske kulturminner brukes som dokumentasjon for samisk tilstedeværelse, og som bidrag til styrking av samisk kultur og identitet
- Samiske kulturminner og kulturmiljøer ivaretas i disponering og bruk av arealer og ressurser
- I forvaltning av den samiske kulturarven vektlegges et bærekraftig og langsiktig perspektiv
- Sametingets forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner er direkte nedfelt i kulturminneloven

Strategier

Skape gode rammevilkår for samisk kulturminnevern gjennom dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter samt andre relevante aktører

Forvaltningsplan Skorpan-Nøklan landskapsvernområde i Kvæningen kommune

I forbindelse med Fylkesmannen i Troms sitt arbeid med forvaltningsplan for Skorpa-Nøklan landskapsvernområde i Kvæningen har Sametingsrådet gjort registreringer av kulturminner og kulturmiljø i 2011 og 2012. I 2011 ble registreringen gjort i samarbeid med Troms fylkeskommune, mens registreringen i 2012 ble gjort av sametingsrådet alene. Befaringen av landskapsvernområdet har ført til mange nye samiske kulturminner og viser at det finnes et stort potensial i kystnære områder. Det ble eksempelvis funnet gammetufter, hus- og nausttufter, eldre båtstøer, rydningsrøyser, samt steinaldertufter og urgraver. Også stående gårdsbygninger og kirkegårder ble registrert. Feltarbeidet ga også ny kunnskap om samiske sagn og tradisjonsfortellinger i landskapsvernområdet. Undersøkelsen har ført til ny innsikt om den samiske kulturarven på Skorpa og Nøklan og forteller om lang tids bruk. Arbeidet ble slutført i august 2012, og resultatet av feltarbeidet ligger som rapport på fylkesmannens hjemmesider. Fylkesmannen har tatt rapporten i bruk i deres eget arbeid, og tilbakemeldingen har vært positiv.

Kurs kulturminneregistrering Beiarn

I samarbeid med Árran Julevsáme guovdásj – Lulesamisk senter arrangerte Sametingsrådet et kurs i kulturminneregistrering i Beiarn 29.-30.06.2012, med kurssted Duodárrá Ráffe. Målet med registreringskurset var å lære opp lokalbefolkningen, som i neste omgang kan bidra i det viktige arbeidet med å registrere kulturminner. Fortsatt er svært mange samiske kulturminner som ikke er registrert, og det pitesamiske området er intet unntak. I tillegg til Beiarn kom kursdeltakerne fra Saltstraumen, Meløy, Tysfjord, Tromsø og Gällivare i Sverige.

Kurs kulturminneregistrering i samarbeid med SNO (Statens Naturoppsyn)

I samarbeid med SNO (Statens Naturoppsyn) og Nord-Trøndelag fylkeskommune holdt Sametingsrådet kurs i kulturminneregistrering 14.-15.8. 2012 på Ismenningen i Snåsa. Deltakere var ansatte i SNO, Direktoratet for naturforvaltning, Norges Fjellstyresamband og representanter for ulike fjellstyrene i Nord-Trøndelag.

- Gjennom dialog med sentrale myndigheter arbeide for at Sametinget får forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner direkte nedfelt i kulturminneloven
- Forvalte samiske kulturminner på grunnlag av egen historie og egne verdier

420 kV-ledning Balsfjord-Hammerfest

I forbindelse med planlagt utbygging av 420 kV-ledning Balsfjord – Hammerfest, der Statnett står som tiltakshaver, har det blitt utført et omfattende feltarbeid fra og med feltsesongen 2010. I 2012 har feltarbeidet bl.a. omfattet befaringer av rigg- og anleggsområder, samt nye inngrep i form av transporttraseer. I tillegg er det befart et par nye trasealternativ i Kåfjord og Hammerfest kommuner.

Det er gjort noen nye kulturminneregistreringer, og som de øvrige registreringene under dette prosjektet, knyttes de fleste av disse til reindriftsamisk bruk og bosetting. En viktig del av sommerens feltarbeid har vært uttak av trekullprøver for dateringer av ildsted/boplasser som vil ligge i linjetraseen. Fra før er det fra Sametingets side meldt om at linja kommer i konflikt med kulturminneloven i fire områder: Gahperus i Nordreisa kommune, Ruossavággi i Kvænangen kommune, Loahccavággi i Alta kommune og Áisaroaivi i Kvalsund kommune. Statnett har nå søkt om dispensasjon fra kulturminneloven for disse områdene.

Utbygging av Trongfossen, Namsskogan kommune

Det har vært en del medieomtale omkring den planlagte utbyggingen av Trongfossen kraftverk i Namsskogan. Det er tradisjon for et hellig sted i fossen, men det ble under befaring ikke gjort funn i området. I våre høringsuttalelser har det blitt påpekt at det er en offerplass i det aktuelle området. Den antatte plasseringa har blitt oppgitt og det vi kjenner til av tradisjon har blitt gjengitt. I vurderingen er det lagt til grunn at stedet ikke blir direkte berørt av utbyggingen, men det blir indirekte berørt. Tiltakshaver skal ta kontakt med Sametinget i forbindelse med utarbeidelse av avbøtende tiltak.

Sametingsrådet har aldri anbefalt en utbygging av Trongfossen, men vi har heller ikke gått i mot eller reist innsigelse. Til grunn for denne vurderingen ligger de opplysningene som har vært tilgjengelige. Finnes det opplysninger som av ulike årsaker ikke er formidlet til Sametinget, er dette ikke noe vi kan ta ansvar for.

- Dokumentere og formidle kunnskap om samiske kulturminner og kulturmiljø

Tilrettelegging av samiske kulturminner

Etter skjøtselplan og vanlig rutine er det i sommer utført skjøtsel i Skoltebyen, Neiden. Her har en slått graset i de mest sentrale områdene, hugget noen bjørkegreiner rundt St. Georgs kapell og tjærebredd kapellet. Etter anvisning i skjøtelsesplanen jobber en med å etablere grasmatte på gravhaugen. Dette gjøres ved å spre høy fra de artsrike områdene i Skoltebyen ut på haugen. Prosessen er beskrevet i skjøtelsesplanen, og Østsamisk museum har ansvar for skjøtelsesarbeidet.

Sametinget har anlagt parkeringsplass på sin eiendom i Skoltebyen, etter planer utarbeidet av Rambøll rådgivende ingeniører. Plassen er ferdig og den ble overtatt av Sametinget 4.9.2012. Plassen sto etter avtale ferdig til bruk i kirkehelga 25.-26.08..

Bevaring av samiske kulturminner

I arbeidet med å følge opp eiere som kan tenke seg å gå i gang med restaurering av fredete og verneverdige hus har vi hatt besøk av Norsk kulturminnefond. De ble tatt med rundt i Nesseby og Tana. Flere anlegg ble besøkt, og eiere fikk kontakt og informasjon om søknadsprosedyrer hos kulturminnefondet. Flere enkeltsaker innafor bygningsvernet er befart i forbindelse med restaureringsarbeider. Dette gjelder også Mennahuset i Sør-Varanger, der kommunen i 2002 fikk tillatelse til å flytte dette fredete huset i forbindelse med vedtak og gjennomføring av reguleringsplan. Sametingsrådet har kontakt med eier for å få ferdigstilt restaurering av huset.

Identifisering og registrering av samiske bygninger

I forbindelse med Sametingets prosjekt om identifisering og registrering av samiske bygninger har det blitt avholdt et siste folkemøte om saken i Skånland kommune. Møtet var spesielt rettet mot eiere av samiske bygninger. På møtet ble eierne informert om prosjektet generelt, om hvordan registreringene/befaringene er planlagt og om kulturminneloven.

Det var planlagt befaring av ca. 400 bygninger i Sør-Varanger, Tana, Skånland, Grane, Hattfjelldal og Snåsa kommuner for feltsesongen 2012. Disse befaringene ble gjennomført av 2 prosjektansatte og 2 feltarbeidere som til sammen har befart ca. 300 bygninger. Det gjenstår ca 50 bygninger å befare.

Det er for tidlig å komme med mer konkrete tall om tilstanden til disse bygningene, antall automatisk fredete bygninger og antall bygninger som er borte, før befaringsene er avsluttet.

Sametingsrådet har hatt en veldig god dialog med de fleste eiere av bygningene. Disse vil trenge tett oppfølging når det gjelder restaurering og vedlikehold av bygningene, noe som ikke ligger innenfor prosjektets ramme.

- Ivareta samiske kulturminner utenfor konsultasjonsavtalens geografiske virkeområde
- Ivareta den immaterielle kulturarven, herunder registrering av muntlig tradisjon og samiske immaterielle kulturminner
- Integre kjønnspektivet i arbeidet med dokumentasjon og registrering av samiske kulturminner og kulturmiljøer
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner

I perioden har virkemiddelpotten til kulturminnevern blitt fordelt. Til fordeling var det 2 millioner kr. Det er i tillegg fordelt mesteparten av 2 ekstra øremerkede millioner fra Riksantikvaren til istandsetting av automatisk freda samiske bygninger. Sammenlagt har 29 søknader blitt innvilget midler i perioden. 15 av disse er finansiert over de ordinære midlene og 14 er finansiert med de ekstra midlene fra Riksantikvaren.

5 prosjekt fra tidligere år er avsluttet i perioden og 1 er startet opp. Blant årets søknader som har blitt tildelt midler har 18 prosjekter startet opp.

8 Næring

Hovedmål

- Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

Innsatsområde Rammebetingelser i primærnæringer

Mål

- Bevare og utvikle marine næringer, reindrift og jordbruk som viktige kulturbærere og sysselsettere i samiske områder

Delmål

- Tilfredsstillende juridiske og økonomiske rammebetingelser
- Bedre lønnsomhet i primærnæringene
- God rekruttering
- Bedre kjønnsbalanse
- Rovviltpolitikk som tar hensyn til samiske næringer

Strategier

- Sikre arealer og ressurser
- Ha innflytelse på politikken innenfor marine næringer, reindrift, jordbruk og utmarksnæringer

Oppfølging av Kystfiskesaken

Sametingsrådet var i møte med fiskeriministeren 18.9.2012 om oppfølging av Kystfiskesaken. Møtet var et politisk oppstartsmøte for å planlegge den videre konsultasjonsprosess om en rammeavtale for konsultasjoner i fiskerisaker og forskriftsarbeid i forbindelse med fjordfiskerimndda, herunder etablering, sammensetning, arbeidsoppgaver og fastsetting av fjordlinjer mv, samt hvilke midlertidige

tiltak som eventuelt kan iverksettes mens konsultasjonene pågår, for eksempel når det gjelder forbudet mot fiske i fjordene for større båter.

På møtet var det enighet om at det var viktig at Stortingets vedtak raskt må tre i kraft. Når det gjelder forbudet mot større båter i fjordene, var det enighet om at dette må tre i kraft så snart som mulig og at det gjennom konsultasjoner med Sametinget skal fastsettes midlertidige fjordfiskelinjer. Fjordlinjene skal ta utgangspunkt i dagens fjordfiskelinjer som er satt for kysttorskevernet. Partene har tro på at man rask vil komme til enighet om dette.

Prosessen er også i gang med etablering og mandat for en fjordfiskeremnd innenfor rammene av det partene ble enige om i konsultasjonene om Kystfiskeutvalget. Også konsultasjonsarbeidet om en rammeavtale for konsultasjoner i fiskerisaker vil bli aktivt fulgt opp videre utover høsten av sametingsrådet.

Seminar om gruvedrift

Sametingsrådet deltok i programmet på seminaret om utvinningsindustri og urfolk i Tromsø den 10.9.2012 som Utenriksdepartementet og arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet arrangerte. FNs spesialrapportør for urfolks rettigheter, professor S. James Anaya, var en av flere høyt profilerte innledere som drøftet samenes rettigheter og interesser i forhold til gruvedrift i Sápmi.

Konsultasjoner om endringer av reindrifftsforvaltningen

Det ble avholdt konsultasjonsmøte 15.6.2012 mellom statsråd Lars Peder Brekk og sametingsrådet om endringer av reindrifftsforvaltningen. Dette var det andre konsultasjonsmøtet. Det første ble avholdt 30.3.2012. Norske Reindrifftsamers Landsforbund deltar også på konsultasjonsmøtene og sametingsrådet har tett og godt samarbeid med dem i dette arbeidet. Det kom ikke fram nye og endrede synspunkter fra departementets side i forhold til høringsforslaget de sendte ut 30.9.2011. Det var likevel enighet om at konsultasjonene skal fortsette. Sametinget foreslo at konsultasjonene ble videreført på administrativt nivå for å kunne ha bedre tid og mulighet til å gå gjennom vurderinger og forslag konkret og mer detaljert. Landbruks- og matdepartementet forespurte Sametinget om et slikt møte var ønskelig i brev av 5.9.2012. Sametinget har svart positivt på det og et slikt konsultasjonsmøte planlegges i begynnelsen av oktober.

Konsultasjoner om ny jordskiftelov

Sametingsrådet hadde møte med Landbruks- og matdepartementet 15.6.2012 hvor det ble gitt en orientering om en ny jordskiftelov. Rapport med forslag til ny jordskiftelov hadde høringsfrist 15.1.2010. Sametinget er oversendt grunnlagsdokument for konsultasjoner. Sametingsrådet vurderer det som viktig at jordskifteloven ikke fortsetter å stride mot ikke-diskrimineringsprinsippet (SP art. 26), retten til likeverdig behandling ved domstolen (SP art. 27) og retten til lik tilgang til domstoler (SP art. 14). Dagens situasjon kan ikke sies å oppfylle disse kravene. Forhold knyttet til avklaring av interne rettighetsforhold i reindriften og bestemmelser og/eller tiltak som sikrer samisk kulturkompetanse i domstolen er viktige å søke løsninger på så raskt som mulig. Det er en utfordring at disse spørsmålene ikke er utredet og har vært på høring. Hvordan dette skal ivaretas vil derfor være viktig tema i konsultasjonene. Sametingsrådet har godt samarbeid med Norske Reindrifftsamers Landsforbund i dette arbeidet. Det er berammet et første administrativt konsultasjonsmøte om jordskifteloven 2.10.2012. Sametingsrådet tar sikte på at slutført konsultasjonsresultat forelegges Sametingets plenum for behandling.

Lokalforvaltning i Tanavassdraget

Sametinget ble invitert til å overvære styremøtet i Tana Fiskeforvaltning (TF) 14. august i Levajok. Sametingsrådet var på møtet der underskriftskampanjen mot TF styret var satt på sakskartet sammen med en gjennomgang av Tanaforskriften. På møtet møtte også Karasjok kommune, Tana jeger- og fiskeforening og Tanavassdragets laksefiskeforening. Møtet resulterte i en oppfordring fra sametingspresidenten om å stå sammen om tanalaksen og om at forvaltningen snarest kom i dialog med lokalbefolkningen og spesielt rettighetshavernes interesseorganisasjon. Møtet resulterte også i en

fellesuttalelse som alle møtedeltakerne stilte seg bak. Møtedeltakerne mente alle parter har et ansvar for å møtes og bidra til gode løsninger.

Tanaloven

Foreslått endring i tanaloven og finnmarksloven tas opp i sammenheng med at laks- og innlandsfiske_loven er foreslått endret. Behandlingen av loven ligger i Stortingets Energi- og miljøkomité. Komiteen avholdt åpen høring i saken 31.5.2012. Sametingsrådet har kontakt med stortingskomiteen i denne saken.

Observatørstatus til NASCO

Sametinget fikk 04.7.2012 innvilget observatørstatus til NASCO - The North Atlantic Salmon Conservation Organization. Dette betyr at Sametinget representerer under eget flagg når lakseforvaltning diskuteres internasjonalt. Den internasjonale innflytelsen i disse prosessene er stadig tydeligere og sametingsrådet ser derfor behovet for å ha en egen stemme internasjonalt.

Forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein

Sametingsrådet har svart på høringsbrev av 12.04.12 angående forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein, basert på utredninger fra to prosjektgrupper ledet av Direktoratet for naturforvaltning. En utredning i forbindelse erstatningsordning for tamrein av 15.4.2011, og en utredning i forbindelse med erstatningsordning for husdyr av 1.7.2011. Sametingsrådet avga sin høringsuttalelse den 22.6.12.

Bakgrunnen for arbeidsgruppens oppdrag ligger i Regjeringens tiltredelseserstatning fra 2009 – Soria Moria II, der det står at erstatningsordningene for rovviltskader på beitedyr skal endres med sikte på at faktisk rovdrytap skal erstattes. I det nye rovviltforliket den 17.6.2011 vises det til at forlikspartene er blitt enige om en ny og mer konfliktdempende erstatningsordning.

Sametingsrådet viser i sin høringsuttalelse til at utvalgenes rapporter er for vage for å danne grunnlag for et konkret høringsdokument. Begge rapportene bærer preg av usikkerhet i forbindelse med oversikten over omfanget av rovviltbestandene. Dette skaper igjen usikkerhet rundt skadeomfanget i forbindelse med husdyr og tamrein tatt av fredet rovvilt. Sametingsrådet viser til at dette igjen vil skape usikkerhet i forhold hvordan omfanget av tap av sau/lam og tamrein skal kunne beregnes og legge grunnlag for erstatningene. Rapportene gir ingen konkrete forslag til hvordan dette skal beregnes slik at erstatningsordningene gjenspeiler de reelle tapene. Derfor ber Sametingsrådet om konsultasjoner så snart Miljøverndepartementet starter en realitetsbehandling av saken.

Sametingsrådet understreker at det er av vesentlig betydning at erstatningsordningene gjenspeiler tapene, og at erstatningsordningen ikke blir et insitament til å beholde en rovviltbestand som ikke er i samsvar med de fastsatte bestandsmålene for hvert enkelt område. En konfliktdempende rovviltforvaltning må gjenspeile god troverdighet i forhold til de faktiske bestandene av rovvilt, gode erstatningsordninger og gode politiske føringer som tar godt vare på bærekraftprinsippet for reindrift og sauedrift.

- Legge til rette for videreføring av råvarer
- Bidra til utvikling av tilleggsnæringer
- Bidra til at det opprettes gode ordninger for generasjonsoverganger i primærnæringsene
- Bidra til økt kvinneandel i primærnæringsene
- Sikre utmarksutøvere tilgang til utmarksressursene

Forhandling med Finland

Forhandlingen med Finland om ny overenskomst på grensestrekket i Tanavassdraget er igangsatt. Sametingsrådet har oppnevnt én person til den norske forhandlingsdelegasjonen. Første forhandling ble avholdt 19. - 21.6.2012. Neste forhandlingsrunde er forventet i månedsskiftet november/desember 2012.

Arbeidet med norsk-svensk reinbeitekonvensjon

Sametingsrådet avholdt 21.8.2012 møte i Alta om fremdriften i arbeidet med norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Møtet var en forberedelse til norsk-svensk ministermøte som avholdes i Stockholm 21.9.2012. Møtet om norsk-svensk reinbeitekonvensjon i Stockholm har til formål å diskutere videre prosess i arbeidet med konvensjonen. På møtet i Alta deltok, foruten sametingsrådet, representanter fra Norske reindriftsamers landsforbund, Svenska samers riksförbund, Sametinget i Sverige og Reineierforeningen i Sverige. På møtet konkluderte man med å arbeide videre sammen med formål å ha en felles samisk strategi på møtet i Stockholm.

Innsatsområde: Attraktive lokalsamfunn

Mål

- Attraktive og levedyktige samiske lokalsamfunn

Delmål

- Et variert næringsliv med attraktive arbeidsplasser for begge kjønn i samiske områder
- Økt tilflytting til samiske områder som bidrar til levedyktige lokalsamfunn
- Flere kompetansearbeidsplasser til ungdom

Strategier

- Ha tettere samarbeid med kommunene

Utvidelse av STN-området

Sametinget vedtok i juni at 5 nye kommuner skulle innlemmes i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området). Disse kommunene er Balsfjord, Karlsøy, Nordreisa, Skjervøy og Salangen. Sametingsrådet besøkte alle disse 5 kommunene i perioden 3 – 7.9.2012. Det ble informert om hva det innebærer å bli med virkeområdet, om tilskuddsordningene og hvordan Sametinget jobber med næringsutvikling. Kommunene ga informasjon om hvordan næringslivet er sammensatt, fremtidige satsingsområder og spesielle prosjekter de jobber med. Det ble også diskutert hva Sametinget og kommunene kan gjøre i lag for å fremme næringsutvikling.

- Bidra aktivt til etablering av kompetansearbeidsplasser til ungdom
- Fremme kulturmøteplasser
- Kvinnelig entreprenørskap
- Utvide ordningen med å skrive ned studielån for å rekruttere unge til kompetansearbeidsplasser

Innsatsområde: Kulturnæringer

Mål

- Flere arbeidsplasser i samiske kultur- og kulturbaserte næringer

Delmål

- Lønnsomme kulturnæringsbedrifter
- Økt omsetningen av egenprodusert duodji og andre kunst- og kulturprodukter
- Rekruttering til duodjinæringen
- Opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus

Strategier

- Fremme lønnsomhet i kultur- og kulturbaserte næringer

Regjeringens handlingsplan for kultur og næring

Sametingsrådet har gitt innspill til regjeringens handlingsplan for kultur og næring 2013. Følgende tiltak er foreslått:

- Samisk kulturnæringsprogram
- Kompetanse og formidlingsstillinger ved samisk kunstneråd
- Finansiering til samisk etnomusikksenter
- Fritak for merverdiavgift i duodjinæringen
- Levekårsordning
- Norla-støtte også litt samisk språklig litteratur
- Samisk musikk inn i Music Norways profilering
- Egen formidlingsordning for samiske scenekunstnere a la Sápmi music
- Forskning på samisk kulturnæring i Kulturdepartementets forskningsstrategi
- Samisk kulturnæring tas med i Nærings- og handelsdepartementets landsdekkende statistikker om kulturnæring
- Samisk reiseliv inn i tiltak som angår reiselivssatsingen

Sametingsrådet har bedt kulturdepartementet om dialogmøte om de foreslåtte tiltakene.

- Øke profesjonaliseringen og kommersialiseringen i samiske kulturnæringer
- Prioritere lærlingeordning og utviklingsarbeid innenfor duodjinæringen

Duodji

Lærlingeordningen i duodji går som planlagt. Det har vært 12 lærlinger i lære siden nyttår. Seks av disse ble ferdige med opplæringsløpet i august. Ved årsskiftet var 10 av disse fra Finnmark. Sametinget har satt som krav at læretida i bedrift er avgrenset til to år noe opplæringskontoret følger opp.

Forhandlinger om en næringsavtale startet 20. august. Kravet fra duodjiorganisasjonene var på 14,6 millioner kroner. Sametingets utgangspunkt for forhandlingene er å prioritere utviklingstiltak framfor driftsstøtteordninger. Forhandlingene skal være avsluttet innen 1.10.2012.

Prosjektet Utvikling av duodje som næring i lulesamisk område er ett-årig prosjekt som Sametinget og Nordland fylkeskommune har finansiert. Styringsgruppa for prosjektet har utarbeidet en for 2012. Planen viser en rekke aktiviteter der noen allerede er gjennomført. Det er engasjert en prosjektleder i 40 % stilling som har ansvaret for å sette i gang tiltakene i arbeidsplanen.

Innsatsområde: Innovasjon, forskning og verdiskaping

Mål

- Flere innovasjoner med basis i samisk samfunns- og næringsliv

Delmål

- Økt nyskaping, vekst og fornying gjennom FoU-virksomhet
- Brede produktspesker
- Økt forskningsaktivitet i næringslivet i samiske områder

Strategier

- Stimulere til samarbeid mellom aktører
- Kompetanseheving på markeds- og produktutvikling
- Fremme lønnsomhet og profesjonalitet
- Støtte opp om aktive utviklingsmiljø i samiske områder
- Samarbeide med forskningsmiljøer som har kompetanse innenfor samisk næringsliv

Næringsutvikling

Sametingsrådet har deltatt på et arbeidsseminar ved Høgskolen i Finnmark der fokuset har vært på regional innovasjonspolitikk og næringspolitikk i utkant områder. Undersøkelser viser at det skjer lite nyskaping i områder der næringslivet står svakt. Byer og større tettsteder drar i større grad nytte av midler som bevilges til innovative prosjekter.

Sametingsrådet har videreført samarbeidet med Telemarksforskningen om å analysere næringslivet i samiske områder. Fokuset i 2012 vil være å lage ulike framtidsscenarier for samiske områder. Scenariene skal vise hvilken betydning en vellykket næringsstrategi vil få og hvilken betydning økt bostedsattraktivitet har for framtidig befolkningsutvikling.

Sametingsrådet deltar i Råd for samarbeid med arbeidslivet ved Universitetet i Tromsø. Rådet skal ha en rådgivende funksjon overfor universitetsledelsen når det gjelder utforming av universitets langsiktige satsingsområder. Sametingsrådet vil løfte frem kompetansebehovene i samisk arbeidsliv og behovet for forskning på samisk arbeids- og næringsliv.

- Samarbeide med Innovasjon Norge for å øke nyskapingen i samiske områder

Innsatsområde: Kompetanseheving og nyetableringer

Mål

- Økt etableringshyppighet i samiske områder

Delmål

- Høyere kompetanse i næringslivet
- Flere nyetableringer
- Økt entreprenørskap

Strategier

- Gi etablereropplæring og oppfølging

Sametingsrådet har satt ut på anbud to prosjekter der hensikten er å gi oppfølging til etablerere i Nord-Troms og Finnmark. Oppfølgingsprosjektene vil være de samme som ble gjennomført i sørsamisk område og Midt- og Sør-Troms.

- Oppfordre videregående skoler til å prioritere entreprenørskap i skolen
- Tilby kompetansehevende tiltak
- Kompetansehevende tiltak tilpasset samiske kombinasjonsutøvere

9 Regionalutvikling

Sametinget arbeider med å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

Mål

Hovedmål

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Delmål

- Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og samfunnsliv gjennom dialog og samarbeid med regionale og lokale myndigheter samt andre relevante aktører

Strategier

- Optimalisere samarbeidsavtalene med fylkeskommunene

Revidert samarbeidsavtale mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune

Sametinget og Finnmark fylkeskommune har hatt møte om revidering av ovennevnte samarbeidsavtale på møte 15.8.2012. Utgangspunktet er en omarbeiding av artiklene til overordnede politiske målsettinger. Samarbeidet bør skje på områder der partene er enige og har felles mål.

Planen er at saken skal være klar til behandling på rådsmøte 23.10.2012 og at avtaleteksten skal være klar til behandling på plenum 26. - 30.11.2012.

- Måltrettet og prioriterte samarbeidsavtaler
- En mer aktiv rolle overfor kommunene
- En helhetlig politikk overfor kommunene
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv

10 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Sametinget forvalter prinsipielle standpunkt og interesser som fremmes og forsvares på den internasjonale arena. Det er viktig at urfolksdimensjonen i nasjonale og internasjonale fora blir ivarettatt, og at saker som har betydning for urfolk blir fremmet både nasjonalt og internasjonalt. Det grenseoverskridende arbeidet retter seg blant annet mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg og EU.

Hovedmål

- Urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

Delmål

- En likeverdig sameksistens og utviklingsmuligheter for alle folkegrupper og for begge kjønn i nordområdene.
- Et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene.
- Sametinget er en selvstendig aktør i samspill med andre i det internasjonale arbeidet.
- Den internasjonale rettsutviklingen for urfolk er bedret.

Strategier

- Arbeide nordisk og internasjonalt for å styrke samisk selvbestemmelse.

Samisk parlamentarisk råd

Styret i Samisk parlamentarisk råd har avholdt 2 møter i perioden, 27.6.12 i Inari og telefonmøte 24.6.2012. Midlertidig protokoll følger vedlagt.

- Bidra til en nordområdeutvikling som styrker utvikling av samisk og andre urfolks kultur og samfunn.
- Styrke samenes situasjon i Russland.
- Gjennom internasjonalt samarbeid skape gode rammevilkår for andre urfolk.

Rio+20

Sametingsrådet deltok på FNs verdenstoppmøte om bærekraftig utvikling i perioden 20. – 22.6.2012 i Rio de Janeiro i Brasil. Hovedtema på Rio+20 var grønn økonomi og fattigdomsreduksjon.

Sluttklæringen legger vekt på behovet for energi for alle, fornybar energi og energieffektivisering. Rettferdig fordeling er et gjennomgående tema i hele dokumentet. Det kom også på plass felles bærekraftsmål. Urfolkene var fornøyd med at sluttokumentet inneholdt en paragraf som anerkjenner viktigheten av FNs erklæring om urfolks rettigheter som grunnlag for å skape en bærekraftig utvikling for verdens urfolk. Sametingsrådet holdt et innlegg på et side-arrangement i regi av Australia om forvaltning av land- og sjøområder i regi av urfolk og lokalsamfunn som baserer seg på bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfoldet. Ideen er videre at det skal etableres et nettverk mellom stater og urfolk der erfaringer og utvikling av slike modeller kan drøftes.

Verdenskonferansen for urfolk 2014 – forberedende konferanse i Alta 2013

Sametingene i Finland, Norge og Sverige har gjennom erklæringen fra Sameparlamentarikerkonferansen i 2011 (november 2011) erklært at sametingene hver for seg og i fellesskap har et ansvar i forhold til å arbeide internasjonalt for å fremme og beskytte urfolks rettigheter og interesser. Det går videre fram av denne erklæringen at sametingene aktivt vil delta i forberedelsene til og under selve verdenskonferansen i 2014, for å fremme det samiske folkets og andre urfolks rettigheter. Sametingene har videre erklært at de i fellesskap vil søke å bidra til en vellykket gjennomføring av den forberedende konferanse for urfolk i 2013 i Alta.

Den 27. og 28. juni i år ble det allsamiske møtet i Inari holdt. Det allsamiske møtet var et viktig forum for diskusjoner om samiske politiske og tematiske samiske prioriteringer fram mot verdenskonferansen i 2014. Disse politiske og tematiske samiske prioriteringene er innarbeidet i Inari-erklæringen, som følger vedlagt.

Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples - EMRIPs 5.sesjon i 2012

Sametingsrådet deltok på EMRIPs 5 sesjon i 2012. Vi holdt 3 innlegg, til tema om verdenskonferansen, oppfølging av EMRIPs tidligere studier og om urfolkserklæringa. Flere av EMRIPs anbefalinger vil Sametinget jobbe inn i Menneskerettighetsrådets resolusjon om menneskerettigheter og urfolksrettigheter høsten 2012.

12 Samiske organisasjoner

Et demokratisk samfunn er avhengig av et aktivt og variert organisasjonsliv. Samiske organisasjoner er viktige aktører i utviklingen av samiske samfunn.

Hovedmål

- Opprettholde et variert samisk organisasjonsliv

Strategi

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk legge til rette for et variert organisasjonsliv

13 Andre saker

Utarbeidelse av tiltaksplan for samiske innsatte og domfelte

Kriminalomsorgen region nord utarbeider en tiltaksplan for samiske innsatte og domfelte. Tiltaksplanen er forankret i St.meld. 37 (2007-2008) ”Straff som virker” og i handlingsplanen for samiske språk. Sametingsrådet er i konsultasjon om utforming og innhold av tiltaksplanen. Det er enighet om en fremdriftsplan der tiltaksplanen forventes å være ferdigstilt innen november 2012.

Rapport om den samiske dimensjonen i rettsvesenet

Domstolsadministrasjonen (DA) avga en rapport om den samiske dimensjonen i rettsvesenet 14.1.2011. Sametinget avga høring til rapporten 28.04.11. Sametinget varslet i høringen at

Møtesekretærer: Trine Guttorm Anti/Marit Ellen Mienna

oppfølgingen av rapporten faller inn under konsultasjonsplikten. Konsultasjonsprosess er innledet. Sametinget og DA hadde et dialogmøte 27.6.2012, der partene hadde gjensidig informasjon om temaer som er berørt i rapporten og hvordan disse jobbes med og ble enige om videre prosess.

Sametingsrådet tok opp arbeidet med samisk språkundersøkelse, revisjon av språkreglene i sameloven, termprosjektet samisk juridisk terminologi, tolkeutdanning/autorisasjon, reindrifts adgang til tvisteløsninger, samarbeid med utdanningsinstitusjoner og forskningsmiljø, foreslått tiltak om forum, hvordan Sametingets dokumenter kan tillegges juridisk vekt og nødvendigheten av kompetanse i rettsvesenet om samisk språk og kultur. Domstolsadministrasjonen tok spesielt opp domstolsadministrasjonens uavhengighet og forholdet til Justis- og beredskapsdepartementet.

Sametinget fikk overlevert høringsvarene til rapporten. I det videre arbeidet skal DA gjøre en vurdering på bakgrunn av rapporten og innkomne høringsinnspill og konsultere Sametinget om de konsultasjonspliktige tiltak DA eller Sametinget har ansvar for å sette i gang. I den grad oppfølging av tiltak hører inn under departementene, vil DA på de aktuelle områdene i nødvendig grad formidle sitt syn til departementene. Når det gjelder slike tiltak er det naturlig at departementene selv konsulterer Sametinget.

Verdde-prosjektet

Sametinget har avsatt kr 250 000 til et Verdde-pilotprosjekt der målet er å bidra til holdningsskapende og konfliktforebyggende tiltak i utvalgte kommuner. Tilskuddsmottakere er Alta og Kautokeino kommune. Sametingsrådet er opptatt av at det etableres et slikt samarbeid mellom skoler/barnehager i de utvalgte kommunene. På bakgrunn av dette har Sametingets administrasjon hatt kontakt med kommunene. Det siste møtet var 13.9.2012. Tema for møtet var fremdriftsplanen og utvikling av prosjektet.

Det er stor interesse fra skolene om å delta i prosjektet. Alta og Kautokeino kommuner ferdigstiller en felles prosjektplan til 12.10.2012. Prosjektet forventes å igangsettes fra januar 2013 og avsluttes våren 2014. Sametingsrådet satses på å evaluere prosjektet høsten 2014.

14 Kunngjøring av nye saker - oppfølging

Sametingsrådets oppfølging av nye saker kunngjort på plenumsmøtet sak xx/11.

Forslag 1: Opplæring i primærnæringer for flyttsamebarn i grunnskolen

Sametingsrådet jobber kontinuerlig for at opplæringen skal tilpasses til samiske barn, men Sametinget har begrenset myndighet innenfor opplæringsfeltet. I budsjett 2012 er det bl.a. søkerbasert tilskudd til tradisjonell kunnskap, som enkelte skoler har søkt på og fått tilskudd til.

Samisk skoleforskning har vist den samiske skolen i liten grad bygger på samiske verdier og at skolen i liten grad har sitt fundament i samisk opplæringsfilosofi og i de sosiale normene som er utbredt i samiske samfunn. I Sametingets melding om opplæring og utdanning heter det "Den samiske skolens innhold må gjenspeile det samiske samfunnets egne verdier og bidra til at samiske elevers læring tar utgangspunkt i samisk verdensforståelse og verdier som er sentrale i samisk barneoppdragelse. En "samifisering" av den samiske skolen krever at skoleeier og sentrale myndigheter forstår behovet for en mer kultursensitiv skole. Det må utarbeides egne strategier for transformering av samisk språk, kultur og tradisjonell kunnskap til skolen, slik at det opparbeides en slik forståelse og anerkjennelse blant skoleeiere, ledere og skolemyndigheter. Dette kan gjøres blant annet gjennom forskning, forsøks- og utviklingsarbeid og kompetanseheving." Videre heter det "Sametinget ønsker mer fokus på samisk tradisjonell kunnskap i skoleverket. Den samiske skolen og andre skoler som tilbyr undervisning i/på samisk bør i større grad bygge på samiske verdier og gi elevene kunnskaper i samisk verdensforståelse og samenes historie og samfunnsliv. I meldingen kommer det også frem at Sametinget ser behov for et senter for samisk tradisjonell kunnskap hvor metoder for overføring av slik kunnskap utvikles.

Sametingsrådet vil følge opp melding om opplæring og utdanning gjennom tiltaksplan (-er) og gjennom årlige budsjett. I den forbindelse vil også forslaget fra Flyttsamelista følges opp så langt det er mulig. Det må imidlertid presiseres at Sametinget har begrenset myndighet innenfor opplæringsfeltet. Skoleeier, som for grunnskolen er kommunen, er ansvarlig for at opplæringen er i samsvar med lov og forskrift, herunder læreplaner. Læreplaner i Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet – Samisk forutsetter at det konkrete innholdet i opplæringen, hvordan opplæringen organiseres og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen bestemmes på lokalt nivå (skoleeier, skoleleder, lærer).

Forslag 2: Oppfølging av de gjeldende rovviltforlik

Sametingsrådet registrerer at Arbeiderpartiets representant Sten Jønsson er misfornøyd med at arbeidet Fylkesmannens miljøvernavdeling og Direktoratet for rovviltforvaltning gjør innenfor rovviltforvaltningen i sørsamisk område. Han påpeker blant annet lite presise bestandsregistreringer, langsom håndtering av erstatninger, uforutsigbar behandling av søknader om forebyggende tiltak etc. Ansvar for disse er lagt til fylkesmennene. Sametinget kan i liten grad påvirke de prioriteringer som fylkesmennene gjør. Sametinget oppnevner riktignok to representanter til de tre nordligste rovviltneemndene og en representant for Hedmarksregionen, men disse representantene er satt til å forvalte rovvilt.

Sametingsrådet skal i nær framtid ha konsultasjoner om oppfølging av rapporten om reduksjon av konfliktnivået rovdyr – reindrift i Nord-Trøndelag. Arbeidet med denne rapporten har av ulike årsaker vært utsatt. Siste konsultasjonsmøte var 2. 5.2011. Mange av de spørsmålene som representant Jønsson tar opp vil bli tatt til diskusjon i forbindelse med disse konsultasjonene.

Når saken om reduksjon av bjørnestammen var ute på høring, foreslo Sametingsrådet at reduksjonen skulle skje i Nord-Trøndelag. Dette rådet fulgte direktoratet i august i år og nå er det fastsatt av det skal være bare 3 ynglinger av bjørn i Nord-Trøndelag mot 4 tidligere.

Sametingsrådet holdt et seminar i mars 2012 for de representanter som Sametinget har oppnevnt. Til seminaret var også fylkesmennene invitert. Hensikten var å få dialog med nemndene og samtidig gjøre kjent Sametingets politikk innenfor rovviltforvaltningen også i sørsamisk område. Rådet la stor vekt på de utfordringer den sørsamiske reindriften har med tanke på tap forårsaket av rovvilt. Sametingsrådet vil jevnlig ha slike seminarer, nettopp for å synliggjøre Sametingets rovviltpolitikk. Sametingets oppnevnte i rovviltneemndene vil ha et ansvar lokalt med å legge til rette for sørsamisk reindrift i sine regioner.

Det er imidlertid Miljøverndepartementet som setter rammer for rovviltpolitikken. Sametingsrådet vil ha spesiell fokus på rovviltforvaltning i sørsamisk område både i møter med departementet og i forbindelse med oppfølging av samarbeidsavtalene i sørsamisk område.

Forslag 3: Synonymordbok for sør-, lule- og nordsamisk språk

Sametingsrådet ser det som meget viktig at samiske språk skal ha de rette hjelpemidlene for at språkene skal bli brukt og utvikles.

Giellatekno holder på sammen med Sametinget å utvikle en ny samisk orddatabase, som skal inneholde samisk terminologi og samiske ord. Den nye orddatabasen skal være et ord- og termsøkeverktøy for hele den samiske befolkningen og andre interesserte brukere. Den nye orddatabasen skal bestå på de samme språkene som Risten.no, i tillegg til tysk; nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk, finsk, norsk, svensk, engelsk, og latin. I denne orddatabasen skal det også være mulig å se hva ordet betyr på de andre samiske språkene, og det skal være mulig å finne eventuelle synonymer.

Sametingsrådet har også gitt tilskudd til språkspill app som kan brukes på mobiltelefon. Med dette spillet skal man kunne lære seg nye ord og teste seg i samisk språk. Appen skal være både på sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk.

Forslag 4: Intensjonsavtale med Nussir

Sametinget vedtok i sak 21/10 en mineralveileder for undersøkelser og drift på mineralressurser. Intensjonsavtalen med Nussir ASA er en oppfølging av Sametingets vedtak. Mineralveilederen er blant annet vedtatt for at det ikke skal være en sak-til-sak tilnærming i hvordan Sametinget prosessuelt forholder seg til mineralselskaper som ønsker å foreta undersøkelser og drift på mineraler.

Intensjonsavtalen er ikke en avtale om hvordan gruveplaner skal gjennomføres, men om det kan oppnås enighet om at driftskonsesjon kan søkes, og i tilfelle under hvilke forutsetninger og vilkår. Sametingsrådet ser at gruveplanene til Nussir ASA har negative virkninger og at dette er påpekt fra flere instanser. Rådet vil følge opp Sametingets vedtak av mineralveilederen og intensjonsavtalen med Nussir ASA. Resultatet av forhandlingene med Nussir ASA vil bli forelagt Sametingets plenum for behandling.

Sametingsrådet er enig i at det vil være en styrke med nasjonale retningslinjer for gruvedrift i samiske områder, basert på internasjonale standarder. Sametingsrådet mener at Sametingets mineralveileder er et viktig bidrag for dette. I tillegg foreligger OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, samt en egen arbeidsgruppe nedsatt av FN for arbeid med menneskerettigheter og flernasjonale selskaper. I Meld. St. 7 (2011–2012) Nordområdene heter det at: *”Regjeringen vil arbeide for å utvikle etiske retningslinjer som tar hensyn til urfolk ved økonomisk virksomhet i nord, på grunnlag av gjeldende norske rettstilstand”*.

Sametingsrådet er kjent med at Árran lulesamiske senter i samarbeid med Universitetet i Nordland, Universitetet i Tromsø, Sámi allaskuvla og Internasjonalt reindriftssenter arbeider med å ferdigstille en søknad til Utenriksdepartementet for et prosjekt som følger opp dette tiltaket i stortingsmeldingen.

Sametingsrådet mener gruvevirksomhet har potensielt store konsekvenser for samisk kultur og samfunn. Rådet arrangerer derfor et bredt seminar om mineralvirksomhet i samiske områder under dette plenumet 27. september 2012.

Forslag 5: Over 30 år siden Alta-Kautokeino-saken

Sametingsrådet ser det som veldig positivt at det er fremmet initiativ for å etablere et senter for dokumentasjon av Alta-Kautokeinosaken, der de viktige hendelsene i den nyere samepolitiske historie blir dokumentert og videreformidlet, også til kommende generasjoner.

Sametinget har bevilget midler til RiddoDuottarMuseat over en 3 årsperiode til planlegging av dokumentasjonssentret i Masi. Det er viktig at det jobbes fram et godt grunnlag for en museumsfaglig virksomhet som kan integreres i RiddoDuottarMuseats organisasjon.

Sametinget har i 2010 gitt tilskudd til Siivet AS i forbindelse med dokumentarproduksjon ”Samefolket 30 år etter” som senere har fått tittelen ”Den siste nomade?”. Dokumentaren setter fokus på dokumentasjon av reindriftens utfordringer i dag, ” Kan en nomadisk livsform som samisk reindrift overleve i et moderne samfunn?”

Innsatsen til sultestreikende under konflikten rundt utbygging av Alta – Kautokeino vassdraget har hatt betydning for utvikling av samiske samfunnet. Sametingsrådet er også innforstått med at denne innsatsen hadde konsekvenser for de enkelte involverte.

Sametingsrådet ser det derimot ikke som hensiktsmessig å oppnevne et sakkyndig utvalg som skal se på livsvilkårene til de involverte i sultestreikene. Det ville innebære en utredning av enkeltindividers helse og sosiale forhold i en liten gruppe som ville være vanskelig å anonymisere i tilstrekkelig grad.

Forslag 6: medietilbud til barn på lulesamisk

Sametingsrådet er opptatt av at samiskspråklige barn skal ha et medietilbud på sitt språk. Denne problemstillinga er tatt opp med både Kulturdepartementet og med NRK Sápmi, og sametingsrådet har der poengtert viktigheten av å ha et tilfredsstillende medietilbud også for lule- og sørsamiske barn og unge. Sametingsrådet er av den formening at dette er et ansvar som NRK, som statseid selskap, må ta i langt større grad enn det som hittil er gjort. Rådet ser videre på arbeidet med å få etablert en egen samisk TV-kanal som en av veiene å gå for å sikre et bedre samisk TV-tilbud til alle, ikke minst for samiskspråklige barn og unge.

Når det gjelder lulesamiskspråklig TV-tilbud for barn er rådet kjent med at NRK Sápmi i november 2012 vil starte opp en tegnefilmserie for barn som er dubbet på lulesamisk, og dette er noe rådet ser på som et positivt bidrag fra NRK Sápmi.

Sametingsrådet er videre opptatt av å støtte opp under andre initiativ for å få på plass medietilbud for samiskspråklige barn og unge, og er i den forbindelse glad for at det lulesamiske nett-TV tilbudet, Nuoraj-TV, nå på nytt er kommet i gang med sin virksomhet. Dette er et tiltak som lulesamisk ungdom selv står bak, og Sametingsrådet er innstilt på at Sametinget skal støtte dette tiltaket økonomisk også fremover.

Sametingsrådet vil til slutt forsikre at vi ved enhver høvelig anledning vil følge opp dette saksfeltet også i fremtiden.

Forslag 7: Bruk og synliggjøring av de ulike samiske språkene

For å synliggjøre de ulike samiske språkene foreslår NSR at sametinget bruker også lule- og sørsamisk språk på skilting i Sametingsbygningen.”

Skilting med tekst er svært begrenset både utenfor og innenfor Sametingsbygningen. Når det gjelder skilting av riksveiene, er normen at det benyttes samisk og norsk i samiske kommuner med tillegg av finsk i kommuner med finsk innslag. Det samiske språket som benyttes i forbindelse med veiskilting er knyttet til hvilket samisk språk som gjelder for det aktuelle geografiske området.

I forbindelse med skiltingen innendørs er det lagt vekt på følgende:

- Skåne dørblader for bore- og skruerull. Derfor skjer skilting i form av klistremerke av papir på hvit bakgrunn.
- Diskret, unngå overeksponering av medarbeidere ved store og prangende skilt, og således framheve Sametinget som et politisk organ. I et personellsikkerhetsperspektiv er en diskret skilting å foretrekke.
- Vern av bygningen – skilting må også ses i denne sammenheng.

Sametingsrådet vil vurdere en utvidet skilting i de andre samiske språk i den grad dette er praktisk gjennomførbart.

Forslag 8: Behov for revisjon av Sametingets arbeidsorden

Denne saken er besvart av plenumsledelsen.

Forslag 9: Samer skal kunne lære samisk på heltid/dagtid med lønn

Sametingsrådet er enig i at dersom voksne får mulighet til å lære seg samisk på dagtid med lønn, så vil flere velge å lære seg samisk. Derfor har vi i sametingsmelding om opplæring og utdanning understreket ansvaret som staten, fylkeskommuner og kommunene har for å tilrettelegge for at ansatte kan få lære seg samisk både muntlig og skriftlig for best å kunne betjene den samisktalende befolkningen. Det er særdeles viktig av at voksne som har tapt sitt språk og som trenger ekstra tilrettelegging får mulighet til å tilegne seg språket.

Sametinget har gitt Sámi allaskuvla i oppdrag å utvikle og gjennomføre 5-årig voksenopplæringsprogram i samisk som del av språkprogram for ikke-samisktalende befolkning i nord, lule- og sørsamisk område. Voksenopplæringsprogrammet skal tilpasses lokale behov og gjennomføres lokalt ved språksentrene. Sametinget vektlegger at Sámi allaskuvla i dette arbeidet involverer de samiske språkmiljøene i Norge. Språkopplæringen skal være forankret lokalt og ta utgangspunkt i stedlige varianter for å kunne bevare og styrke lokal samisk identitet. Disse kursene gir studiepoeng, noe som også er motiverende for personer som ønsker å lære seg samisk. Sametingets strategi fremover er å jobbe for at dette programmet kan bli en fast ordning. Dette har allerede blitt tatt opp med sentrale myndigheter og Sametingsrådet jobber videre med saken.

Forslag 10: Plan for samisk voksenopplæring

I Sametingets melding om opplæring og utdanning heter det at ”Sametinget ønsker fortsatt å ha fokus på voksenopplæring, og vil vurdere å videreføre voksenopplæringsprogrammet som Sámi allaskuvla har ansvaret for i dag. Sametinget ser behov for motiverende tiltak for å få flere til å snakke samisk. En gruppe som behøver særlig oppmerksomhet, er eldre samer som ikke har fått opplæring i samisk. Sametinget ønsker at det igangsettes tiltak som gir samer som ikke kan lese og skrive samisk et godt utdanningstilbud, og vil gå i dialog med aktuelle aktører for å kartlegge behovene for slik opplæring.”

Sametingsrådet vil følge opp melding om opplæring og utdanning gjennom tiltaksplan og budsjettforslag innenfor opplæringssektoren på Sametingets årlige budsjett. I den forbindelse vil også forslaget fra NSR følges opp så langt det er mulig.

Forslag 11: Kraftlinje fra Ofoten til Finnmark

Sametingsrådet vil i forbindelse med konsultasjoner om 420 kV kraftlinje Ofoten – Hammerfest og for øvrig i prosessen med Olje- og energidepartementet jobbe for gode løsninger for bygda Kvernmo.

Forslag 12: Samisk skolehistorie

Sametingsrådet er enig i at samisk skolehistorie er et interessant og relevant tema, som er viktig å få både behørig belyst og dokumentert. I dette tilfellet med en ”Finneskole” fra 1700-tallet på Laberg i Gratangen er det per i dag uklart hvor mye som er dokumentert og kjent fra før av. Dette vil imidlertid Sametingsrådet undersøke nærmere, og ved behov vil vi iverksette de tiltak som er nødvendige for å få denne lokaliteten behørig registrert og kartlagt. På grunn av både de klimatiske forholdene og lysforholdene, vil en ev. befaring på stedet sannsynligvis ikke kunne bli gjennomført før i 2013. Sametingsrådet vil informere plenum om status i saken ved en senere anledning.

Forslag 13: Satsing på språkbadsmetodikk

Sametingsrådet ser at det er nødvendig å gjøre noe med hensyn til opplæring i samisk som andrespråk. Det er flere sider ved andrespråkopplæring som påvirker resultatene. Det kan være mangel på samisklærere, organisering av undervisningen, fag- og timefordeling og rammebetingelser ellers. Hvilke tiltak det er behov for kan variere. Metodebruk er en side ved opplæringen, slik rapporten fra Nordlandsforskning påpeker.

Spørsmålet er om det er behov for kompetanseheving hos lærere eller om det er ønskelig å igangsette prosjekter. Sametinget har ikke ansvar for opplæringen på skolene og kan derfor ikke sette i gang prosjekter som gjelder opplæring. Initiativet må tas av de som skal gjennomføre eventuelle prosjekter eller de institusjoner som har ansvar for lærerutdanning. Sametinget kan bidra med økonomiske midler. Sametinget kan vurdere å avsette midler til forsøks- og utviklingsarbeid i sitt budsjett som en søkerbasert ordning.

Sametinget har hatt et samarbeid med Utdanningsdirektoratet om å få videreutdanningstilbud for lærere i samisk som andrespråk. Sámi allaskuvla fikk i oppdrag å tilby andrespråkspedagogikk i tre samiske språk, nord-, lule- og sørsamisk. Tilbudet ved Sámi allaskuvla er deltidsstudie over to år.

Søknadsfristen var 15. mars, og studiet skulle startet i høst. Studiet kom ikke i gang da det var for få søkere. En av årsakene til manglende søkere kan være at studietilbudet av en eller annen grunn ikke var så godt synlig i Utdanningsdirektoratets katalog over videreutdanningstilbud.

Forslag 14: Barn med spesielle behov må få styrket sine rettigheter ved hjelp av Sametinget

Sametingsrådet er opptatt av å sikre oppvekstforholdene for samiske barn. Samiske barn med spesielle behov trenger spesiell beskyttelse. Sametingsrådet arbeider for å styrke samiske barns rettigheter til et helsetilbud med samisk språk og kulturkompetanse. Vi minner om at Samelovens språkregler også gjelder for denne gruppen. Likeledes gir Barnekonvensjonens art. 30 disse barna en rett til å vokse opp med samisk språk og kultur. Sametingsrådet samarbeider med Helse Finnmark om å utvikle gode tolketjenester til bruk i helsevesenet. Dette vil også komme samiske barn til gode. Sametingsrådet er opptatt av å få signaler om manglende tilbud til barn med spesielle behov, men kan kun arbeide med disse spørsmålene på overordnet nivå.

Sametingsrådet har ikke en rolle i å påvirke foreldrenes valg av ulike alternative læremetoder og treningsmetoder for sine barn. Sametingsrådet kan bidra til at samiske barn med spesielle behov får tilbud om ulike tilpassede lære- og treningsmetoder gjennom et nært samarbeid med institusjoner som Sami allaskuvla - Senter for samisk i opplæring/ Sámi Lohkan guovvdáš og med SEAD – Sámi earenomáš pedagogaláš doarjalus/ Samisk spesialpedagogisk støtte, Statped. Dette samarbeidet er viktig for å sikre at samiske barn i samiske barnehager og at samiske skolelever har en likverdig rett til læringsutbytte og et godt psykososialt læringsmiljø.

Hvert år prioriteres særskilt tilrettelagte læremidler på grunnlag av oppgitte individuelle behov. Slike læremidler kan være for de som har problemer med syn, hørsel, i matematikk, lesing eller skriving og det kan være kartleggings- og veiledningsmateriell. Gjennom dette bidrag er Sametingsrådet også med på å fremme produksjon av spesielt tilrettelagte læremidler på samisk slik at de fagpersonene som jobber med samiske barn, har tilfredsstillende, tilrettelagte redskaper og hjelpemidler på samisk.

Sametingsrådet vil også minne om at Fylkesmannen er klageinstans for vedtak som er gjort for barn med spesielle behov i skole og helsevesen. Mangel og misnøye ved de konkrete tilbudene som gis fra skole og helsevesen til barn med spesielle behov må rettes til klageinstans.

Forslag 15: Kystfiskeutvalget

Saken er allerede behandlet i plenum. Saken er forøvrig besvart i rådets beretning.

Forslag 16: Behov for å få høyt utdannede samisk ungdom tilbake hjem

Sametingsrådet er bekymret for at ungdom, både de som tar høyere utdanning og de som ikke gjør det, flytter fra samiske områder. Dette forholdet er også berørt i næringsmeldingen I meldingen er et av delmålene å bidra til flere kompetansearbeidsplasser til ungdom. I den sammenheng er de mulighetene som finnes innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi nevnt som mulige arbeidsplasser for unge. Rådet har også ivret for å opprettholde tiltakssonen. I tiltakssonen er flere tiltak som er rettet mot ungdom i etableringsfasen. Et av den er ettergivelse av studielån, som er et attraktivt tilbud til unge med høyere utdanning.

Sametinget deltar i rådet for samarbeid med arbeidslivet ved Universitetet i Tromsø. Hensikten med rådet er å styrke samhandlingen mellom universitetet og arbeids- og næringsliv. Av de forholdene Sametinget vil ta opp, er utfordringer med å få unge med høyere utdanning til å flytte tilbake til samiske områder.

Sametingsrådet har i 2011 og 2012 engasjert Telemarksforskning til å gjennomføre en analyse av hvilke faktorer i samfunnet som har betydning for befolkningsutviklingen og næringsutviklingen i samiske områder. I analysen "Næringsutvikling, innovasjon og attraktivitet" er det ikke sett spesifikt på aldersgrupper, men på utviklingen uavhengig av alder. Etter rådets syn gir denne analysen svar på flere av de problemstillinger som etterspørres i saken.

Analysen viser blant annet at samiske regioner generelt sett har en høy andel av befolkningen som har høyere utdanning – dette gjelder blant annet Salten og Sør-Troms, men også Vest-Finnmark og Midt-Finnmark har en høy andel høyere utdannede. Når det gjelder kommunevis fordeling av andelen med høyere utdanning, ligger kommunene Karasjok, Kautokeino og Nesseby blant de 100 beste av 483 kommuner i landet. Utdanningsnivå er en av mange faktorer som har betydning for steders attraktivitet. Andre faktorer er blant annet arbeidsplassutvikling, pendling mellom regionene, nyetableringer, lønnsomhet i næringslivet og innovasjoner. Analysen tar også for seg hvilken betydning kultur, underholdning, overnatting, kaféliv eller boligbygging har for steders attraktivitet. Det lar seg imidlertid ikke gjøre å isolere en enkelt faktor og si at den er årsak til en bestemt utvikling.

Sametingsrådet ser i denne sammenheng at det er behov for å igangsette en kartlegging blant annet om hvorfor samisk ungdom som tar høyere utdanning ikke kommer tilbake, og vi vil vurdere igangsetting av dette tiltaket i forbindelse med Sametingets budsjett for 2013.

Forslag 17: Vårjakt på ender

Árjas sametingsgruppe har bedt sametingsrådet om å fremme en plenumssak om prøveordningen med vårjakt på ender i Kautokeino kommune. Sametingsrådet har i juli 2011 fremmet et innspill til Miljødepartementet om vårjakta og bedt om konsultasjon om saken. I innspillet legges det opp til at det gjennomføres konsultasjoner med Sametinget og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi, og at Miljødepartementet samordner konsultasjonene. Kautokeino kommune inviteres til å delta på møtene. Sametingsrådet har i samråd med Sámi bivdo- ja meahcástansearvi og Kautokeino kommune fremmet forslag om hvordan en permanent ordning bør formes med hensyn på organisering, jakttid, arter og jaktområde. Sametingsrådet drøftet saken på møte den 27.8.12 med den nye miljøvernministeren Bård Vegar Solhjell og tilbakemeldingen var at departementet ville gi et snarlig svar på saken. Sametingsrådet har også sendt et brev til departementet der vi ber om at saken prioriteres slik at det foreligger en endelig konklusjon i god tid før en eventuell jaktstart i 2013. Sametingsrådet vil vente på svaret fra Miljøverndepartementet og anser det ikke som hensiktsmessig å fremme en sak for plenum før det foreligger.

Forslag 18: Katalog over Sametingets virkemiddelordninger og tilskudd

Sametinget har i august 2012 tatt i bruk et nytt egenutviklet it-system for forvaltning av tilskuddsordningene og stipendene. I dette systemet registreres alle søknader og tilskudd i en felles database. I tillegg til de nødvendige opplysningene om søknadene og søkeren, registreres det også opplysninger som behøves til statistikk. Eksempler på slike opplysninger er kjønn, språk, kommune, sted og hvilke prioriteringer tilskuddet er gitt under.

Dette systemet vil gjøre det enklere å lage presentasjoner av de ulike tilskuddsordningene, hvilke områder som tilskuddene er gitt til og de øvrige opplysningene vi har.

En presentasjon vil være tilgjengelig i løpet av 2013. Sametingsrådet vil gjøre en vurdering om en slik presentasjon skal være i bokform i tillegg til nettkatalog.

III Votering

Av 39 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Egil Olli, saksordfører	Ann-Mari Thomassen
		Silje Karine Muotka
		Olaf Eliassen
	Egil Olli	
2	Aili Keskitalo	Jørn Are Gaski
		Anders Somby jr.
		Geir Johnsen
	Aili Keskitalo	
3	Aud Marthinsen	Geir Tommy Pedersen
	Aud Marthinsen	
4	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka
		Ann-Mari Thomassen
		Aili Keskitalo
	Jørn Are Gaski	
5	Willy Ørnebakk	Geir Tommy Pedersen
		Aili Keskitalo
		Silje Karine Muotka
	Willy Ørnebakk	
6	Per Andersen Bæhr	Mathis Nilsen Eira
	Per Andersen Bæhr	
7	Marie Therese Nordsletta Aslaksen	Kirsti Guvsám
8	Alf Isaksen	Aili Keskitalo
		Geir Tommy Pedersen
9	Ellinor Marita Jåma	Mariann Wollmann Magga
		Geir Tommy Pedersen
		Per Andersen Bæhr
	Ellinor Marita Jåma	
10	Geir Tommy Pedersen	
11	Láilá Susanne Vars	
12	Inger Jørstad	Geir Tommy Pedersen
		Anders Somby jr.
	Inger Jørstad	
13	Marianne Balto	Marie Therese Nordsletta Aslaksen
		Geir Tommy Pedersen
	Marianne Balto	
14	Ann-Mari Thomassen	

15	Silje Karine Muotka	
16	Heidi Persdatter Greiner Haaker	Silje Karine Muotka
	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
17	Ellinor Marita Jåma	
18	Olaf Eliassen	
19	Mariann Wollmann Magga	
20	Vibeke Larsen	Aud Marthinsen
21	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	

VI Sametingets vedtak

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden 18.05. – 14.09.12 til orientering.

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.09.12 kl. 12.05

Ašši/Sak SP | **035/12**

Spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 11

Arkiv Arkivsaksnr.
SF- 12/4196

Saken påbegynt 26.09.12 kl. 14.35

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1		Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe	Oppfølgingen av Tana-utvalgets forslag
2		Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe	Samisk kunstmuseum
3		Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe	Den samiske befolkningen på Senja og den sørsamiske befolkningen er ikke inkludert i «Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling – STN området», jmf. Sametingets budsjett for 2012
4		Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe	Status i arbeidet med ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige
5		Kirsti Guvsam, NSRs sametingsgruppe	Sametingets klagenemnd og plenum
6		Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe	Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven og konsultasjonsavtalen mellom sametingsrådet og Fiskeri og kystdepartementet.
7		Sile Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe	Sametingets klagenemnd og plenum

II Spørsmål og svar

Spørsmål 1, fra representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

Oppfølgingen av Tana-utvalgets forslag

Hva er nå status for Sametingets oppfølging av Tana-utvalgets forslag?

Har Sametingsrådet gjort noe for følge opp Prop. 86 L (2011–2012) som er til behandling på Stortinget, eller stiller man seg fortsatt bak den foreslåtte løsningen om å oppheve Tanaloven?

Svar på spørsmål 1:

Miljøverndepartementet har konsultert Sametinget om lovendringen i Tanaloven i forbindelse med at tanaforskriften ble vedtatt i 2011. I plenumsvedtaket angående Tana og dens sideelver fremkommer det at;

”Sametinget konstaterer at forskriften også er hjemlet i tanaloven (lov av 23. juni 1888 om retten til fiskeri i Tanavassdraget). Sametinget viser til at det gjennom konsultasjonen om forskriften er etablert enighet om at det materielle innholdet i tanaloven skal legges inn ny § 28 i finnmarksloven, samtidig

som at retten til stangfiske lovfestes. Utarbeidningen av forskriften ses derfor i sammenheng med et slikt endringsforslag til finnmarksloven, selv om dette formelt følges opp i to ulike prosesser. Sametinget forventer at forslag til en slik lovendring fremmes overfor Stortinget våren 2011.”

Sametingsrådet viser til rådets beretning til dette plenum der det fremkommer at foreslått endring i Tanaloven og finnmarksloven er tatt opp i sammenheng med at Laks- og innlandsfiskeoven nå er foreslått endret. Miljøverndepartementet har konsultert Sametinget om lovendringen i Laks- og innlandsfiskeoven og om endringen i finnmarksloven der Tanalovens rettighetsbestemmelse er foreslått tatt inn i ny § 28.

Tanautvalget foreslo at retten til stangfiske skulle legges inn i finnmarksloven og at Tanaloven burde beholdes som egen lov. Miljøverndepartementet har foreslått at begge rettighetsbestemmelsene tas inn i finnmarksloven. Sametingsrådet har vurdert det slik at det er svært uheldig om lokalbefolkningens rettigheter blir liggende i to forskjellige lover. Ved at begge rettighetsbestemmelsene blir tatt inn i finnmarksloven får rettighetene sterkere folkerettslig beskyttelse og det oppstår ingen tvil om vektingen av rettighetene.

Behandlingen av loven ligger nå i Stortingets Energi- og miljøkomité. Komiteen avholdt åpen høring i saken 31.05.2012. Sametingsrådet kontaktet stortingskomiteen i brev av 18.09.2012 og ba om en presisering i foreslått ny § 28 i finnmarksloven om at lokalbefolkningen har særskilte rettighetene til fiske på grunnlag av alders tids bruk og lokal sedvane.

Sametingsrådet stiller seg bak at den sentrale rettighetsbestemmelsen blir videreført i finnmarksloven. I protokollen etter konsultasjonen med Miljøverndepartementet av 26.10.10 fremkommer det at ”

Det var likevel enighet om at det er snakk om en lovstrukturell endring og at endringene i finnmarksloven ikke vil innebære en endring i rettslig innhold fra tanaloven.” Dermed blir også lovforarbeidet til 1888-loven opprettholdt og vil være en like relevant tolkningsfaktor som før.

Rettighetshavernes historiske rett til å fiske har dermed vært anerkjent ved lov i 124 år, opprettholdes videre og styrkes i det foreliggende lovforslaget.

Sametingsrådet jobber i alle saker for inkorporering av folkeretten i norsk lovverk og styrking av samiske rettigheter gjennom dette. I denne saken har staten selv foreslår en endring i denne retningen. Sametingsrådet har fulgt opp plenumsvedtaket i denne saken

Spørsmål 2, fra representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

Samisk kunstmuseum

Hva er nå status for arbeidet med etablering og bygging av Samisk kunstmuseum, og hva vil Sametingsrådet gjøre for å sikre framdriften i prosjektet?

Har Sametingsrådet planer om en ny lokalisering av Kunstmuseet?

Svar på spørsmål 2:

Samisk kunstmuseum

Kunstmuseet kan vanskelig realiseres i tilknytning til bygningsmassen til De Samiske Samlinger. Dette ble bekreftet i møte 13.9.2012 hvor eierstyrets representanter var i møte med sametingsrådet. For sametingsrådet finnes det ikke andre finansieringsmodeller for å realisere samiske kulturhus, innbefattet samisk kunstmuseum, enn husleiefinansiering. Det vises til avtale inngått mellom Sametinget og Kulturdepartementet om innføring av husleiefinansiering av samiske kulturhus.

Den videre fremdrift av prosjektet Samisk kunstmuseum er avhengig av at eierne er villig til at Statsbygg blir eiere av eksisterende bygningsmasse til De Samiske Samlinger. Det foreligger ikke en slik løsning. Lokaliseringsspørsmålet er foreløpig ikke tema i sametingsrådet. For øvrig vises det til sametingsrådets beretning om mer utfyllende orientering.

Spørsmål 3, fra representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Den samiske befolkningen på Senja og den sørsamiske befolkningen er ikke inkludert i «Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling – STN området», jmf. Sametingets budsjett for 2012.

I kapittel 19 i Sametingets budsjett for 2012 defineres «Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling – STN området».

NSR innlemmet den samiske befolkningen på Senja og den sørsamiske befolkningen i virkeområdet for samisk utviklingsfond som i dag har benevnelsen STN området og åpnet for at samer fra disse områdene kunne søke økonomisk støtte til næringsrettede tiltak.

I Sametingets budsjett for 2012 er de to nevnte områdene tatt ut og er ikke lenger en del av området. Dvs. de er avskåret fra å søke på midler til næringsformål som ikke defineres som samisk kulturnæringer.

Sametingets plenum har vedtatt budsjettet, MEN plenum har ikke vært oppmerksomme på at Sametingsrådet har strøket den sørsamiske befolkningen og det samiske folket på Senja ut av virkeområdet.

Dette er en klanderverdig behandlingsmåte i forhold til virkeområdet. Det vanlige er at Sametingets plenum får virkeområdet som en selvstendig sak til behandling – i hvert fall når nye områder foreslås innlemmet.

Hva er begrunnelsen for at sametingsrådet og posisjonen fratar mulighetene til den sørsamiske befolkningen og den samiske befolkningen på Senja for å søke tilskudd til næringsformål?

Svar på spørsmål 3:

Sametinget legger til grunn to prinsipper hva angår tilskudd til næringsutvikling; 1) ut i fra et virkeområde(STN-området) og 2) ut i fra begrepet samiske kulturnæringer i hele landet og tilleggsnæringer til reindrift.

Sametinget har som prinsipp at midler til næringsutvikling ikke skal gis på etnisk grunnlag, derfor er det ikke formuleringer i budsjett 2012 som viser til den samiske befolkningen innenfor nevnte geografiske områder.

Alle med prosjekter utenfor virkeområdet som faller inn under begrepet samiske kulturnæringer og tilleggsnæringer i reindrift i hele landet kan fortsatt søke og få tilskudd, også den samiske befolkningen på Senja og i Lenvik kommune.

Sametingsrådet vil også vise til at STN – området i 2012 er utvidet med 5 nye kommuner; Salangen, Balsfjord, Karlsøy, Skjervøy og Nordreisa. Dette betyr at Sametinget nå har muligheten til å bidra til næringsutvikling i små lokalsamfunn i et vesentlig større geografisk område enn tidligere.

Spørsmål 4, fra representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Status i arbeidet med ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige

Har det vært møter mellom partene og hva er statusen i arbeidet med å få på plass ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige?

Foreningen Samisk hus i Oslo har nå fått nye lokaler og er i gang med omorganisering.

På hvilken måte er sametingsrådet involvert i arbeidet med å etablere et aksjeselskap, og hvordan ser sametingsrådet prosessen framover?

Vil sametingsrådet bidra til å sikre økonomi til husleie og drift av Samisk hus i Oslo?

Svar på spørsmål 4:

Status i arbeidet med ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige
Sametingsrådet inviterte Norske reindriftssamers landsforbund, Svenska samers riksförbund og Sametinget i Sverige til møte i Alta 21. august med formål å skape en felles samisk strategi til møte med norsk og svensk landbruksministre i Stockholm 21. september.

På ministermøte i Stockholm 21. september ble Sametinget i Norge, Sametinget i Sverige, Norske reindriftssamers landsforbund og Svenska samers riksförbund enige, med norsk og svensk landbruksministre, å arbeide videre med konvensjonen med formål å ratifisere konvensjonen om ett år. På bakgrunn av det arbeidet som ble fremlagt for regjeringene fra Sametinget i Norge og Svenska samers riksförbund, valgte regjeringene å åpne opp for endringer i konvensjonen. Det er viktig å understreke at på dette stadium i prosessen er det ikke tatt noen avgjørelser, og notatet som ble fremlagt i ministermøte er ikke noe bindende dokument i saken.

Sametingsrådet i Norge vil ta på seg å lede prosessen mellom de samiske partene, og vil søke å finne løsninger som vil sikre fortsatt grenseoverskridende reindrift i fremtiden. Sametingsrådet i Norge er opptatt av å sikre deltakelse i arbeidet fra rettighetshavere, næringsutøvere og andre aktuelle parter.

Spørsmål 5, fra representant Kirsti Guvsam, NSRs sametingsgruppe

Foreningen Samisk hus i Oslo har nå fått nye lokaler og er i gang med omorganisering.

- 1) På hvilken måte er sametingsrådet involvert i arbeidet med å etablere et aksjeselskap, og hvordan ser sametingsrådet prosessen framover?
- 2) Vil sametingsrådet bidra til å sikre økonomi til husleie og drift av Samisk hus i Oslo?

Svar på spørsmål 5:

Foreningen Samisk hus i Oslo

Sametinget har mottatt invitasjon til å delta i stiftelsen aksjeselskapet Samisk hus A/S i Oslo. Oslo kommune har takket nei til å etablere et aksjeselskap. Sametingsrådet har tidligere stilt seg positiv til å vurdere andre selskapsformer enn stiftelse.

For prosessen videre vil det være formålstjenlig at det utarbeides forslag til vedtekter hvor det fremgår blant annet:

-Selskapets navn, formål med selskapet, selskapets aksjekapital -fordelt på antall aksjer- fullt innbetalt eller tingsinnskudd, sammensetning av styret og antall styremedlemmer, hvem velger evt leder og nestleder, styrets ansvarsområde, ekstraordinær generalforsamling, evt vedtektsendringer og oppløsning av selskapet- fordeling av verdier.

Sametingsrådet ser med tilfredshet at Samisk hus er etablert i nye lokaler på Schous kulturbryggeri. Det er i sametingsbudsjett 2012 avsatt kr. 262 000,- til drift av Samisk hus i Oslo, i tillegg har de mottatt årlige tilskudd fra Oslo kommune. Sametingsrådet vil fortsatt støtte driften over sametingsbudsjettet.

Sametingsrådet vil vise til informasjonen gitt i rådets beretning:

Spørsmål 6, fra representant Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe

Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven og konsultasjonsavtalen mellom sametingsrådet og Fiskeri og kystdepartementet.

Norske Samers Riksförbunds (NSR) registrerer at President Egil Olli og Sametingsrådet, har en rekke uttalelser i media om behandlingen av sjøsamenes rettigheter til kystnære områder og retten til fiske.

NSR mener at presidenten med sine uttalelser sprer stor usikkerhet om hva avtalen mellom sametingsrådet og fiskeri- og kystdepartementet innebærer. NSR har tidligere stilt spørsmål til sametingsrådet om nettopp innholdet i avtalen, forhandlingene forut og konsekvensene av avtalen. Mye og dette er belyst i stortingsproposisjonen, men det virker som sametingsrådet ikke er på linje med innholdet i proposisjonen.

NSR ber derfor om en nærmere redegjørelse fra sametingsrådet om innholdet i avtalen, forhandlingene forut og konsekvensene av avtalen, spesielt gjelder dette forbudet mot fiske for båter over 15 innenfor fjordlinjene?

Hvordan definerer sametingsrådet fjordlinjene, hvordan settes disse geografisk og hvordan vil de bli satt i fremtiden?

Er det slik at Sametinget flertall gjennom å godkjenne avtalen, mellom Sametingsrådet og Fiskeri og kystdepartementet (FKD) har gitt sitt samtykke til en dispensasjonsrett til at båter over 15 meter (som for eksempel seisnurperene på Varanger) skal kunne fiske innenfor fjordlinjene?

Har det vært tema i konsultasjonene om fjordlinjene i Varanger og adgangen for båter over 15 meter til å fiske i Varanger?

Hva er bakgrunnen for at FKD i konsultasjonene ikke ønsket et totalforbud mot båter over 15 meter og spesielt ikke seisnurperne i Varanger, og hvorfor er det enighet mellom sametingsrådet og FKD om en dispensasjonsrett fra forbudet?

Sikrer den inngåtte avtalen en fremtidig rett til et utkomme av fiske som gir en akseptabel inntekt for fremtidige generasjoner?

Har avtalen sikret et fremtidig kvantum (kvote) for småbåtflåten?

Hvordan ser sametingsrådet for seg den videre prosessen i forhold til fjordfiskeremnda?

Hvordan ser sametingsrådet at tilleggskvantumet skal fastsette og hvem skal kunne fiske denne og når?

Er sametingsrådet komfortabel med at kvantumet kun avsettes til fjord og kystfiskerene i åpen gruppe? Hvorfor er samisk fiskeri redusert til åpen gruppe gjennom at det er kun er denne gruppen som vil kunne tildeles ekstra kvote ifølge avtalen?

Har Sametingsrådet konsultert om kvoter til andre grupper enn åpen gruppe?

Har en omfordeling fra havflåten til kystflåten vært en del av konsultasjonene, hvis ikke, hvorfor?

NSR registrerer at Sametingsrådet ved en rekke anledninger har gjort klart at avtalen med FKD inneholdt en rekke forbehold, som Stortinget og regjeringen ikke har etterkommet. Mener sametingsrådet at forbeholdene for å kunne godkjenne avtalen nå er oppfylt? Står «avtalen» med FKD fortsatt ved lag? I såfall hvorfor?

Gjaldt ikke forbeholdene som sametingsrådet og flertallet i Sametinget la til grunn for å kunne godkjenne avtalen med FKD?

Sametingsrådet har forutsatt at de historiske elementene blir gjort til gjenstand for en avklaringsprosess, med sikte på å anerkjenne og styrke sjøsamenes rettigheter. Når ser Sametingsrådet at en slik prosess vil finne sted?

Har Sametingsrådet akseptert en fjordfiskenemd uten beslutningsmyndighet? Og er det enighet om hvilken myndighet en fjordfiskenemd skal ha?

Når ser Sametingsrådet at fiskeriforvaltningen skal være i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter? Er dette avklart i prosessen?

Når ser Sametingsrådet at en prosess om kystfiskeutvalgets forslag skal kunne taes opp igjen? Er dette avklart i prosessen?

Hvordan ser sametingsrådet at de punkter (som for eksempel forbudet mot fiske for båter over 15 meter) som ikke er sikret i lovs form i Stortinget skal gjennomføres (avtale, forskrift etc) og hvordan skal disse punktene sikres for fremtiden?

Svar på spørsmål 6:

Sametingsrådet var i møte med fiskeriministeren 18.9.2012 om oppfølging av Kystfiskesaken. Møtet var et politisk oppstartsmøte for å planlegge den videre konsultasjonsprosess om en rammeavtale for konsultasjoner i fiskerisaker og forskriftsarbeid i forbindelse med fjordfiskenemnda, herunder etablering, sammensetning, arbeidsoppgaver og fastsetting av fjordlinjer mv, samt hvilke midlertidige tiltak som eventuelt kan iverksettes mens konsultasjonene pågår, for eksempel når det gjelder forbudet mot fiske i fjordene for større båter.

På møtet var det enighet om at det var viktig at Stortingets vedtak raskt må tre i kraft. Når det gjelder forbudet mot større båter i fjordene, var det enighet om at dette må tre i kraft så snart som mulig og at det gjennom konsultasjoner med Sametinget skal fastsettes midlertidige fjordfiskelinjer. Fjordlinjene skal ta utgangspunkt i dagens fjordfiskelinjer som er satt for kysttorskevernet. Partene har tro på at man rask vil komme til enighet om dette.

Proessen er også i gang med etablering og mandat for en fjordfiskenemd innenfor rammene av det partene ble enige om i konsultasjonene om Kystfiskeutvalget. Også konsultasjonsarbeidet om en rammeavtale for konsultasjoner i fiskerisaker vil bli aktivt fulgt opp videre utover høsten av sametingsrådet.

Spørsmål 7, fra representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

Sametingets klagenemnd og plenum

I 2011 opprettet Sametinget en klagenemnd for tilskuddssaker. Siden nemnda er plenumsoppnevnt ville det muligens være naturlig at nemnda også på linje med andre plenumsoppnevnte organer som for eksempel Sametingets kontrollutvalg rapportere til plenum omkring sin virksomhet. Hvordan vurderer sametingsrådet at dette skal skje?

Videre vil evt. nemndsbehandling av saker hvor nemnda tar til følge klager som er reist i forhold til sametingsrådets innstilling på sett og vis overprøve sametingsrådets vurderinger. Det er derfor av stor interesse å få mer kunnskap omkring nemndas virksomhet og ikke minst informasjon omkring de saker hvor nemnda tar klager til følge og på hvilket grunnlag de eventuelt gjør dette?

Svar på spørsmål 7:

Sametingets klagenemnd er opprettet for å avgjøre klagesaker på enkeltvedtak fattet i medhold av Sametingets retningslinjer for tilskuddsordninger. Sametingets klagenemnd virksomhet består i å foreta klagebehandling på de enkeltvedtak som er påklaget.

Sametingets klagenemnd er administrativt underlagt Sametinget plenumsledelse.

Etter vanlig forvaltningskikk skal Sametingets klagenemnds vedtak protokollføres og alle vurderinger de bygger sine vedtak på skal følge av vedtaket.

Sametingets klagenemnd er ikke undergitt sametingsrådets kontroll og sametingsrådet kan ikke instruere klagenemnda, men klagenemnda kan i en viss grad instruere Sametingsrådet i utøvelsen av vedtakskompetanse i enkeltsaker.

Sametingsrådet har registret at klagenemnda i noen enkeltsaker har omgjort sametingsrådets vedtak. Dette er en naturlig følge av de lover og regler Sametinget er bundet av. De vedtak klagenemnden fatter er endelig. Sametingsrådet tar disse til etterretning og sørger for at disse ekspederes. Vedtakene i Sametinget klagenemnd kan også i en viss grad danne presedens for øvrige saker.

Sametingsrådet kan som nevnt ovenfor ikke instruere klagenemnda. Sametingsrådet har derfor ikke meninger om at klagenemndas virksomhet bør rapporteres til plenum og hvordan informasjon om deres virksomhet fremlegges. Sametingsrådet antar at en videre oppfølging av spørsmålet tilligger plenumsledelsen å ta ansvar for.

Protokollen legges ut på Sametingets nettsider: <http://www.sametinget.no/Dokumenter/Moeteplan>

III Votering

Av 39 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ellinor Guttorm Utsi	
	Marianne Balto	Aili Keskitalo
	Ellinor Guttorm Utsi	
	Marianne Balto	
2	Aili Keskitalo	
	Vibeke Larsen	
	Aili Keskitalo	
	Vibeke Larsen	
3	Ann-Mari Thomassen	
	Marianne Balto	Willy Ørnebakk
		Geir Tommy Pedersen
		Jarle Jonassen
	Ann-Mari Thomassen	
	Marianne Balto	
4	Ann-Mari Thomassen	
	Ellinor Marita Jåma	Silje Karine Muotka
		Jarle Jonassen
		Aili Keskitalo
	Ann-Mari Thomassen	
	Ellinor Marita Jåma	
5	Kirsti Guvsám	
	Vibeke Larsen	
	Kirsti Guvsám	
	Vibeke Larsen	

6	Geir Tommy Pedersen	
	Egil Olli	Gunn-Britt Retter
		Willy Ørnebakk
	Geir Tommy Pedersen	
	Egil Olli	
7	Silje Karine Muotka	
	Egil Olli	

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.09.12 kl. 15.55

Ašši/Sak SP	036/12
--------------------	---------------

Kunngjøring av nye saker

Arkiv	Arkivsaksnr.
SF-	12/4197

Saken påbegynt 26.09.12 kl. 15.55

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	25.09.12	Representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe	Større fokus på bestandskartlegging og beskatning av havert og steinkobbe
2	25.09.12	Representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe	Talende ordbøker
3	25.09.12	Representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe	SANKS sitt tilbud i sørsamisk område
4	25.09.12	Representant Gunn-Britt Retter, NSR/SáB	Støtte til romfolket
5	25.09.12	Representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe	Sámi Mánáid-tv - Sendetid, bredde og Kaptein Sabeltann på samisk
6	25.09.12	Representant Rolf Johansen, NSRs sametingsgruppe	Tradisjonell samisk matforedling må sikres
7	25.09.12	Representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe	Oppfølging av evalueringsrapporten om Gáldu
8	25.09.12	Representant Jarle Jonassen, NSRs sametingsgruppe	Den sørsamiske befolkningen og den samiske befolkningen på Senja må innlemmes i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling - STN området
9	25.09.12	Representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe	Samisk fjernundervisning - behov for nasjonal kompetansesenter?
10	25.09.12	Representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe	Informasjon om rett til opplæring i og på samisk
11	25.09.12	Representant Ellinor Guttorm Utsi, NSRs sametingsgruppe	Tana-loven bør behandles i Sametinget

II Forslag

Forslag 1, representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

Større fokus på bestandskartlegging og beskatning av havert og steinkobbe

Det har over tid vært en viss avstand mellom de bestandsanslagene som Havforskningsinstituttet og den erfaringen som lokale fiskere har i forhold til hvor mange havert og steinkobbe det faktisk er. Bestandsberegningene utgjør grunnlag for blant annet beskatningsgrad.

Det vil være viktig at dagens bestandsberegninger i større grad skjer som et fellesarbeid mellom fagmiljøet og de lokale kreftene, og Sametinget bør legge til rette for prosjekter som kombinerer fagkunnskap og tradisjonell kunnskap på området. Et samarbeid mellom lokalbefolkningen og fiskere med lokalkunnskap samt fagmiljøene vil kunne føre til bedre bestandsberegninger og økt gjensidig tillit omkring riktigheten i tallmaterialet.

Haverten kan gjøre store skader på garnene. Steinkobbene samler seg ved munningen når laksen går opp elva og tar ut mye laks. Selen kan også gi problemer med overføring av kveis til kysttorsk og andre bunnfisk. Selen kan skremme fisk fra gode fiskesteder og tar godt for seg av både torsk og laks.

I Porsanger har det vært satt opp prosjekter hvor tradisjonene med å betrakte selen som ressurs står i sentrum. Erfaringene fra dette prosjektet bør formidles i større grad, og flere tilsvarende prosjekter bør iverksettes. Det er derfor sentralt at vi etablerer større grad av enighet omkring bestandsvurderingene, slik at en ressurs tar bedre i bruk, og tradisjonene styrkes for fremtiden.

Forslag 2, representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Talende ordbøker

Det har vært en positiv utvikling i forhold til digitale samiske ordbøker, noe som er vel og bra. Samtidig så vet vi at det innenfor dagens tilgjengelige teknologi er mulig å få til enda bedre hjelpemiddel for språk. Et eksempel på dette er talende ordbøker. Hvis jobben først gjøres med å få lest inn samiske ord, eller om man får utviklet et talegenererende system, så kan en slik ordbok være tilgjengelig både på vanlige nettsider og applikasjoner som vil være lett tilgjengelige for folk.

NSR mener det er viktig å satse på språkvirkemidler, og ber om at Sametinget utreder muligheten for å få dette gjennomført alle de tre samiske språkene. Det er viktig å følge med i den digitale utviklingen.

Forslag 3, representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

SANKS sitt tilbud i sørsamisk område

Vi har fått kjennskap til at det er problemer knyttet til SANKS sitt arbeid utenfor Helse Nord sitt virkeområde, til tross for at SANKS etter vår oppfatning må ha et nasjonalt ansvar for å fremme og samle samisk kompetanse der hvor det faktisk er behov for samiske helsetjenester, der hvor samer bor.

Etter opplysninger vi sitter inne med skal kontoret i sørsamisk område, på Snåsa, nå stenges, og at det ikke er vilje i Helse Nord til å se utover sitt virkeområde selv om Helse Nord gjennom SANKS har en kompetanse ingen andre har. Dette er et nytt eksempel på hvordan norske forvaltningsregioner legger hindringer i veien for en effektiv organisering av samiske tjenester og kompetanse.

Sametinget må løfte denne saken på en slik måte at det blir mulig å videreføre det arbeidet som er gjort i sørsamisk område. Sametinget må også sørge for at slike problemer knyttet til helseregionenes grenser ikke skal bli et tilbakevendende problem for organisering av den samiske kompetansen. Dette bør være mulig å oppnå all den tid man deltar i utvikling av oppdragsdokumenter og foreslår styremedlemmer til helseforetakenes styrer.

Forslag 4, representant Gunn-Britt Retter, NSR/SáB

Støtte til romfolket

I løpet av 2012 har vi sett at romfolket har blitt utsatt for forfølgelse og negative holdninger som har vært svært skremmende. Det samiske folk har, på bakgrunn av vår historie, en moralsk plikt til å utvise solidaritet med romfolket som enda i dag opplever stigmatisering og undertrykkelse i det norske samfunnet. Sametinget må derfor vurdere hvordan man best fra samisk hold kan tilby hjelp til romfolket. Det er regjeringens og kommunenes ansvar at forholdene legges til rette for at de kan leve under akseptable forhold, men Sametinget kan være en viktig alliansepartner og inngå i et viktig nettverk for romfolket.

Romfolket opplever forfølgelse og stigmatisering over hele Europa. Rasismen mot rom går under betegnelsen antisiganisme, et hat som Europarådet anerkjenner at eksisterer. I Norge går den strukturelle diskrimineringen ut over både de norske rom og de rom som kommer fra Romania. De norske rom møter i følge Holocaustsenteret diskriminering innenfor helsevesen, skolevesen og andre offentlige instanser, mens det er reisende fra Romania som får rasismen og sinnet til å flomme over i det norske folk når de tigger og setter opp leirer.

Forslag 5, representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

Sámi Mánáid-tv – sendetid, bredde og Kaptein Sabeltann på samisk

Vi er fornøyde med at rådsmedlem Vibeke Larsen har fulgt opp NSRs forslag om en egen samisk tv-kanal, og hatt møter med både NRK Sápmi og Kulturdepartementet om saken.

Vi registrerer også at NRK Sápmi skal utvide sendetiden for Sámi Mánáid-tv. Dette er gledelig, fordi det er ett av de få medietilbud på samisk med samiske barn som målgruppe, og har en unik verdi når det gjelder samiske barns språk- og identitetsutvikling. I sammenheng med utvidelsen av sendetid vil det være viktig at det tas hensyn tilpasning til ulike aldersgrupper i tilbudet.

Denne høsten har Sámi Mánáid-tv igjen sendt den samisk-dubbede versjonen av animasjonsfilmen om Mummi-trollet. Dubbing vil kunne bidra til å “samifisere” kjente figurer fra populærkulturen, og vi skal ikke undervurdere de positive effektene dette kan ha for samiske barns lek og språkutvikling. Dubbing burde også være et kostnadseffektivt tillegg til den egenproduksjonen NRK Sápmi og andre aktører har.

Vi kan tenke oss mange andre populære figurer som samiske barn ville kunne bli kjent med på samisk, som de senere ville kunne ta med seg i lek – også på samisk. Effekten ville nok kunne bli ekstra stor når det gjelder kjente serier med spin-off-produkter, slik som Kaptein Sabeltann, eller store NRK-produksjoner som vises gjentatte ganger, slik som Blåfjell. Begge disse er eksempler på serier som har hatt så stor gjennomslagskraft at de ofte blir brukt som utgangspunkt for også samiske barns lek.

Slike dubbede sendinger skal selvfølgelig ikke fortrenge egenproduksjoner som er forankret i samiske verdier og samfunn, men være et supplement slik at mediatilbudet for samiske barn forbedres. Vi ber om at Sametingsrådet løfter dette i den videre dialogen med NRK Sápmi og Kulturdepartementet, og gjennom medlemmene i Samisk programråd.

Forslag 6, representant Rolf Johansen, NSRs sametingsgruppe

Tradisjonell samisk matforedling må sikres

Tørking av kjøtt og fisk er en eldgammel metode for konservering til eget bruk i husholdningen og for salg.

Spesielt for samiske småskala-produsenter er lufttørking en velprøvd metode som er kostnadseffektiv og velegnet for å kunne levere utmerkede matvarer til forbrukere.

I følge direktiver som Mattilsynet forvalter, er denne foredlings- og konserveringsmetoden i utgangspunktet ikke lengre tillatt. Dette bryter med etablerte samiske mattradisjoner, og tørking innomhus skaper et helt annet resultat enn tradisjonell lufttørket kjøtt og fisk.

Sametinget må arbeide aktivt for at lufttørking blir godkjent som metode for foredling og konservering av kjøtt og fisk.

Forslag 7, representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

Oppfølging av evalueringsrapporten om Gáldu

Gáldu – Kompetansesenteret for urfolks rettigheter ble etablert i 2002 for å øke kunnskapen om og forståelsen for urfolksrettigheter og samiske rettigheter. Senteret er evaluert av Rambøll Management Consulting på oppdrag fra FAD, og evalueringsrapporten er offentliggjort den 17.09.12.

I følge departementet skal denne rapporten følges opp med bl.a. Sametinget. I denne oppfølgingen må Sametinget arbeide for å sikre Gáldus troverdighet i et urfolksperspektiv, som en uavhengig kunnskapsinstitusjon. I den sammenheng er det viktig at Gáldu fortsatt har ett eget styre, og ikke, slik som nåværende styreleder gjennom media har uttrykt bekymring for, blir direkte underlagt departementet uten et frittstående styre. Gáldu må ha frihet ikke bare formidling av informasjon, men også til å uttrykke seg fritt om Regjeringens samepolitikk, Sametingets politikk eller andre forhold knyttet til urfolksrettigheter.

Sametinget bør også bidra til at Gáldus mandat og målgrupper tydeliggjøres, siden evalueringsrapporten løfter dette som en sentral utfordring.

Forslag 8, representant Jarle Jonassen, NSRs sametingsgruppe

Den sørsamiske befolkningen og den samiske befolkningen på Senja må innlemmes i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling – STN området.

I kapittel 19 i Sametingets budsjett for 2012 defineres «Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling – STN området, er den sørsamiske befolkning og den samiske befolkningen på Senja tatt bort fra virkeområdet.

Sametinget innlemmet den samiske befolkningen på Senja og den sørsamiske befolkningen i virkeområdet for samisk utviklingsfond som i dag har benevnelsen STN området og åpnet for at samer fra disse områdene kunne søke økonomisk støtte til næringsrettede tiltak. Disse er nå ikke del av virkeområdet.

Norske Samers Riksforbunds sametingsgruppe foreslår at den sørsamiske befolkningen og den samiske befolkningen på Senja innlemmes i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling – STN området slik at disse kan søke på økonomisk støtte til næringsutvikling.

Forslag 9, representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Samisk fjernundervisning – behov for nasjonal kompetansesenter?

I NSRs merknad til opplæringsmeldingen har NSR hatt en grundig behandling av fjernundervisning til samiske elever. I den sammenheng satte vi fokus på mange utfordringer som omfatter organisering, gjennomføring og kvalitetsmessig fjernundervisning for samiske elever.

Fjernundervisning er en viktig del av den samiske skole, kanskje særlig i det sørsamiske området blant annet på grunn av utfordringer med mangel på lærere og at elevene er spredt over store avstander. I denne sammenhengen er det sentralt at Sametinget har overordnede målsetninger i forhold til hva et fjernundervisningstilbud til samiske elever forutsetter.

Nordlandsforskning har i en evalueringsrapport om samisk fjernundervisning funnet store ulikheter på organisering og tilrettelegging av samisk fjernundervisning til samiske elever. Det er forvirringer rundt tilbud i samiskopplæring, rettigheter til samiskopplæring og finansiering av samiskopplæring via fjernundervisning.

NSR sametingsgruppe ber sametingsrådet vurdere behovet for etablering av et nasjonalt kompetansesenter for samisk fjernundervisning slik Nordlandsforskning foreslår i evalueringsrapporten.

En eventuell oppretting av et nasjonalt kompetansesenter bør legges til en institusjon som allerede i dag har opparbeidet kompetanse på fjernundervisning. Eksempelvis har Nordreisa vgs, Røros vgs, sameskolen i Hattfjelldal og Árran lulesamisk senter god kompetanse på tilbud av fjernundervisning.

NSR sametingsgruppe ber sametingsrådet drøfte utfordringene vedrørende samisk fjernundervisning med Kunnskapsdepartementet og arbeide for statlig finansiering av en eventuell oppretting av et nasjonalt kompetansesenter for samisk fjernundervisning.

Forslag 10, representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe

Informasjon om rett til opplæring i og på samisk

NSR foreslår at Sametinget setter i gang et informasjonsarbeid slik rettighetene det enkelte barn har til opplæring i og på samisk blir kjent for aktuelle foreldre. For eksempel kan dette gjøres i en informasjonskampanje. NSR ønsker også at Sametinget setter i gang et arbeid for å sikre at kommunene selv tar initiativ og kartlegger behovene for samiskundervisning.

I NSRs merknad til Sametingets melding om opplæring og utdanning påpekes det at foreldre ofte får et ansvar i å drive fram tilbud til opplæring i /på samisk til egne barn. Det som også er en problemstilling er at ikke alle foreldre er kjent med hvilke rettigheter det enkelte barn har til opplæring i/på samisk. Blant annet i Sør- Norge bor samer spredt i mange forskjellige kommuner. Mange av disse kommunene mangler nok rutiner for kartlegging av hvilke barn som er aktuelle for samiskopplæring.

NSR foreslår derfor at Sametinget igangsetter informasjonsarbeid med formål at foreldre skal få kunnskap om hvilke rettigheter samiske barn har. NSR ønsker også at Sametinget jobber for at kommunene skal etablere rutiner for kartlegging av aktuelle barn som skal ha samisk undervisning, og de også informerer om denne muligheten. Dette kan gjøres i forbindelse med barnas innskriving i skolen.

Forslag 11, representant Ellinor Guttorm Utsi, NSRs sametingsgruppe

Tana-loven bør behandles på Sametinget

Vi ber om at Sametingets plenum får anledning til å behandle saken og Tanaloven og endringer i Finnmarksloven før den endelig behandles på Stortinget. Dette er en viktig sak som det er skapt stor usikkerhet om blant rettighetshavere og lokalbefolkning, og som derfor med fordel bør kunne behandles og belyses i plenum.

Plenumsledelsens innstilling:

- Nye saker 1 - 11 oversendes Sametingsrådet for behandling

Forslag fra representant Aud Marthinsen, FrP, om behandlingen av nye saker:
Ny sak nr. 4 avises. Forslaget ble avvist med 30 stemmer, 3 stemte for.

III Votering

Av 39 representanter var 33 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Silje Karine Muotka	Geir Tommy Pedersen
		Rolf Fjellstad
2	Miriam Paulsen	
3	Aili Keskitalo	Ida Marie Bransfjell
4	Gunn-Britt Retter	Aud Marthinsen
	Gunn-Britt Retter	
5	Aili Keskitalo	Silje Karine Muotka
		Mariann Wollmann Magga
6	Rolf Johansen	Geir Tommy Pedersen
	Rolf Johansen	
7	Aili Keskitalo	
8	Jarle Jonassen	
9	Ellinor Guttorm Utsi	
10	Kirsti Guvsám	Mariann Wollmann Magga
		Marie Therese Nordsletta Aslaksen
	Kirsti Guvsám	
11	Ann-Mari Thomassen	Silje Karine Muotka
	Geir Tommy Pedersen, til forr. orden	

VI Sametingets vedtak

- Nye saker 1 - 11 oversendes Sametingsrådet for behandling

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.09.12 kl. 17.20

Åšši/Sak SP | **037/12**

Sametingsrådets likestillingspolitisk redegjørelse 2012

Arkivsaknr.
12/2077

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.12	SR 107/12
Sametingets plenum	26. – 29.09.12	SP 37/12

Saken påbegynt 28.09.12 kl. 08.35

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget har drøftet Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse 2012. Redegjørelsen er vedlagt protokollen

Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse 2012

Innledning

Sametinget vedtok vår egen handlingsplan for likestilling for perioden 2009-2013 i plenum i desember 2008. Bakgrunnen for handlingsplanen var å synliggjøre arbeidet med likestilling, og samtidig bidra til at likestillingsarbeidet ikke bare ble ord, men også handling.

Vi er nå godt over halvveis i handlingsplanens virkeperiode. Sametingsrådet ønsker derfor å presentere resultatene av handlingsplanen så langt, og vi ønsker å begynne planleggingen av hvordan vi skal arbeide med likestilling framover.

Denne redegjørelsen bygger på Sametingets handlingsplan for likestilling. Handlingsplanens tre innsatsområder, kjønnslikestilling, toleranse for ulike seksuelle legninger og bekjempelse av vold i nære relasjoner, er derfor hovedtemaene i redegjørelsen. Sametingsrådet har det siste året tatt likestilling opp på den internasjonale arenaen. Dette arbeidet vil derfor også bli presentert i redegjørelsen.

Med bakgrunn i en statusbeskrivelse av likestillingsarbeidet i Sametinget, vil vi identifisere utfordringene på likestillingsfeltet. Videre vil målsettinger og strategier på hvordan vi kan nå målene våre tas opp til diskusjon.

Status for Sametingets likestillingspolitikk

Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013

Handlingsplanens visjon er at vi skal ha et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn. Under følger en statusbeskrivelse for de tre innsatsområdene i handlingsplanen per i dag. Beskrivelsen går ikke i detalj på alle tiltakene i handlingsplanen.

Likestilling mellom kjønnene

Hovedmålet på dette innsatsområdet er at likestillingspolitikken skal implementeres i alle politikkområder i Sametingets arbeid. Dette innebærer i praksis at vi tidlig i alle politiske prosesser analyserer hvilke konsekvenser politikken kan få for kvinner og for menn. Svært lite politikk er i utgangspunktet kjønnsnøytral. Når politikk utformes og beslutninger tas, må vi ta hensyn til kvinner og menns ulike liv, vilkår, ønsker og behov. For å oppnå likebehandling av kvinner og menn er det derfor ofte behov for ulike tiltak for kjønnene. Viktig er det også at både kvinner og menns bidrag og innsats synliggjøres og gis verdi på de ulike politikkområdene. I redegjørelsen vil sametingsrådet ha størst fokus på kvinners rettigheter.

Kjønnspektivet i styringsdokumenter

Implementeringen handler om bevisstgjøring og prioritering. Det handler om å ha et kontinuerlig fokus på likestilling og det handler om å stille de riktige spørsmålene. Det er å tørre å bringe kjønnspektivet på bane, også i saker der det i første omgang ikke synes relevant. For å sikre at dette skal skje, må vi ha rutiner. Sametingsrådet har arbeidet for at disse rutinene er integrert i arbeidet med styringsdokumentene våre.

Sametingsrådet har igangsatt en sterkere satsning på plan- og meldingsarbeidet i Sametinget. Dette for å tydeliggjøre målene og strategiene i politikktutviklingen. I rutinene for plan- og meldingsarbeidet er kjønnspektivet integrert. Gjennom hele meldingsprosessen er det satt krav om at vi må redegjøre for hvilke konsekvenser forslagene våre kan få for kvinner og for menn.

Sametingets budsjett er det viktigste styringsdokumentet vi har. Budsjettet er også handlingsplan for vår årlige virksomhet. I budsjettet skal tiltakene for gjeldende budsjettår inn, gjerne basert på målene og strategiene i meldingene. Hele budsjettet er gjennomgått i et kjønnspektiv, og aktuelle tiltak i handlingsplanen er innarbeidet. Konkrete eksempler på tiltak i budsjettet er at institusjoner og organisasjoner som søker tilskudd over Sametingets budsjett må redegjøre for om det omsøkte tiltaket vil gi ulike konsekvenser for kvinner og menn. I budsjettet er det en egen post for evalueringer av tilskuddsordninger. Disse skal evalueres og revideres i et kjønnspektiv. Under de ulike fagkapitlene er det også innarbeidet kjønnsesifikke tiltak.

Samarbeid

De samiske likestillingsorganisasjonene representerer det sivile samiske likestillingssamfunn. For Sametinget er det derfor viktig å ha en god dialog med de samiske likestillingsorganisasjonene. På de årlige møtene med organisasjonene diskuteres Sametingets tilskudd til organisasjonene og generelle likestillingspolitiske saker. Sametingsrådet setter pris på at organisasjonene utfordrer oss på likestillingsspørsmål og at de fremmer likestillingspolitiske saker i samiske samfunn generelt.

På mange felt har ikke Sametinget selv myndighet eller mulighet til å gjennomføre ønskede tiltak. Kontakten med Regjeringen er derfor svært viktig. I den daglige saksbehandlingen gir vi høringsvar og innspill til Regjeringens likestillingspolitikk. Sametinget har også hatt konsultasjoner med Barne- og likestillingsdepartementet om Regjeringens handlingsplan for likestilling mellom kjønnene. Vår egen handlingsplan danner grunnlaget for Sametingets posisjon i konsultasjonene. Konkrete resultater av disse konsultasjonene er en konferanse om mannsrollen i samiske samfunn, som blir arrangert i november i år, og et prosjekt i samarbeid med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. For sametingsrådet var det også viktig at det samiske perspektivet ble integrert i handlingsplanen og i Regjeringens videre arbeid med likestilling.

I møter med Barne- og likestillingsdepartementet har sametingsrådet tatt opp at Likestillings- og diskrimineringsombudet har få henvendelser fra samiske brukere, at samiske likestillingsorganisasjoner ikke er inkludert i likestillingsarbeidet på nordisk nivå og hvordan det samiske perspektivet kan inkluderes i likestillingsutvalgets arbeid.

Deltakelse i beslutningsprosesser

Deltakelse i beslutningsprosesser er ikke bare et spørsmål om rettferdighet eller demokrati, men en nødvendig forutsetning for at både kvinner og menns interesser tas i betraktning. Vi bør alle være stolt av at vi er en del av kanskje et av verdens mest kjønnsbalanserte folkevalgte organ. Sametinget har gjennom to valg klart å holde kjønnsbalansen med cirka 50 % menn og 50 % kvinner. Vi vet at slike resultat ikke kommer av seg selv. Det krever et ønske om og en bevissthet om likestilling, og det krever konkrete tiltak. Foran hvert sametingsvalg har Sametinget blant annet vedtatt i plenum at det skal være et krav til listestillerne om minimum 40-60 % kjønnsbalanse på listene. Sametingsrådet fremmer i dette plenum denne saken også for valget i 2013.

De samiske institusjonene er viktige aktører i det samiske samfunnet. I Sametingets budsjett har vi satt et krav til institusjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett, at de må ha minst 40-60 % kjønnsbalanse i sitt styre.

Arbeids- og næringslivet

Primærnæringene er viktige i det samiske området, og Sametinget skal ha en sterk satsning på dem. Kvinner har tradisjonelt hatt sentrale og viktige roller i primærnæringene. Det er derfor nærliggende å tro at strukturelle tiltak (lovgivning, forvaltning og rammeoverføringer) har ført til at kvinners mulighet til å delta i disse næringene er svekket.

En forutsetning for å sikre likestilling i primærnæringene er at kvinner må inn på de arenaene hvor beslutninger tas. Sametingsrådet har i dialog med regjeringen etterlyst tiltak som motiverer og gir kvinner mulighet til å delta på alle beslutningsnivå i primærnæringene. Vi har også bedt om en utredning som bidrar til kunnskap om samiske kvinners økonomiske ressurser og makt.

Når det gjelder reindrifta, har sametingsrådet tatt opp likestillingsspørsmålene gjentatte ganger i forbindelse med reindriftsforhandlingene. Vi har lagt vekt på at reindrift er en familiebasert næring, der kvinner har en sentral plass som arbeidskraft, kunnskapsbærer og kunnskapsleverandør til den yngre generasjon. Ved forhandlingene om reindriftsavtalen 2010/2011 ble avtalepartene enige om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle gå igjennom og vurdere eksisterende utredningsmateriale om likestilling i reindriften, samt å foreslå tiltak for å fremme likestillingsaspektet i næringen. Rapporten fra arbeidsgruppa ble avlevert i oktober 2010, og sametingsrådet vil påse at arbeidsgruppas forslag til tiltak prioriteres og følges opp.

Et viktig virkemiddel når det gjelder næringsutvikling i samiske områder er tilskudd. I Sametingets budsjett har derfor tilskuddene til næringsformål prioriteringer som gjelder kvinnelige næringsutøvere.

Av de sakene som Sametinget arbeider med og som får størst oppmerksomhet i media, er saker som gjelder retten til land, vann og ressurser i samiske områder. Disse sakene handler også i stor grad om grunnlaget for primærnæringene. I Sametingets handlingsplan for likestilling har vi derfor et punkt om at kjønnsperspektivet inkluderes i dette arbeidet. Sametingsrådet har blant annet bedt Finnmarkskommisjonen om å være bevisst på kjønnsperspektivet i arbeidet med å kartlegge eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i Finnmark. Vi har registrert at både kvinner og menns bruk av utmarka er et av temaene som blir belyst under høringsmøtene om kartleggingen av utmarksbruk i de ulike undersøkelsesfeltene.

Forankringen av samisk likestillingsarbeid

I handlingsplanen er det foreslått en institusjonalisering av samisk likestillingsarbeid i et samisk kompetansemiljø. Sametinget har derfor støttet igangsetting av et treårig prosjekt i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Dette prosjektet har Galdu fått midler til å utføre og målet med prosjektet har vært at de gjennom informasjons- og dokumentasjonsvirksomhet skulle fremme likestilling og antidiskriminering i det samiske samfunnet. Konkrete resultater har latt vente på seg, men gjennom prosjektet har Galdu satt et nødvendig fokus på likestilling, både nasjonalt og internasjonalt. Prosjektet er foreløpig satt på vent på grunn av ressursituasjonen ved senteret.

Handlingsplanen legger også opp til at samisk språk- og kulturkompetanse integreres i andre organer som har myndighet innenfor feltet likestilling og diskriminering. Vi har derfor arbeidet for at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) sikres en slik kompetanse. LDO har i møte med sametingsrådet konstatert at de har færre henvendelser fra samer enn fra etnisk norske. Sametingsrådet mener dette kan ha en sammenheng med LDOs kompetanse på området.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda er LDOs klageinstans. En part som er uenig i ombudets avgjørelse, kan bringe sin sak inn for denne nemnda, som er meget viktig for rettsutviklingen på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Sametingsrådet er derfor svært glad for at Ellen Katrine Hætta ble oppnevnt som medlem av nemnda etter forslag fra oss. Å sikre urfolks representasjon i slike fagnemnder er et tiltak som vil være med på å sikre at staten overholder internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk.

Toleranse for ulike seksuelle legninger

Sametinget har i handlingsplanen som mål at det blir en større aksept og toleranse for homofile og lesbiske i samiske samfunn. Sametinget hadde i 2008 en tilskuddspost i budsjettet for likestillingstiltak der en av prioriteringene var å fremme likestilling på tvers av seksuelle legninger. Det ble gitt tilskudd til en rekke prosjekter. Med tilskuddsposten fikk vi rettet oppmerksomheten mot homofile og lesbiske sin situasjon i samiske samfunn. Dessverre er de konkrete resultatene av prosjektene uteblitt.

Bekjempelse av vold i nære relasjoner

Målsettingen på dette innsatsområdet er at både kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold, og at barn skal ha rett til en oppvekst uten overgrep og frykt.

Når det gjelder barn som blir utsatt for og er vitne til vold, ivaretas rettigheter gjennom barnehusene. Barnehusene er et tverretattlig mottak for barn, ungdom og psykisk utviklingshemmede voksne som har vært utsatt for vold, overgrep eller vært vitne til vold i familien. Sametingsrådet har derfor arbeidet for at samisk språk- og kulturkompetanse inngår i virksomheten til barnehuset i Tromsø. Barnehuset i Tromsø har i dag et nasjonalt ansvar for samiske barn i Norge.

I arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner har et av problemene vært at vi har et for dårlig kunnskapsgrunnlag til å kunne sette i gang konkrete tiltak. Dette er også et tabubelagt og ømtålig emne. Sametinget har derfor startet et prosjekt sammen med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn, der målsettingen er å få et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra til at det utvikles gode tiltak mot vold i nære relasjoner. Resultatene av dette prosjektet er ventet i 2013.

Likestilling på den internasjonale arena

Samene i Norge bor i et av verdens rikeste land. Vi har rettigheter og tilgang til et velferdstilbud som mange andre urfolk bare kan drømme om. Derfor mener sametingsrådet at vi også på likestillingsfeltet må arbeide for at utviklingsmulighetene og rettsutviklingen for andre urfolk blir bedre. Samtidig er deltakelse på internasjonale arenaer en god anledning til å sette spørsmål som gjelder den samiske befolkningen på dagsorden. Det kan bidra til å heve statusen til disse sakene og det kan bidra til å legge press på nasjonale myndigheter. Sametingsrådet har det siste året derfor deltatt internasjonalt på arenaer som omhandler likestilling.

Sametingsrådet var til stede da Norge avga sin 8. rapport om oppfølging av FNs kvinnediskrimineringskonvensjon. Vi hadde gitt innspill til denne rapporten om blant annet samiske kvinners helse. Vi pekte blant annet på forskjell i språklige og kulturelle rettigheter for samiske kvinner avhengig av om de bor innenfor eller utenfor forvaltningsområdet for samiske språk. I sin tilbakemelding til Norge var FN opptatt av manglende informasjon fra Norge om samiske kvinner og deres helsesituasjon, og de etterspurte tiltak for å rette opp denne klare helseforskjellen. Dette er med på å legge et press på norske myndigheter.

Sametingsrådet var også til stede under FNs kvinnekommisjon sin sesjon i 2012. Hovedtema var kvinner på landsbygda og deres rolle i utviklingsspørsmål og i bekjempelse av fattigdom og sult. Dette er et aktuelt tema i samiske områder hvor vi opplever at mange unge kvinner ikke ønsker å bosette seg i de små samiske bygdesamfunnene.

Under kvinnekommisjonens sesjon bidro sametingsrådet i utarbeidelsen av en resolusjonstekst om situasjonen for urfolkskvinner. Dette er første gang at det innenfor FNs kvinnekommisjon er blitt framforhandlet en egen resolusjon om urfolkskvinnens situasjon. Det var få urfolkskvinner som deltok under kvinnekommisjonen, og kun et fåtall hadde tilgang til og innflytelse i forhandlingene. Sametingsrådet tok til ordet for behovet for å styrke urfolkskvinnens tilstedeværelse og innflytelse i kvinnekommisjonen. Det endelige resolusjonsutkastet anmoder blant annet statene om å iverksette særskilte tiltak for å fremme og styrke politikk og programmer for å sikre urfolkskvinnens deltakelse i offentlige beslutningsprosesser.

Også under FNs konferanse om bærekraftig utvikling, Rio +20, hadde Sametinget fokus på kvinneperspektivet. Flere kvinner enn menn lever i fattigdom, og kvinnene er ofte ansvarlige for å skaffe mat og vann. Sametingsrådet er derfor glad for at kvinnenens rolle i arbeidet med bærekraftig utvikling fremmes i sluttdokumentet og at det er formulert mål om kjønnsbalanse når det gjelder kvinner i ledende posisjoner.

Framtidige utfordringer

Denne statusbeskrivelsen viser at Sametingets handlingsplan for likestilling har gitt resultater. Der vi har kommet lengst er i implementeringsarbeidet. Vi har innarbeidet gode rutiner i det daglige arbeidet for at politikken som utformes skal analyseres i forhold til kjønn. Samtidig er dette et arbeid som krever kontinuerlig fokus.

Sametingsrådet er også fornøyd med arbeidet når det gjelder kjønnsbalansen i beslutningsorganer. Fra og med 2012 har vi satt krav til institusjoner og organisasjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett om minimum 40-60 % kjønnsfordeling i styret. Framover vil vi arbeide for at kvinner også er med i beslutningsorganer som gjelder primærnæringene. Vi har også klart å opprettholde kjønnsbalansen i plenum. Å få flere unge menn inn i blant annet Sametingets plenum er noe vi vil henstille listestillere om å være oppmerksom på til valget i 2013.

Alt er imidlertid ikke løst, og vi har på langt nær like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn i samiske samfunn. Sametingsrådet ønsker å fokusere på følgende utfordringer i denne redegjørelsen:

- Fraflytting
- Forankringen av likestillingsarbeidet
- Vold i nære relasjoner
- Holdninger til lesbiske og homofile samer
- Det internasjonale likestillingsarbeidet

Fraflytting

I løpet av de siste 20 årene har folketallet i virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN-området), sunket med 16 %. Til sammenligning økte folketallet i resten av landet med 15 %, jfr. Samisk statistikk 2012. Nedgangen i folketallet i STN-området skyldes utflytting og fødselsunderskudd. Det er flest kvinner og unge som flytter, og de fleste flytter til byer.

Årsaken til at flere kvinner flytter, kan være at arbeidsplassene i distriktet ikke er tilpasset utdanningsnivået. I følge ”Samiske tall forteller 4”, har ca. 13 % flere kvinner enn menn i STN-området, utdanning på 3 år eller mer på høyskole/universitet. Det er en utfordring å sørge for at kvinner og unge som flytter, kommer tilbake etter endt utdanning.

Vi må spørre oss hvorfor den samiske bygda ikke er attraktiv for kvinner og unge? Hva kvinner skal leve av i de samiske områdene og hvordan Sametinget kan legge til rette for dette, er også viktige spørsmål i Sametingets likestillingspolitikk. At kvinners innsats og bidrag til samiske samfunn blir verdsatt og synliggjort, er aspekter ved dette.

Forankringen av likestillingsarbeidet

Likestilling omhandler alle samfunnsområder og er et sektorovergripende fagfelt. Å jobbe med likestilling handler om å hele tiden gjøre oppmerksom på at kjønnsperspektivet blir ivaretatt når samfunnsspørsmål skal utredes og når beslutninger skal tas. Vi har tidligere påpekt at likestillingspolitikk og samepolitikk bygger på den samme ideologien, der målet er likebehandling av to eller flere i prinsippet likestilte parter.

I Sametingets handlingsplan for likestilling har vi strategier og tiltak for forankring av likestillingsarbeidet i samiske samfunn som går både på institusjonalisering og på integrering i eksisterende organer. En av strategiene er at likestillings- og diskrimineringsarbeidet må forankres institusjonelt i et samisk kompetansemiljø. Tiltaket var at Sametinget skulle bidra til at det ble etablert i et organ som har ansvar for overvåking av og rapportering om likestillings- og diskrimineringsproblemer i det samiske samfunnet.

Som nevnt tidligere i redegjørelsen har de konkrete resultatene av dette prosjektet uteblitt og prosjektet er foreløpig satt på vent. Vi må derfor diskutere hvordan vi skal arbeide for at forankringa av likestillingsarbeidet skal videreføres.

Holdninger til lesbiske og homofile samer

På dette området har vi få resultater å vise til, og på den måten har vi dessverre vært med på å bidra til en fortsatt taushet omkring homoseksualitet i samiske samfunn. En taushet som kanskje er en av de største utfordringene for homofile og lesbiske i samiske samfunn. Dette framgår av Fafo-rapporten ”Lesbiske og homofile i Sápmi. En narrativ levekårsundersøkelse” (2009). I rapporten går det fram at fire fenomener er gjennomgående i intervjuene med lesbiske og homofile i samiske samfunn. Dette er tausheten om homoseksualitet, det sterke religiøse innslaget, identitet og tilhørighet til flere minoriteter, og utstøting og sosial ekskludering. Selv om undersøkelsen baserer seg på et fåtall

informanter, er dette det beste og kanskje det eneste grunnlaget for kunnskap vi har om homoseksualitet i samiske samfunn.

I undersøkelsen framgår det at det er mindre vanskelig å være åpen som lesbisk enn som homofil. Dette kan skyldes at mansrollen i samiske samfunn kan oppleves å være smal. Sametingsrådet ser behov for en diskusjon om den samiske mansrollen, og ser fram til konferansen ”Menns liv i en samisk kontekst” senere i høst.

Samtidig må vi arbeide for å finne tiltak som kan bidra til at homofile og lesbiske føler seg inkludert i det samiske samfunnet.

Vold i nære relasjoner

Sametingsrådet har nulltoleranse når det gjelder vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi vet at det finnes, og vi ønsker å kunne bidra til at de som blir utsatt for det får den hjelpen de har krav på.

Utfordringen har vært at det finnes lite kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi har ikke individbasert samisk statistikk i Norge som forteller noe om forekomsten av vold. Krisesentrene har heller ikke statistikk som baserer seg på etniske kriterier i forhold til samisk identitet. Det er derfor behov for kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi har behov for denne kunnskapen for å vite hvordan hjelpetiltak kan tilrettelegges best mulig for den samiske befolkningen.

Sametingsrådet har forventninger til at samarbeidsprosjektet mellom Sametinget og Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn skal gi oss kunnskap som gjør det lettere å møte dette problemet. Vold i nære relasjoner er også hovedtema under neste sesjon i FNs kvinnekommisjon i 2013.

Det internasjonale likestillingsarbeidet

Sametinget har en sterk posisjon i det internasjonale urfolkssamarbeidet. Denne posisjonen ønsker sametingsrådet kan brukes også for å styrke urfolkskvinnenes situasjon.

Fattigdom er tett knyttet til likestilling og kvinners rettigheter. Omtrent en milliard mennesker lever i dag i ekstrem fattigdom. Sytti prosent av disse er kvinner og jenter, til tross for at to tredeler av alt arbeid utføres av disse. Kvinner har også mindre innflytelse på økonomien i husholdet. Det er vist at der hvor kvinner styrer familiens økonomi gir dette større prioritering til mat og barnas utdanning enn når menn bestemmer. Dette viser at fattigdomsbekjempelse er god kvinnepolitikk. Ved å støtte kvinner, støtter man framskritt.

Samtidig ser vi at internasjonalt arbeid er med på å heve statusen til likestillingssakene her hjemme, og vi kan få et internasjonalt press på nasjonale myndigheter i saker som angår den samiske befolkningen.

Våre erfaringer så langt når det gjelder likestilling på den internasjonale arena er at urfolkskvinner i liten grad har mulighet til å delta på slike internasjonale arenaer og at vi som deltok hadde begrenset tilgang og innflytelse i forhandlingene som forgikk.

I det internasjonale arbeidet ønsker derfor sametingsrådet å arbeide for å styrke urfolkskvinnens tilstedeværelse og innflytelse på den internasjonale arenaen. Viktig er det også at kvinnesak og saker som angår urfolkskvinner tas opp, synliggjøres og diskuteres på internasjonale arenaer der Sametinget deltar. Sametingsrådet vil arbeide videre med å klargjøre vår rolle og våre målsettinger i dette arbeidet.

Videre oppfølging

Sametingsrådet har hatt gode erfaringer med Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013. Selv om ikke alle tiltak har gitt resultater, har det vært et konkret dokument som synliggjør likestilling og som tydelig viser Sametingets posisjon i likestillingsarbeidet. Den har derfor vært et godt grunnlag for vår dialog med statlige myndigheter og andre samarbeidsparter i likestillingsarbeidet.

Vi har også gode erfaringer så langt med det internasjonale likestillingsarbeidet. Å arbeide på internasjonalt nivå gir oss både støtte i vårt arbeid her hjemme, og vi kan selv være med å bidra til at rettighetene til spesielt urfolkskvinner bedres.

I det videre arbeidet med likestilling i Sametinget ønsker derfor sametingsrådet å bygge på disse erfaringene. Vi vil at det skal utarbeides en ny handlingsplan for likestilling for neste valgperiode. Vi ønsker også å fortsette arbeidet med likestilling på den internasjonale arenaen.

Visjon

I handlingsplanen har vi følgende visjon for likestillingsarbeidet i samiske samfunn:

- Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn.

Denne visjonen er noe vi kan strekke oss etter. Det er ambisiøst, men vi mener at det ikke er uoppnåelig. Ellers vil hensikten med vårt likestillingsarbeid være bortkastet. Vi vil derfor foreslå å videreføre dette som Sametingets visjon i arbeidet med likestilling.

Mål

Likestilling er ikke et eget tema men et aspekt ved samfunnet som griper inn i alt vi driver med. Vi har derfor flere hovedmål i vårt likestillingsarbeid. Forslagene til hovedmål bygger på arbeid som allerede er påbegynt og som har gitt resultater. Vi må også forsøke å løse tiltak i handlingsplanen som ikke har gitt konkrete resultater. Og vi må prøve å velge nye veier mot målet.

Sametingsrådet vil derfor bygge på følgende hovedmål i det videre likestillingsarbeidet:

- Likestilling er implementert i alle politikkområder i Sametingets arbeid
- Arbeidsplasser for kvinner i samiske samfunn
- Den internasjonale rettsutviklingen for urfolkskvinner er bedret
- Aksept og toleranse for homofile og lesbiske
- Både barn, kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold

Strategier

Strategiene er Sametingets overordnede veivalg og satsinger, som viser hvilke endringer som skal prioriteres framover for at vi skal nå våre overordnede og langsiktige mål.

Under er forslag til strategier i det videre arbeidet med likestilling. Strategiene er forankret i diskusjonen om de framtidige utfordringene i likestillingsarbeidet.

- I all saksbehandling i Sametinget må det foretas en vurdering på om sakene vil gi ulike konsekvenser for kvinner og menn
- Lik kjønnsrepresentasjon i beslutningsorganer i samiske samfunn
- Bidra til økt kvinneandel i styreverv knyttet til primærnæringene
- Bidra til at flere unge menn deltar i samepolitikken
- Økt fokus på kompetansearbeidsplasser i samiske samfunn

- Bidra til at samisk likestillingsarbeid forankres i ulike institusjoner og organisasjoner
- Sikre urfolkskvinner større tilstedeværelse og innflytelse i på den internasjonale arenaen
- Økt fokus på kvinnesak i Sametingets internasjonale arbeid
- Bidra til større åpenhet om homofili i samiske samfunn
- Større fokus på mansrollen i samiske samfunn
- Et styrket hjelpeapparat bygd på samisk språk og kultur mot alle former for vold i nære relasjoner

De framtidige tiltakene i Sametingets likestillingsarbeid kommer i ny handlingsplan for likestilling og i Sametingets budsjett.

Merknad, Fremskrittspartiet v/representant Aud Marthinsen

Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse

Sametinget vil ikke akseptere diskriminering med bakgrunn i kjønn, religion eller etnisk tilhørighet. Det er rettsapparatet som bør avgjøre hvorvidt en handling er diskriminerende eller ikke.

Alle mennesker er likeverdige, derfor bør heller ikke lover, forskrifter og regler forskjellsbehandle gjennom kvotering i arbeidsmarkedet og i næringslivet ellers.

Mål

Med dette som bakgrunn vil Sametingsrådet derfor ikke videreføre et eget arbeid rettet mot likestilling.

Sametinget anser generell frihet for alle til livsutfoldelse, nærings- og arbeidsvirksomhet, samt frihet fra mobbing og diskriminering som en grunnleggende rettighet som ikke styrkes av offentlig planarbeid og strategier. Snarer tvert i mot.

Selv om kampen for likestilling må anses for over, og målet om full likestilling er nådd i Norge, er det allikevel grunn til bekymring over manglende likestilling i enkelte innvandremiljøer. En god integrering i tråd med vestlige verdier og tradisjoner, vil kunne bidra til at nye landsmenn både kan beholde det meste av sin tradisjonelle kultur, samtidig som man omfavner norske og vestlige tradisjoner for likestilling, frihet og toleranse mellom kjønnene. Fremfor å ha fokus på likestillingsarbeid for og blant samer, er det blant våre nye landsmenn samfunnets ressurser må settes inn.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Vibeke Larsen, saksordfører	
2	Ann-Mari Thomassen	
3	Hans J. Eriksen	Silje Karine Muotka
	Hans J. Eriksen	
4	Aili Keskitalo	
5	Silje Karine Muotka	Aili Keskitalo
	Silje Karine Muotka	
6	Kirsti Guvsám	
7	Willy Ørnebakk	Aili Keskitalo

	Willy Ørnebakk	
8	Anders Somby jr.	Marit Kirsten Anti Gaup
		Inger Jørstad
	Anders Somby jr.	
9	Mariann Wollmann Magga	Mathis Nilsen Eira
		Ann-Mari Thomassen
	Mariann Wollmann Magga	
10	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
11	Ida Marie Bransfjell	Silje Karine Muotka
12	Willy Ørnebakk	Rolf Johansen
		Ann-Mari Thomassen
	Willy Ørnebakk	
13	Per Andersen Bæhr	Kirsten Ellinor Guttorm Utsi
	Per Andersen Bæhr	
14	Olaf Eliassen	Ann-Mari Thomassen
		Marit Kirsten Anti Gaup
	Olaf Eliassen	
15	Marie Therese Nordsletta Aslaksen	
	Vibeke Larsen	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse 2012. Redegjørelsen er vedlagt

Protokollen

Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse 2012

Innledning

Sametinget vedtok vår egen handlingsplan for likestilling for perioden 2009-2013 i plenum i desember 2008. Bakgrunnen for handlingsplanen var å synliggjøre arbeidet med likestilling, og samtidig bidra til at likestillingsarbeidet ikke bare ble ord, men også handling.

Vi er nå godt over halvveis i handlingsplanens virkeperiode. Sametingsrådet ønsker derfor å presentere resultatene av handlingsplanen så langt, og vi ønsker å begynne planleggingen av hvordan vi skal arbeide med likestilling framover.

Denne redegjørelsen bygger på Sametingets handlingsplan for likestilling. Handlingsplanens tre innsatsområder, kjønnslikestilling, toleranse for ulike seksuelle legninger og bekjempelse av vold i nære relasjoner, er derfor hovedtemaene i redegjørelsen. Sametingsrådet har det siste året tatt likestilling opp på den internasjonale arenaen. Dette arbeidet vil derfor også bli presentert i redegjørelsen.

Med bakgrunn i en statusbeskrivelse av likestillingsarbeidet i Sametinget, vil vi identifisere utfordringene på likestillingsfeltet. Videre vil målsettinger og strategier på hvordan vi kan nå målene våre tas opp til diskusjon.

Status for Sametingets likestillingspolitikk

Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013

Handlingsplanens visjon er at vi skal ha et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn. Under følger en statusbeskrivelse for de tre innsatsområdene i handlingsplanen per i dag. Beskrivelsen går ikke i detalj på alle tiltakene i handlingsplanen.

Likestilling mellom kjønnene

Hovedmålet på dette innsatsområdet er at likestillingspolitikken skal implementeres i alle politikkområder i Sametingets arbeid. Dette innebærer i praksis at vi tidlig i alle politiske prosesser analyserer hvilke konsekvenser politikken kan få for kvinner og for menn. Svært lite politikk er i utgangspunktet kjønnsnøytral. Når politikk utformes og beslutninger tas, må vi ta hensyn til kvinner og menns ulike liv, vilkår, ønsker og behov. For å oppnå likebehandling av kvinner og menn er det derfor ofte behov for ulike tiltak for kjønnene. Viktig er det også at både kvinner og menns bidrag og innsats synliggjøres og gis verdi på de ulike politikkområdene. I redegjørelsen vil sametingsrådet ha størst fokus på kvinners rettigheter.

Kjønnspektivet i styringsdokumenter

Implementeringen handler om bevisstgjøring og prioritering. Det handler om å ha et kontinuerlig fokus på likestilling og det handler om å stille de riktige spørsmålene. Det er å tørre å bringe kjønnspektivet på bane, også i saker der det i første omgang ikke synes relevant. For å sikre at dette skal skje, må vi ha rutiner. Sametingsrådet har arbeidet for at disse rutinene er integrert i arbeidet med styringsdokumentene våre.

Sametingsrådet har igangsatt en sterkere satsning på plan- og meldingsarbeidet i Sametinget. Dette for å tydeliggjøre målene og strategiene i politikktutviklingen. I rutinene for plan- og meldingsarbeidet er kjønnspektivet integrert. Gjennom hele meldingsprosessen er det satt krav om at vi må redegjøre for hvilke konsekvenser forslagene våre kan få for kvinner og for menn.

Sametingets budsjett er det viktigste styringsdokumentet vi har. Budsjettet er også handlingsplan for vår årlige virksomhet. I budsjettet skal tiltakene for gjeldende budsjettår inn, gjerne basert på målene og strategiene i meldingene. Hele budsjettet er gjennomgått i et kjønnspektiv, og aktuelle tiltak i handlingsplanen er innarbeidet. Konkrete eksempler på tiltak i budsjettet er at institusjoner og organisasjoner som søker tilskudd over Sametingets budsjett må redegjøre for om det omsøkte tiltaket vil gi ulike konsekvenser for kvinner og menn. I budsjettet er det en egen post for evalueringer av tilskuddsordninger. Disse skal evalueres og revideres i et kjønnspektiv. Under de ulike fagkapitlene er det også innarbeidet kjønnsesifikke tiltak.

Samarbeid

De samiske likestillingsorganisasjonene representerer det sivile samiske likestillingssamfunn. For Sametinget er det derfor viktig å ha en god dialog med de samiske likestillingsorganisasjonene. På de årlige møtene med organisasjonene diskuteres Sametingets tilskudd til organisasjonene og generelle likestillingspolitiske saker. Sametingsrådet setter pris på at organisasjonene utfordrer oss på likestillingsspørsmål og at de fremmer likestillingspolitiske saker i samiske samfunn generelt.

På mange felt har ikke Sametinget selv myndighet eller mulighet til å gjennomføre ønskede tiltak. Kontakten med Regjeringen er derfor svært viktig. I den daglige saksbehandlingen gir vi høringsvar og innspill til Regjeringens likestillingspolitikk. Sametinget har også hatt konsultasjoner med Barne- og likestillingsdepartementet om Regjeringens handlingsplan for likestilling mellom kjønnene. Vår egen handlingsplan dannet grunnlaget for Sametingets posisjon i konsultasjonene. Konkrete resultater av disse konsultasjonene er en konferanse om mannsrollen i samiske samfunn, som blir arrangert i november i år, og et prosjekt i samarbeid med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. For sametingsrådet var det også viktig at det samiske perspektivet ble integrert i handlingsplanen og i Regjeringens videre arbeid med likestilling.

I møter med Barne- og likestillingsdepartementet har sametingsrådet tatt opp at Likestillings- og diskrimineringsombudet har få henvendelser fra samiske brukere, at samiske likestillingsorganisasjoner ikke er inkludert i likestillingsarbeidet på nordisk nivå og hvordan det samiske perspektivet kan inkluderes i likestillingsutvalgets arbeid.

Deltakelse i beslutningsprosesser

Deltakelse i beslutningsprosesser er ikke bare et spørsmål om rettferdighet eller demokrati, men en nødvendig forutsetning for at både kvinner og menns interesser tas i betraktning. Vi bør alle være stolt av at vi er en del av kanskje et av verdens mest kjønnsbalanserte folkevalgte organ. Sametinget har gjennom to valg klart å holde kjønnsbalansen med cirka 50 % menn og 50 % kvinner. Vi vet at slike resultat ikke kommer av seg selv. Det krever et ønske om og en bevissthet om likestilling, og det krever konkrete tiltak. Foran hvert sametingsvalg har Sametinget blant annet vedtatt i plenum at det skal være et krav til listestillerne om minimum 40-60 % kjønnsbalanse på listene. Sametingsrådet fremmer i dette plenum denne saken også for valget i 2013.

De samiske institusjonene er viktige aktører i det samiske samfunnet. I Sametingets budsjett har vi satt et krav til institusjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett, at de må ha minst 40-60 % kjønnsbalanse i sitt styre.

Arbeids- og næringslivet

Primærnæringene er viktige i det samiske området, og Sametinget skal ha en sterk satsning på dem. Kvinner har tradisjonelt hatt sentrale og viktige roller i primærnæringene. Det er derfor nærliggende å tro at strukturelle tiltak (lovgivning, forvaltning og rammeoverføringer) har ført til at kvinners mulighet til å delta i disse næringene er svekket.

En forutsetning for å sikre likestilling i primærnæringene er at kvinner må inn på de arenaene hvor beslutninger tas. Sametingsrådet har i dialog med regjeringen etterlyst tiltak som motiverer og gir kvinner mulighet til å delta på alle beslutningsnivå i primærnæringene. Vi har også bedt om en utredning som bidrar til kunnskap om samiske kvinners økonomiske ressurser og makt.

Når det gjelder reindrifta, har sametingsrådet tatt opp likestillingsspørsmålene gjentatte ganger i forbindelse med reindriftsforhandlingene. Vi har lagt vekt på at reindrift er en familiebasert næring, der kvinner har en sentral plass som arbeidskraft, kunnskapsbærer og kunnskapsleverandør til den yngre generasjon. Ved forhandlingene om reindriftsavtalen 2010/2011 ble avtalepartene enige om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle gå igjennom og vurdere eksisterende utredningsmateriale om likestilling i reindriften, samt å foreslå tiltak for å fremme likestillingsaspektet i næringen. Rapporten fra arbeidsgruppa ble avlevert i oktober 2010, og sametingsrådet vil påse at arbeidsgruppas forslag til tiltak prioriteres og følges opp.

Et viktig virkemiddel når det gjelder næringsutvikling i samiske områder er tilskudd. I Sametingets budsjett har derfor tilskuddene til næringsformål prioriteringer som gjelder kvinnelige næringsutøvere.

Av de sakene som Sametinget arbeider med og som får størst oppmerksomhet i media, er saker som gjelder retten til land, vann og ressurser i samiske områder. Disse sakene handler også i stor grad om grunnlaget for primærnæringene. I Sametingets handlingsplan for likestilling har vi derfor et punkt om at kjønnsperspektivet inkluderes i dette arbeidet. Sametingsrådet har blant annet bedt Finnmarkskommisjonen om å være bevisst på kjønnsperspektivet i arbeidet med å kartlegge eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i Finnmark. Vi har registrert at både kvinner og menns bruk av utmarka er et av temaene som blir belyst under høringsmøtene om kartleggingen av utmarksbruk i de ulike undersøkelsesfeltene.

Forankringen av samisk likestillingsarbeid

I handlingsplanen er det foreslått en institusjonalisering av samisk likestillingsarbeid i et samisk kompetansemiljø. Sametinget har derfor støttet igangsetting av et treårig prosjekt i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Dette prosjektet har Galdu fått midler til å utføre og målet med prosjektet har vært at de gjennom informasjons- og dokumentasjonsvirksomhet skulle fremme likestilling og antidiskriminering i det samiske samfunnet. Konkrete resultater har latt vente på seg, men gjennom prosjektet har Galdu satt et nødvendig fokus på likestilling, både nasjonalt og internasjonalt. Prosjektet er foreløpig satt på vent på grunn av ressursituasjonen ved senteret.

Handlingsplanen legger også opp til at samisk språk- og kulturkompetanse integreres i andre organer som har myndighet innenfor feltet likestilling og diskriminering. Vi har derfor arbeidet for at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) sikres en slik kompetanse. LDO har i møte med sametingsrådet konstatert at de har færre henvendelser fra samer enn fra etnisk norske. Sametingsrådet mener dette kan ha en sammenheng med LDOs kompetanse på området.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda er LDOs klageinstans. En part som er uenig i ombudets avgjørelse, kan bringe sin sak inn for denne nemnda, som er meget viktig for rettsutviklingen på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Sametingsrådet er derfor svært glad for at Ellen Katrine Hætta ble oppnevnt som medlem av nemnda etter forslag fra oss. Å sikre urfolks representasjon i slike fagnemnder er et tiltak som vil være med på å sikre at staten overholder internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk.

Toleranse for ulike seksuelle legninger

Sametinget har i handlingsplanen som mål at det blir en større aksept og toleranse for homofile og lesbiske i samiske samfunn. Sametinget hadde i 2008 en tilskuddspost i budsjettet for likestillingstiltak der en av prioriteringene var å fremme likestilling på tvers av seksuelle legninger. Det ble gitt tilskudd til en rekke prosjekter. Med tilskuddsposten fikk vi rettet oppmerksomheten mot homofile og lesbiske sin situasjon i samiske samfunn. Dessverre er de konkrete resultatene av prosjektene uteblitt.

Bekjempelse av vold i nære relasjoner

Målsettingen på dette innsatsområdet er at både kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold, og at barn skal ha rett til en oppvekst uten overgrep og frykt.

Når det gjelder barn som blir utsatt for og er vitne til vold, ivaretas rettigheter gjennom barnehusene. Barnehusene er et tverretattlig mottak for barn, ungdom og psykisk utviklingshemmede voksne som har vært utsatt for vold, overgrep eller vært vitne til vold i familien. Sametingsrådet har derfor arbeidet for at samisk språk- og kulturkompetanse inngår i virksomheten til barnehuset i Tromsø. Barnehuset i Tromsø har i dag et nasjonalt ansvar for samiske barn i Norge.

I arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner har et av problemene vært at vi har et for dårlig kunnskapsgrunnlag til å kunne sette i gang konkrete tiltak. Dette er også et tabubelagt og ømtålig emne. Sametinget har derfor startet et prosjekt sammen med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn, der målsettingen er å få et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra til at det utvikles gode tiltak mot vold i nære relasjoner. Resultatene av dette prosjektet er ventet i 2013.

Likestilling på den internasjonale arena

Samene i Norge bor i et av verdens rikeste land. Vi har rettigheter og tilgang til et velferdstilbud som mange andre urfolk bare kan drømme om. Derfor mener sametingsrådet at vi også på likestillingsfeltet må arbeide for at utviklingsmulighetene og rettsutviklingen for andre urfolk blir bedre. Samtidig er deltakelse på internasjonale arenaer en god anledning til å sette spørsmål som gjelder den samiske befolkningen på dagsorden. Det kan bidra til å heve statusen til disse sakene og

det kan bidra til å legge press på nasjonale myndigheter. Sametingsrådet har det siste året derfor deltatt internasjonalt på arenaer som omhandler likestilling.

Sametingsrådet var til stede da Norge avga sin 8. rapport om oppfølging av FNs kvinnediskrimineringskonvensjon. Vi hadde gitt innspill til denne rapporten om blant annet samiske kvinners helse. Vi pekte blant annet på forskjell i språklige og kulturelle rettigheter for samiske kvinner avhengig av om de bor innenfor eller utenfor forvaltningsområdet for samiske språk. I sin tilbakemelding til Norge var FN opptatt av manglende informasjon fra Norge om samiske kvinner og deres helsesituasjon, og de etterspurte tiltak for å rette opp denne klare helseforskjellen. Dette er med på å legge et press på norske myndigheter.

Sametingsrådet var også til stede under FNs kvinnekommisjon sin sesjon i 2012. Hovedtema var kvinner på landsbygda og deres rolle i utviklingsspørsmål og i bekjempelse av fattigdom og sult. Dette er et aktuelt tema i samiske områder hvor vi opplever at mange unge kvinner ikke ønsker å bosette seg i de små samiske bygdesamfunnene.

Under kvinnekommisjonens sesjon bidro sametingsrådet i utarbeidelsen av en resolusjonstekst om situasjonen for urfolkskvinner. Dette er første gang at det innenfor FNs kvinnekommisjon er blitt framforhandlet en egen resolusjon om urfolkskvinnernes situasjon. Det var få urfolkskvinner som deltok under kvinnekommisjonen, og kun et fåtall hadde tilgang til og innflytelse i forhandlingene. Sametingsrådet tok til ordet for behovet for å styrke urfolkskvinnernes tilstedeværelse og innflytelse i kvinnekommisjonen. Det endelige resolusjonsutkastet anmoder blant annet statene om å iverksette særskilte tiltak for å fremme og styrke politikk og programmer for å sikre urfolkskvinnernes deltakelse i offentlige beslutningsprosesser.

Også under FNs konferanse om bærekraftig utvikling, Rio +20, hadde Sametinget fokus på kvinneperspektivet. Flere kvinner enn menn lever i fattigdom, og kvinnene er ofte ansvarlige for å skaffe mat og vann. Sametingsrådet er derfor glad for at kvinnenes rolle i arbeidet med bærekraftig utvikling fremmes i sluttdokumentet og at det er formulert mål om kjønnsbalanse når det gjelder kvinner i ledende posisjoner.

Framtidige utfordringer

Denne statusbeskrivelsen viser at Sametingets handlingsplan for likestilling har gitt resultater. Der vi har kommet lengst er i implementeringsarbeidet. Vi har innarbeidet gode rutiner i det daglige arbeidet for at politikken som utformes skal analyseres i forhold til kjønn. Samtidig er dette et arbeid som krever kontinuerlig fokus.

Sametingsrådet er også fornøyd med arbeidet når det gjelder kjønnsbalansen i beslutningsorganer. Fra og med 2012 har vi satt krav til institusjoner og organisasjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett om minimum 40-60 % kjønnsfordeling i styret. Framover vil vi arbeide for at kvinner også er med i beslutningsorganer som gjelder primærnæringene. Vi har også klart å opprettholde kjønnsbalansen i plenum. Å få flere unge menn inn i blant annet Sametingets plenum er noe vi vil henstille listestillere om å være oppmerksom på til valget i 2013.

Alt er imidlertid ikke løst, og vi har på langt nær like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn i samiske samfunn. Sametingsrådet ønsker å fokusere på følgende utfordringer i denne redegjørelsen:

- Fraflytting
- Forankringen av likestillingsarbeidet
- Vold i nære relasjoner
- Holdninger til lesbiske og homofile samer
- Det internasjonale likestillingsarbeidet

Møtesekretærer: Trine Guttorm Anti/Marit Ellen Mienna

Side 76 av 117

Fraflytting

I løpet av de siste 20 årene har folketallet i virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN-området), sunket med 16 %. Til sammenligning økte folketallet i resten av landet med 15 %, jfr. Samisk statistikk 2012. Nedgangen i folketallet i STN-området skyldes utflytting og fødselsunderskudd. Det er flest kvinner og unge som flytter, og de fleste flytter til byer.

Årsaken til at flere kvinner flytter, kan være at arbeidsplassene i distriktet ikke er tilpasset utdanningsnivået. I følge ”Samiske tall forteller 4”, har ca. 13 % flere kvinner enn menn i STN-området, utdanning på 3 år eller mer på høyskole/universitet. Det er en utfordring å sørge for at kvinner og unge som flytter, kommer tilbake etter endt utdanning.

Vi må spørre oss hvorfor den samiske bygda ikke er attraktiv for kvinner og unge? Hva kvinner skal leve av i de samiske områdene og hvordan Sametinget kan legge til rette for dette, er også viktige spørsmål i Sametingets likestillingspolitikk. At kvinners innsats og bidrag til samiske samfunn blir verdsatt og synliggjort, er aspekter ved dette.

Forankringen av likestillingsarbeidet

Likestilling omhandler alle samfunnsområder og er et sektorovergripende fagfelt. Å jobbe med likestilling handler om å hele tiden gjøre oppmerksom på at kjønnsperspektivet blir ivaretatt når samfunnsspørsmål skal utredes og når beslutninger skal tas. Vi har tidligere påpekt at likestillingspolitikk og samepolitikk bygger på den samme ideologien, der målet er likebehandling av to eller flere i prinsippet likestilte parter.

I Sametingets handlingsplan for likestilling har vi strategier og tiltak for forankring av likestillingsarbeidet i samiske samfunn som går både på institusjonalisering og på integrering i eksisterende organer. En av strategiene er at likestillings- og diskrimineringsarbeidet må forankres institusjonelt i et samisk kompetansemiljø. Tiltaket var at Sametinget skulle bidra til at det ble etablert i et organ som har ansvar for overvåking av og rapportering om likestillings- og diskrimineringsproblemer i det samiske samfunnet.

Som nevnt tidligere i redegjørelsen har de konkrete resultatene av dette prosjektet uteblitt og prosjektet er foreløpig satt på vent. Vi må derfor diskutere hvordan vi skal arbeide for at forankringa av likestillingsarbeidet skal videreføres.

Holdninger til lesbiske og homofile samer

På dette området har vi få resultater å vise til, og på den måten har vi dessverre vært med på å bidra til en fortsatt taushet omkring homoseksualitet i samiske samfunn. En taushet som kanskje er en av de største utfordringene for homofile og lesbiske i samiske samfunn. Dette framgår av Fafo-rapporten ”Lesbiske og homofile i Sápmi. En narrativ levekårsundersøkelse” (2009). I rapporten går det fram at fire fenomener er gjennomgående i intervjuene med lesbiske og homofile i samiske samfunn. Dette er tausheten om homoseksualitet, det sterke religiøse innslaget, identitet og tilhørighet til flere minoriteter, og utstøting og sosial ekskludering. Selv om undersøkelsen baserer seg på et fåtall informanter, er dette det beste og kanskje det eneste grunnlaget for kunnskap vi har om homoseksualitet i samiske samfunn.

I undersøkelsen framgår det at det er mindre vanskelig å være åpen som lesbisk enn som homofil. Dette kan skyldes at mansrollen i samiske samfunn kan oppleves å være smal. Sametingsrådet ser behov for en diskusjon om den samiske mansrollen, og ser fram til konferansen ”Menns liv i en samisk kontekst” senere i høst.

Samtidig må vi arbeide for å finne tiltak som kan bidra til at homofile og lesbiske føler seg inkludert i det samiske samfunnet.

Vold i nære relasjoner

Sametingsrådet har nulltoleranse når det gjelder vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi vet at det finnes, og vi ønsker å kunne bidra til at de som blir utsatt for det får den hjelpen de har krav på.

Utfordringen har vært at det finnes lite kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi har ikke individbasert samisk statistikk i Norge som forteller noe om forekomsten av vold. Krisesentrene har heller ikke statistikk som baserer seg på etniske kriterier i forhold til samisk identitet. Det er derfor behov for kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi har behov for denne kunnskapen for å vite hvordan hjelpetiltak kan tilrettelegges best mulig for den samiske befolkningen.

Sametingsrådet har forventninger til at samarbeidsprosjektet mellom Sametinget og Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn skal gi oss kunnskap som gjør det lettere å møte dette problemet. Vold i nære relasjoner er også hovedtema under neste sesjon i FNs kvinnekommisjon i 2013.

Det internasjonale likestillingsarbeidet

Sametinget har en sterk posisjon i det internasjonale urfolkssamarbeidet. Denne posisjonen ønsker sametingsrådet kan brukes også for å styrke urfolkskvinnenes situasjon.

Fattigdom er tett knyttet til likestilling og kvinners rettigheter. Omtrent en milliard mennesker lever i dag i ekstrem fattigdom. Sytti prosent av disse er kvinner og jenter, til tross for at to tredeler av alt arbeid utføres av disse. Kvinner har også mindre innflytelse på økonomien i husholdet. Det er vist at der hvor kvinner styrer familiens økonomi gir dette større prioritering til mat og barnas utdanning enn når menn bestemmer. Dette viser at fattigdomsbekjempelse er god kvinnepolitikk. Ved å støtte kvinner, støtter man framskritt.

Samtidig ser vi at internasjonalt arbeid er med på å heve statusen til likestillingssakene her hjemme, og vi kan få et internasjonalt press på nasjonale myndigheter i saker som angår den samiske befolkningen.

Våre erfaringer så langt når det gjelder likestilling på den internasjonale arena er at urfolkskvinner i liten grad har mulighet til å delta på slike internasjonale arenaer og at vi som deltok hadde begrenset tilgang og innflytelse i forhandlingene som forgikk.

I det internasjonale arbeidet ønsker derfor sametingsrådet å arbeide for å styrke urfolkskvinnenes tilstedeværelse og innflytelse på den internasjonale arenaen. Viktig er det også at kvinnesak og saker som angår urfolkskvinner tas opp, synliggjøres og diskuteres på internasjonale arenaer der Sametinget deltar. Sametingsrådet vil arbeide videre med å klargjøre vår rolle og våre målsettinger i dette arbeidet.

Videre oppfølging

Sametingsrådet har hatt gode erfaringer med Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013. Selv om ikke alle tiltak har gitt resultater, har det vært et konkret dokument som synliggjør likestilling og som tydelig viser Sametingets posisjon i likestillingsarbeidet. Den har derfor vært et godt grunnlag for vår dialog med statlige myndigheter og andre samarbeidsparter i likestillingsarbeidet.

Vi har også gode erfaringer så langt med det internasjonale likestillingsarbeidet. Å arbeide på internasjonalt nivå gir oss både støtte i vårt arbeid her hjemme, og vi kan selv være med å bidra til at rettighetene til spesielt urfolkskvinner bedres.

I det videre arbeidet med likestilling i Sametinget ønsker derfor sametingsrådet å bygge på disse erfaringene. Vi vil at det skal utarbeides en ny handlingsplan for likestilling for neste valgperiode. Vi ønsker også å fortsette arbeidet med likestilling på den internasjonale arenaen.

Visjon

I handlingsplanen har vi følgende visjon for likestillingsarbeidet i samiske samfunn:

Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn.

Denne visjonen er noe vi kan strekke oss etter. Det er ambisiøst, men vi mener at det ikke er uoppnåelig. Ellers vil hensikten med vårt likestillingsarbeid være bortkastet. Vi vil derfor foreslå å videreføre dette som Sametingets visjon i arbeidet med likestilling.

Mål

Likestilling er ikke et eget tema men et aspekt ved samfunnet som griper inn i alt vi driver med. Vi har derfor flere hovedmål i vårt likestillingsarbeid. Forslagene til hovedmål bygger på arbeid som allerede er påbegynt og som har gitt resultater. Vi må også forsøke å løse tiltak i handlingsplanen som ikke har gitt konkrete resultater. Og vi må prøve å velge nye veier mot målet.

Sametingsrådet vil derfor bygge på følgende hovedmål i det videre likestillingsarbeidet:

Likestilling er implementert i alle politikkområder i Sametingets arbeid

Arbeidsplasser for kvinner i samiske samfunn

Den internasjonale rettsutviklingen for urfolkskvinner er bedret

Aksept og toleranse for homofile og lesbiske

Både barn, kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold

Strategier

Strategiene er Sametingets overordnede veivalg og satsinger, som viser hvilke endringer som skal prioriteres framover for at vi skal nå våre overordnede og langsiktige mål.

Under er forslag til strategier i det videre arbeidet med likestilling. Strategiene er forankret i diskusjonen om de framtidige utfordringene i likestillingsarbeidet.

I all saksbehandling i Sametinget må det foretas en vurdering på om sakene vil gi ulike konsekvenser for kvinner og menn

Lik kjønnsrepresentasjon i beslutningsorganer i samiske samfunn

Bidra til økt kvinneandel i styrer og verv knyttet til primærnæringene

Bidra til at flere unge menn deltar i samepolitikken

Økt fokus på kompetansearbeidsplasser i samiske samfunn

Bidra til at samisk likestillingsarbeid forankres i ulike institusjoner og organisasjoner

Sikre urfolkskvinner større tilstedeværelse og innflytelse i på den internasjonale arenaen

Økt fokus på kvinnesak i Sametingets internasjonale arbeid

Bidra til større åpenhet om homofili i samiske samfunn

Større fokus på mannsrollen i samiske samfunn

Et styrket hjelpeapparat bygd på samisk språk og kultur mot alle former for vold i nære relasjoner

De framtidige tiltakene i Sametingets likestillingsarbeid kommer i ny handlingsplan for likestilling og i Sametingets budsjett.

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.09.12 kl. 10.05

Åšši/Sak SP | **038/12**

Sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning - med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning

Arkivsaknr.
12/3650

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet		SR
Sametingets plenum	26. – 28.09.12	SP 38/12

Saken påbegynt 26.09.12 kl. 17.20

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget har drøftet sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning – med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning - med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning

Bakgrunn

Sametingsrådet fremmer med dette en redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning rapport av 15.juni 2012, ”Langs lange spor – om samisk forskning og høyere utdanning. Guhkes bálgáid mielde – sámi dutkama ja alit oahpahusa birra”. Redegjørelsen er ment å innlede prosessen mot en utarbeidelse av en egen sametingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning.

Butenschønutvalgets utredning er lagt ut på Regjeringens hjemmesider og er også gjort tilgjengelig for Sametingsrepresentantene

http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Forskning/rapporter/Langs_lange_spor-.pdf

Butenschønutvalget ble etter konsultasjoner med Sametinget, oppnevnt av Kunnskapsdepartementet den 30. august 2010. Opprettelsen av utvalget var en oppfølging av forslag fremmet i Stortingsmeldingen *Klima for forskning* (2008-2009), og utvalget fikk i oppdrag å utrede utviklingstrekk, behov og målsettinger for samisk forskning og høyere utdanning.

Sametingsrådet har fått opplyst fra Kunnskapsdepartementet at rapporten skal sendes på åpen høring. Rådet vil avvente høringen før melding om samisk forskning og høyere utdanning ferdigstilles.

Status

Sametingsrådet ønsker i denne redegjørelsen å ta utgangspunkt i de forslag som Butenschønutvalget har lagt frem i sin rapport, som en innledning til det politiske arbeidet med utarbeidelse av en melding innenfor dette feltet. Sametingsrådet er av den oppfatning at både samisk forskning og samisk høyere utdanning er to store politikk-, samfunns og fagområder som berører svært mange ulike problemstillinger. Rådet ønsker derfor ikke nødvendigvis å begrense en fremtidig sametingsmelding på dette området til å omhandle kun de forslag som Butenschønutvalget har kommet med. Det er ønskelig med en bred samfunnsdebatt om rammene for samisk forskning og høyere utdanning, både det rettslige rammeverket men også strukturelle, faglige, sosiale, økonomiske og politiske utfordringer når det gjelder styrking av samisk forskning og høyere utdanning. Det er videre ønskelig med en bred debatt også om Butenschønutvalgets forslag i samiske miljøer, da særlig i samiske forskningsmiljøer og på institusjonene som tilbyr utdanningsprogrammer på høyere nivå. Videre er det viktig å se sammenhengene mellom den barnehage- og grunnopplæringspolitikken som Sametinget og statlige myndigheter forfekter og hvordan den innvirker på rekruttering av samiske unge til høyere utdanning og forskning. Samisk tradisjonell kunnskap er et område som har hatt høy prioritet i inneværende sametingsperiode. Det fokuset ønsker Sametingsrådet også å ha i arbeidet med samisk forskning og høyere utdanning. Sametingsrådet ser også det som ønskelig med en debatt rundt selve innholdet i begrepene ”samisk forskning” og ”samisk høyere utdanning”, samt virkemidlene som brukes til samisk forskning og høyere utdanning, både Sametingets egne virkemidler og andre aktuelle virkemidler. Det vil også være naturlig å inkludere spørsmål relatert til forskningsetikk og utdanningspolitiske målsetninger. Sistnevnte målsetninger og prinsipielle drøftelser finnes i Sametingets melding om utdanning og opplæring fra 2012. Sametingsrådets språkmelding som skal fremlegges for Sametingets plenum ultimo 2012, vil også danne et viktig grunnlag for arbeidet med Sametingets forsknings- og høyere utdannings melding. Sammenfatningsvis er det avgjørende i et selvbestemmelsesperspektiv, at det samiske folk har innflytelse over hvilken type forskning som skal prioriteres og etterspørres, samt hvilke typer høyere utdanningstilbud som bør utvikles og hvordan eksisterende utdanningstilbud kan gjøres enda bedre når det gjelder formidling og utvikling av kunnskaper om samisk kultur mv. Kunnskap er makt, derfor er det viktig at samene som urfolk og minoritet, og i særdeleshet Sametinget som folkevalgt organ, også har stort fokus på utvikling av kunnskapspolitik i tiden fremover. I et Nordområdeperspektiv så har det samiske samfunnet et stort behov for en styrking av permanente samiske kunnskapsmiljøer, av samarbeidet med bl.a andre myndighetsorganer og urfolk, dokumentasjon av tradisjonell kunnskap og utvikling av etiske retningslinjer for nye typer virksomhet i tradisjonelle samiske områder. De samiske samfunnene er kunnskapssamfunn og skal fortsette å være det i fremtiden. Spørsmålene er mange for hvilke grep som må tas og av hvem, for å gi fremtidens samiske samfunn den kunnskapen samfunnet trenger. Premissene for utviklingen av våre kunnskapssamfunn er det samene selv som legger gjennom utviklingen av våre egne samepolitiske mål, kunnskapsinstitusjoner og folk-til-folk samarbeid. Sametingets plenums drøftelse av Nordområdepolitikken kunnskapsdimensjon i 2012 har gitt Sametingsrådet et godt utgangspunkt for vårt videre engasjement som aktør i Nordområdesamarbeidet.

Butenschønutvalget har i sitt arbeid konsentrert seg om følgende tre hovedpunkter:

- Å sikre best mulige vilkår for samisk forskning og høyere utdanning som en uavhengig kunnskapsproduserende og kunnskapsformidlende virksomhet. Her har utvalget lagt vekt på å peke på konkrete utfordringer knyttet til det å sikre grunnlaget for samisk forskning og høyere utdanning.
- Å sikre og fremme forskning og høyere utdanning spesielt på områder av stor betydning for utviklingen av det samiske samfunnet. Utvalget har forstått vitenskapsspråk som en tverrgående dimensjon.

- Å drøfte en organisering av samisk forskning og høyere utdanning både innenfor det samiske samfunnet, og i forhold til det øvrige nasjonale og nordiske utdannings- og forskningssystemet.

Mandatet i sin helhet finnes i rapportens kap. 2.1 Utvalgets sammensetning og mandat.

Utvalget har kartlagt eksisterende miljøer innenfor samisk forskning og høyere utdanning i 2010, med vekt på omfang, faglig profil og finansiering.

Samisk forskning og høyere utdanning er av utvalget avgrenset slik:

Samisk forskning:

all forskning / FoU-virksomhet som faller inn under minst ett av disse punktene:

- forskning på samiske forhold og/eller forskning for samiske formål
- all forskning som er gjennomført ved samiske institusjoner

Samisk høyere utdanning:

- alle kurs og studieprogrammer som er relaterte til samisk språk, kultur, næringer, samfunnsforhold eller lignende og som gir studiepoeng innenfor høyere utdanning
- all studiepoenggivende utdanning i samiske språk og/eller kurs med samisk som undervisningsspråk

Tilbud samisk høyere utdanning 2010:

- 9 læresteder tilbød undervisning i samiske emner
- Det ble tilbudt til sammen 142 kurs. Samisk høyskole tilbød 99 kurs (70 %), og Universitetet i Tromsø 37 kurs (26 %). Disse to institusjonene sto for 95–96 % av alle studietilbudene i samisk utdanning
- En rekke av kursene var av begrenset omfang, og 64 % ga 2–10 studiepoeng, mens normen for en heltidsstudent er 30 studiepoeng per semester
- 96 av 142 kurstilbud (68 %) i samiske emner hadde samisk som undervisningsspråk på universitetsnivå, 24 kurs (17 %) brukte norsk, mens engelsk var språket på 12 av kursene (8 %)
- Samisk undervisningsspråk synes å ha en hovedtyngde innenfor fagområdene humaniora og samfunnsvitenskap. Det ikke ble registrert undervisningstilbud på samiske språk innenfor naturvitenskap eller medisin og helse. Færre kurs gis på samisk desto høyere opp i studieløpet en kommer, på doktorgradsnivå gis knapt noe kurs på samisk

Samisk forskning 2010:

- 14 institusjoner var engasjert i samisk forskning
- 217 forskere utførte til sammen 103 forskerårsverk i samisk forskning
- 70 % av forskerne som drev med samisk forskning arbeidet ved Universitetet i Tromsø og Samisk høyskole, og utførte knapt 77 prosent av forskerårsverkene
- Universitetet i Tromsø hadde 114 forskere (53 %). De utførte 60 forskerårsverk (58 %) av totalt 103 årsverk.
- Samisk høyskole hadde 43 forskere (20 %). De utførte 20 forskerårsverk (19 %) av samtlige forskerårsverk.
- Den tredje største institusjonen var Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) med 16 forskere og 7,5 forskerårsverk.
- De øvrige 11 institusjonene hadde færre enn ti forskere og utførte færre enn fem årsverk.
- Den viktigste finansieringskilden for samisk forskning var institusjonenes grunnbudsjetter som utgjorde 45 % av det økonomiske grunnlaget. Norges forskningsråd stod for 27 % av

finansieringen, og annen offentlig finansiering var på 13 %. De resterende kildene var altoverveiende innenlandske.

Forskningsområder:

Selv om omfanget av samisk forskning og utdanning har økt siden 80 tallet, mener utvalget det er nødvendig med ytterligere innsats når det gjelder styrking, koordinering og synliggjøring av feltet. Utvalget peker på noen tematiske forskningsområder av betydning både for utviklingen av det samiske samfunnet og for samkvem med majoritetssamfunnet:

- utviklingstrekk i nord
- forskning om utdanning, arbeid og flytting
- forskning i samiske språk
- forskning om helse, helsetjenester og levekår
- forskning som tar utgangspunkt i de store variasjonene innenfor samisk kultur i fortid og nåtid
- forskning på politiske prosesser
- forskning på samisk mangfold
- forskning relatert til energi- og ressurspolitikk
- ressursforvaltning, klima- og miljøforskning
- rettsvitenskapelig forskning
- grunnlagsdata om samiske forhold

Utvalget understreker at forskningsområdene og -behovene er langt mer omfattende enn det som framkommer i utvalgets rapport.

Sametingsrådet kommer tilbake til vurdering av forskningsområder i sametingsmeldingen om forskning og høyere utdanning.

Framtidige utfordringer

Sametingsrådet presenterer under dette punktet kort Butenschönutvalgets anbefalinger og forslag til tiltak slik de framkommer i rapporten. Rådet vil ikke på noen måte ha en bestemt oppfatning av anbefalingene og forslagene på dette tidspunkt i prosessen. Utvalgets arbeid sammen med andre innspill, blant annet fra høringen, og Sametingets tidligere vedtak vil bli vurdert i forbindelse med arbeidet med den bebudede meldingen.

Sametingsrådet har likevel valgt å gi en foreløpig vurdering av utvalgets anbefalinger som alle angår Sámi allaskuvla og Sametinget.

Når det gjelder utvalgets forslag til tiltak gir Sametingsrådet en samlet vurdering der blant annet rådets oppfatning av framtidige utfordringer framkommer.

Utvalgets anbefalinger:

- Sametinget
Utvalget støtter planene om å starte arbeidet med en ny samisk forskningsmelding som et videre skritt i retning av å utarbeide en helhetlig samisk utdanningspolitikk.
Sametinget og Forskningsrådet formaliserer faste møter på ledernivå.
Forskningsrådet innhenter som i dag forslag fra Sametinget på kandidater til sine divisjonsstyrer.
Forskningsrådet tilbyr Sametinget representasjon i programstyrene etter samme prinsipper som departementene.
Kunnskapsdepartementet innhenter som i dag forslag fra Sametinget på kandidater til Forskningsrådets hovedstyre.

Sametingsrådet har med denne redegjørelsen startet arbeidet med en melding som er utvidet fra å kun omhandle forskning til også å omfatte høyere utdanning. Butenschønutvalgets rapport er i så henseende et uvurderlig grunnlag for denne sametingsmeldingen. Når det gjelder anbefalingene angående Forskningsrådet, vil sametingsrådet umiddelbart følge opp utvalgets anbefaling om formaliserte møter mellom Sametinget og Forskningsrådet. Sametingsrådet anser at anbefalingene vedrørende representasjon i Forskningsrådets ulike styrer må vurderes nærmere og vil komme tilbake til dette i meldingen.

- **Sámi allaskuvla**

Kunnskapsdepartementet bør fravike kravet om minimum 15 doktorgradsstudenter over tid for å få status som vitenskapelig høyskole, og prosessen med å akkreditere Sámi allaskuvla gjennomføres nå.

Det etableres en fagfelleordning for vurdering av unntak fra de kvantitative NOKUT-kravene når det gjelder samiskspråklige doktorutdanninger.

Samisk høyskole bør i første omgang satse på en doktorgradsutdanning i samiske språk, og etter hvert utvide til andre fagfelt der høyskolen har forskningsmiljøer å bygge på.

Utvalget mener at disse anbefalingene og andre tiltak de har foreslått samlet sett vil kunne bidra til utvikling av Sámi allaskuvla mot en vitenskapelig høyskole.

Sametingsrådet er av den oppfatning at det er behov for snarlig oppfølging av forslagene som innebærer fravikelse av minimumskravene for antallet doktorgradsstudenter og nedsettelse av en fagfelleordning gjennom konsultasjoner mellom Kunnskapsdepartementet og Sámi allaskuvla. Sametingsrådet ser at det er viktig å sikre Sámi allaskuvla nødvendig forutsigbarhet og rammer for å virkeliggjøre målet om status som vitenskapelig høyskole. Sametingsrådet ser også behovet for at det gjøres et ytterligere arbeid for å legge til rette for at Sámi allaskuvla deretter blir et urfolksuniversitet.

Utvalgets forslag til tiltak:

Språkrøkt og revitalisering av samiske språk

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer:

- Regelmessige ”forskningsdager” på samisk
- Kunnskap og kompetanse ved regionale kompetanse-, språk- og kultursentre utnyttes for språkrøkttiltak, herunder språkkurs
- Universitet i Tromsø oppfordres til å arbeide videre med planene om et mastergradsprogram i samisk som fremmedspråk

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste:

- Det opprettes et program for samisk språkrøkt. Programmet gis romslige tidsmessige og økonomiske rammer i lys av de omfattende behovene. Det bør blant annet omfatte studieplasser for ettårige kvalifiseringsløp til studier i eller på samisk. En rekke av de øvrige tiltakene utvalget foreslår, vil også kunne finansieres innenfor et slikt program.
- Samisk høyskoles femårige opplæringsprogram for voksne samer som ikke kan samisk, sikres langsiktig, stabil finansiering med en evaluering etter ti år.
- Det avsettes etterutdanningsmidler og etableres ordninger for at faglig og administrativt ansatte skal bli funksjonsdyktige i samiske språk. Ordningene må legge til rette for tilstrekkelig, praktisk opplæring i samiske språk, både på begynnernivå og på videregående nivåer.

Forskningspråk

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer:

Møtesekretærer: Trine Guttorm Anti/Marit Ellen Mienna

Side 84 av 117

- Det etableres en fast konferanserekke for samisk språk som et samarbeidstiltak mellom universiteter, høyskoler og andre kompetansesentra. En mal for denne typen konferanser kan være «Sámegeiela ja sámi girjjálašvuoda symposia» (symposiet for samisk språk og kultur) som arrangeres ved Samisk høgskole.
- Arbeidet for å utvikle og sikre konsensus om samiskspråklig fagspråk og vitenskapelig fagterminologi intensiveres, og det etableres en infrastruktur for registrering og presentasjon av terminologien

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste:

- *Samisk vitenskapelig tidsskrift* sikres langsiktig, stabil finansiering med en evaluering etter ti år. For å få flere bidragsytere til tidsskriftet bør det utvikles et bedre retteprogram og arrangeres samiskspråklige språkdager, og dessuten vitenskapelige konferanser som har som siktemål at innleggene skal publiseres i tidsskriftet.
- Det legges til rette for en mentorordning/kurs for forskere som kan samisk, men er usikre på å skrive på samisk for publisering i poenggivende vitenskapelige publikasjoner.

Forskning

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer

- Utdanningsinstitusjonene finansierer øremerkede stipendiatstillinger til samisk forskning over sine grunnbudsjetter.
- Institusjonene legger praktisk til rette for at de som har startet sine samiskrelevante kvalifiseringsløp, både mastergrad og doktorgrad, får fullført innen rimelig tid.
- Det etableres permisjons- og hospiteringsordninger som gir ansatte rett til permisjon (under nærmere fastsatte betingelser) for å kunne arbeide i en periode ved en annen relevant institusjon.
- Det etableres hospiteringsavtaler og muligheter, både for fast vitenskapelig ansatte og doktorgradsstipendiater, til å fordele pliktarbeid mellom to institusjoner.

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste:

- Det avsettes midler til et nytt tiårig program for samisk forskning i Forskningsrådet når det nåværende avsluttes. Programmet bør, som det nåværende, legge stor vekt på rekrutteringstiltak, og bør satse målrettet på å rekruttere samer til forskning.
- Det etableres et nettverk for samisk forskning (jf. Urfolksnettverket). Et slikt nettverk må sikres tilfredsstillende finansiering, en kontinuitet og ha en forpliktende karakter for samarbeidspartnerne. Når nettverket er etablert nasjonalt, bør det aktivt søke samarbeid med forskningsmiljøer/institusjoner i de andre nordiske landene.
- Det avsettes midler til en nordisk samisk forskerskole.
- Det gjøres finansielt mulig for institusjonene å tilby felles nordiske doktorgradskurs og forskerskoler, i tillegg til den nordiske nevnt ovenfor.
- Det legges finansielt rette for at miljøer med ansvar for samisk forskning kan dra nytte av en ordning med professor-II stillinger.
- Utdanningsinstitusjonene etablerer en reisestøtteordning for master- og doktorgradsstudenter studenter innenfor samiskrelatert forskning. Ordningen finansieres med tilskudd til institusjonens basisbevilgning.
- Institusjonene utvikler «gjennomføringsstipend»-ordninger for å stimulere til progresjon i mastergrads- og doktorgradsstipendiaterenes avhandlingsarbeid.

Høyere utdanning

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer

- Ordningen med ettergivelse av studielån utvides til også å omfatte studenter som har gjennomført 30 studiepoeng i samisk.

- Sametingets og fylkeskommunenes stipendordninger videreføres.
- Den nasjonale rekrutteringsstrategien for samisk høyere utdanning evalueres og følges opp.
- Ordningen med opptakskvoter for samiskspråklige søkere til høyere utdanning evalueres.
- Studietilbud innen samisk høyere utdanning gjøres bedre tilgjengelig via nettbasert opplæring og desentralisert og fleksibel studieorganisering.
- Det nye nettstedet for samisk utdanning, www.samiskutdanning.no, gjøres bedre kjent.

Rollefordeling, samarbeid og koordinering

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer

- Planlagte samarbeidsavtaler og nettverkssamarbeid mellom de regionale kompetanse-, kultur- og språksentrene og de etablerte forsknings- og utdanningsinstitusjonene blir prioritert i institusjonenes strategiske planer for de nærmeste årene, for å styrke både rekrutteringsarbeidet og det konkrete forsknings og undervisningssamarbeidet.

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste

Forskning:

- Det etableres et nettverk for samisk forskning. Et slikt nettverk må sikres tilfredsstillende finansiering, en kontinuitet og ha en forpliktende karakter for samarbeidspartnerne. På sikt, når nettverket er etablert nasjonalt, bør det aktivt søke samarbeid med institusjoner på nordisk nivå.

Utdanning:

- «Samordningsrådet for høyere utdanningsinstitusjoner med ansvar for samisk» opprettes som et hovedtiltak for samordning og koordinering på området, og Kunnskapsdepartementet tar i denne forbindelse initiativ til å gjennomgå ansvarsfordelingen mellom institusjonene.
- De lærestedene som deltar i SAK-samarbeidet (samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon i universitets- og høyskolesektoren), sikres finansiering for å videreføre samarbeidet på en effektiv måte.

I mandatet ble utvalget bedt om å komme med forslag til tiltak som kan løses innenfor eksisterende økonomiske rammer og utarbeide en prioritert liste over de forslagene til tiltak som går ut over disse. Sametingsrådet har gjennomgått og vurdert utvalgets forslag og ser på bakgrunn av dette noen meget sentrale utfordringer som gjelder for så å si alle de foreslåtte tiltakene.

Forslagene vil etter sametingsrådets oppfatning ikke kunne gjennomføres dersom ansvar og roller innenfor sektoren ikke er klart definert når det gjelder samisk forskning og høyere utdanning. Herunder ønsker Sametinget selv å sette på dagsorden hvilken rolle Sametinget har i ft. Samisk forskning og høyere utdanning. Forslagene fordrer at det blir tatt initiativ og at initiativene følges opp gjennom beslutninger om for eksempel samarbeid og finansiering. Sametingsrådet ønsker å gjennomgå Sametingets representasjon i ulike styrer og utvalg innenfor forskning og høyere utdanning med det formålet å problematisere spørsmål om representativitet, faglig kompetanse, uavhengighet og integritet mv. Videre ser Sametingsrådet det som viktig å vurdere hvordan Sametinget er med på å legge premissene for samisk forskning og høyere utdanning gjennom vår virkemiddelbruk og gjennom de samarbeidsavtaler Sametinget og Sametingsrådet til enhver tid gjør både med fylkeskommuner, kommuner, statlige og private aktører.

Utvalget sier blant annet følgende i sitt avslutningskapitel; ”*Utvalget ser at samisk forskning og høyere utdanning i stor grad avhenger av hvilke prioriteringer som gjøres av norske myndigheter og i konsultasjoner med samiske organer.*”

Sametingsrådet er enig med utvalget i at dette beskriver dagens situasjon., Sametingsrådet ønsker imidlertid å presisere at vi ikke anser Sametingets rolle i saker som berører samisk forskning og høyere utdanning til å være begrenset til å være konsultasjonspartner for ulike departement. Sametinget har en selvstendig rolle og har mulighetene til å selv beslutte prioriteringer innenfor alle samfunnsområder, selv om Sametinget har svært begrenset med midler til forskning og høyere utdanning. Sametingsrådet vil derfor i meldingen komme tilbake til hvordan rådet mener at ansvar og rollefordeling innenfor området bør være, men ønsker allerede nå å invitere til en debatt rundt også disse spørsmålene

Merknad, Fremskrittspartiet v/representant Hans J. Eriksen

Sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning

Sametinget støtter ikke utvalgets anbefalinger, eller forslag til tiltak.

Den forskningen som er viktig for samer, er den samme som er viktig for nordmenn uten samisk bakgrunn. Forskningen i Nord må spisses inn mot matnyttige temaer for vekst og næringsutvikling til glede og nytte for alle innbyggere i vår nordlige landsdel.

Sametinget vil på den bakgrunn ikke anbefale videre forskning rettet spesielt mot samer og det samiske, men vil støtte den generelle forskningen som kommer alle innbyggere i landsdelen til gode.

III Votering

Av 39 representanter var 27 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Láilá Susanne Vars, saksordfører	
2	Silje Karine Muotka	
3	Geir Johnsen	Silje Karine Muotka
	Geir Johnsen	
4	Hans J. Eriksen	Silje Karine Muotka
		Gunn-Britt Retter
		Geir Johnsen
	Hans J. Eriksen	
5	Inga-Lill Sundset	Silje Karine Muotka
	Inga-Lill Sundset	
6	Mariann Wollmann Magga	Gunn-Britt Retter
		Silje Karine Muotka
7	Kirsti Guvsám	
8	Aili Keskitalo	Silje Karine Muotka
	Aili Keskitalo	
9	Ann-Mari Thomassen	
10	Gunn-Britt Retter	Silje Karine Muotka
	Gunn-Britt Retter	
11	Láilá Susanne Vars	
12	Willy Ørnebakk	Silje Karine Muotka
		Geir Johnsen
	Willy Ørnebakk	
13	Per Andersen Bæhr	
	Láilá Susanne Vars	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning – med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning – med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning

Bakgrunn

Sametingsrådet fremmer med dette en redegjørelse om samisk forskning og høyere utdanning med utgangspunkt i Butenschønutvalgets utredning rapport av 15.juni 2012, ”Langs lange spor – om samisk forskning og høyere utdanning. Guhkes bálgáid mielde – sámi dutkama ja alit oahpahusa birra”. Redegjørelsen er ment å innlede prosessen mot en utarbeidelse av en egen sametingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning.

Butenschønutvalgets utredning er lagt ut på Regjeringens hjemmesider og er også gjort tilgjengelig for Sametingsrepresentantene

http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Forskning/rapporter/Langs_lange_spor-.pdf

Butenschønutvalget ble etter konsultasjoner med Sametinget, oppnevnt av Kunnskapsdepartementet den 30. august 2010. Opprettelsen av utvalget var en oppfølging av forslag fremmet i Stortingsmeldingen Klima for forskning (2008-2009), og utvalget fikk i oppdrag å utrede utviklingstrekk, behov og målsettinger for samisk forskning og høyere utdanning.

Sametingsrådet har fått opplyst fra Kunnskapsdepartementet at rapporten skal sendes på åpen høring. Rådet vil avvente høringen før melding om samisk forskning og høyere utdanning ferdigstilles.

Status

Sametingsrådet ønsker i denne redegjørelsen å ta utgangspunkt i de forslag som Butenschønutvalget har lagt frem i sin rapport, som en innledning til det politiske arbeidet med utarbeidelse av en melding innenfor dette feltet. Sametingsrådet er av den oppfatning at både samisk forskning og samisk høyere utdanning er to store politikk-, samfunns og fagområder som berører svært mange ulike problemstillinger. Rådet ønsker derfor ikke nødvendigvis å begrense en fremtidig sametingsmelding på dette området til å omhandle kun de forslag som Butenschønutvalget har kommet med. Det er ønskelig med en bred samfunnsdebatt om rammene for samisk forskning og høyere utdanning, både det rettslige rammeverket men også strukturelle, faglige, sosiale, økonomiske og politiske utfordringer når det gjelder styrking av samisk forskning og høyere utdanning. Det er videre ønskelig med en bred debatt også om Butenschønutvalgets forslag i samiske miljøer, da særlig i samiske forskningsmiljøer og på institusjonene som tilbyr utdanningsprogrammer på høyere nivå. Videre er det viktig å se sammenhengene mellom den barnehage- og grunnopplæringspolitikken som Sametinget og statlige myndigheter forfekter og hvordan den innvirker på rekruttering av samiske unge til høyere utdanning og forskning. Samisk tradisjonell kunnskap er et område som har hatt høy prioritet i inneværende sametingsperiode. Det fokuset ønsker Sametingsrådet også å ha i arbeidet med samisk forskning og høyere utdanning. Sametingsrådet ser også det som ønskelig med en debatt rundt selve innholdet i begrepene ”samisk forskning” og ”samisk høyere utdanning”, samt virkemidlene som brukes til samisk forskning og høyere utdanning, både Sametingets egne virkemidler og andre aktuelle virkemidler. Det vil også være naturlig å inkludere spørsmål relatert til forskningsetikk og utdanningspolitiske målsetninger. Sistnevnte målsetninger og prinsipielle drøftelser finnes i Sametingets melding om utdanning og opplæring fra 2012. Sametingsrådets språkmelding som skal fremlegges for Sametingets plenum ultimo 2012, vil også danne et viktig grunnlag for arbeidet med Sametingets forsknings- og høyere utdannings melding. Sammenfatningsvis er det avgjørende i et selvbestemmelsesperspektiv, at det samiske folk har innflytelse over hvilken type forskning som skal prioriteres og etterspørres, samt hvilke typer høyere utdanningstilbud som bør utvikles og hvordan

eksisterende utdanningstilbud kan gjøres enda bedre når det gjelder formidling og utvikling av kunnskaper om samisk kultur mv. Kunnskap er makt, derfor er det viktig at samene som urfolk og minoritet, og i særdeleshet Sametinget som folkevalgt organ, også har stort fokus på utvikling av kunnskapspolitik i tiden fremover. I et Nordområdeperspektiv så har det samiske samfunnet et stort behov for en styrking av permanente samiske kunnskapsmiljøer, av samarbeidet med bl.a andre myndighetsorganer og urfolk, dokumentasjon av tradisjonell kunnskap og utvikling av etiske retningslinjer for nye typer virksomhet i tradisjonelle samiske områder. De samiske samfunnene er kunnskapssamfunn og skal fortsette å være det i fremtiden. Spørsmålene er mange for hvilke grep som må tas og av hvem, for å gi fremtidens samiske samfunn den kunnskapen samfunnet trenger. Premissene for utviklingen av våre kunnskapssamfunn er det samene selv som legger gjennom utviklingen av våre egne samepolitiske mål, kunnskapsinstitusjoner og folk-til-folk samarbeid. Sametingets plenums drøftelse av Nordområdepolitikken kunnskapsdimensjon i 2012 har gitt Sametingsrådet et godt utgangspunkt for vårt videre engasjement som aktør i Nordområdesamarbeidet.

- Butenschønutvalget har i sitt arbeid konsentrert seg om følgende tre hovedpunkter:
- Å sikre best mulige vilkår for samisk forskning og høyere utdanning som en uavhengig kunnskapsproduserende og kunnskapsformidlende virksomhet. Her har utvalget har lagt vekt på å peke på konkrete utfordringer knyttet til det å sikre grunnlaget for samisk forskning og høyere utdanning.
- Å sikre og fremme forskning og høyere utdanning spesielt på områder av stor betydning for utviklingen av det samiske samfunnet. Utvalget har forstått vitenskapsspråk som en tverrgående dimensjon.
- Å drøfte en organisering av samisk forskning og høyere utdanning både innenfor det samiske samfunnet, og i forhold til det øvrige nasjonale og nordiske utdannings- og forskningssystemet.
- Mandatet i sin helhet finnes i rapportens kap. 2.1 Utvalgets sammensetning og mandat.

Utvalget har kartlagt eksisterende miljøer innenfor samisk forskning og høyere utdanning i 2010, med vekt på omfang, faglig profil og finansiering.

- Samisk forskning og høyere utdanning er av utvalget avgrenset slik:
- Samisk forskning:
 - all forskning / FoU-virksomhet som faller inn under minst ett av disse punktene:
forskning på samiske forhold og/eller forskning for samiske formål
all forskning som er gjennomført ved samiske institusjoner
- Samisk høyere utdanning:
 - alle kurs og studieprogrammer som er relaterte til samisk språk, kultur, næringer, samfunnsforhold eller lignende og som gir studiepoeng innenfor høyere utdanning
 - all studiepoenggivende utdanning i samiske språk og/eller kurs med samisk som undervisningsspråk
- Tilbud samisk høyere utdanning 2010:
 - 9 læresteder tilbød undervisning i samiske emner
 - Det ble tilbudt til sammen 142 kurs. Samisk høgskole tilbød 99 kurs (70 %), og Universitetet i Tromsø 37 kurs (26 %). Disse to institusjonene sto for 95–96 % av alle studietilbudene i samisk utdanning
 - En rekke av kursene var av begrenset omfang, og 64 % ga 2–10 studiepoeng, mens normen for en heltidsstudent er 30 studiepoeng per semester

96 av 142 kurstilbud (68 %) i samiske emner hadde samisk som undervisningsspråk på universitetsnivå, 24 kurs (17 %) brukte norsk, mens engelsk var språket på 12 av kursene (8 %). Samisk undervisningsspråk synes å ha en hovedtyngde innenfor fagområdene humaniora og samfunnsvitenskap. Det ikke ble registrert undervisningstilbud på samiske språk innenfor naturvitenskap eller medisin og helse. Færre kurs gis på samisk desto høyere opp i studieløpet en kommer, på doktorgradsnivå gis knapt noe kurs på samisk.

- Samisk forskning 2010:
- 14 institusjoner var engasjert i samisk forskning
- 217 forskere utførte til sammen 103 forskerårsverk i samisk forskning
- 70 % av forskerne som drev med samisk forskning arbeidet ved Universitetet i Tromsø og Samisk høyskole, og utførte knapt 77 prosent av forskerårsverkene

Universitetet i Tromsø hadde 114 forskere (53 %). De utførte 60 forskerårsverk (58 %) av totalt 103 årsverk.

Samisk høyskole hadde 43 forskere (20 %). De utførte 20 forskerårsverk (19 %) av samtlige forskerårsverk.

Den tredje største institusjonen var Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) med 16 forskere og 7,5 forskerårsverk.

De øvrige 11 institusjonene hadde færre enn ti forskere og utførte færre enn fem årsverk.

Den viktigste finansieringskilden for samisk forskning var institusjonenes grunnbudsjetter som utgjorde 45 % av det økonomiske grunnlaget. Norges forskningsråd stod for 27 % av finansieringen, og annen offentlig finansiering var på 13 %. De resterende kildene var altoverveiende innenlandske.

Forskningsområder:

Selv om omfanget av samisk forskning og utdanning har økt siden 80 tallet, mener utvalget det er nødvendig med ytterligere innsats når det gjelder styrking, koordinering og synliggjøring av feltet. Utvalget peker på noen tematiske forskningsområder av betydning både for utviklingen av det samiske samfunnet og for samkvem med majoritetssamfunnet:

utviklingstrekk i nord

forskning om utdanning, arbeid og flytting

forskning i samiske språk

forskning om helse, helsetjenester og levekår

forskning som tar utgangspunkt i de store variasjonene innenfor samisk kultur i fortid og nåtid

forskning på politiske prosesser

forskning på samisk mangfold

forskning relatert til energi- og ressurspolitikk

ressursforvaltning, klima- og miljøforskning

rettsvitenskapelig forskning

grunnlagsdata om samiske forhold

Utvalget understreker at forskningsområdene og -behovene er langt mer omfattende enn det som framkommer i utvalgets rapport.

Sametingsrådet kommer tilbake til vurdering av forskningsområder i sametingsmeldingen om forskning og høyere utdanning.

Framtidige utfordringer

Sametingsrådet presenterer under dette punktet kort Butenschønutvalgets anbefalinger og forslag til tiltak slik de framkommer i rapporten. Rådet vil ikke på noen måte ha en bestemt oppfatning av anbefalingene og forslagene på dette tidspunkt i prosessen. Utvalgets arbeid sammen med andre innspill, blant annet fra høringen, og Sametingets tidligere vedtak vil bli vurdert i forbindelse med arbeidet med den bebudede meldingen.

Sametingsrådet har likevel valgt å gi en foreløpig vurdering av utvalgets anbefalinger som alle angår Sámi allaskuvla og Sametinget.

Når det gjelder utvalgets forslag til tiltak gir Sametingsrådet en samlet vurdering der blant annet rådets oppfatning av framtidige utfordringer framkommer.

Utvalgets anbefalinger:

Sametinget

Utvalget støtter planene om å starte arbeidet med en ny samisk forskningsmelding som et videre skritt i retning av å utarbeide en helhetlig samisk utdanningspolitikk.

Sametinget og Forskningsrådet formaliserer faste møter på ledernivå.

Forskningsrådet innhenter som i dag forslag fra Sametinget på kandidater til sine divisjonsstyrer.

Forskningsrådet tilbyr Sametinget representasjon i programstyrene etter samme prinsipper som departementene.

Kunnskapsdepartementet innhenter som i dag forslag fra Sametinget på kandidater til

Forskningsrådets hovedstyre.

Sametingsrådet har med denne redegjørelsen startet arbeidet med en melding som er utvidet fra å kun omhandle forskning til også å omfatte høyere utdanning. Butenschønutvalgets rapport er i så henseende et uvurderlig grunnlag for denne sametingsmeldingen. Når det gjelder anbefalingene angående Forskningsrådet, vil sametingsrådet umiddelbart følge opp utvalgets anbefaling om formaliserte møter mellom Sametinget og Forskningsrådet. Sametingsrådet anser at anbefalingene vedrørende representasjon i Forskningsrådets ulike styrer må vurderes nærmere og vil komme tilbake til dette i meldingen.

Sámi allaskuvla

Kunnskapsdepartementet bør fravike kravet om minimum 15 doktorgradsstudenter over tid for å få status som vitenskapelig høyskole, og prosessen med å akkreditere Sámi allaskuvla gjennomføres nå. Det etableres en fagfelleordning for vurdering av unntak fra de kvantitative NOKUT-kravene når det gjelder samiskspråklige doktorutdanninger.

Samisk høyskole bør i første omgang satse på en doktorgradsutdanning i samiske språk, og etter hvert utvide til andre fagfelt der høyskolen har forskningsmiljøer å bygge på.

Utvalget mener at disse anbefalingene og andre tiltak de har foreslått samlet sett vil kunne bidra til utvikling av Sámi allaskuvla mot en vitenskapelig høyskole.

Sametingsrådet er av den oppfatning at det er behov for snarlig oppfølging av forslagene som innebærer fravikelse av minimumskravene for antallet doktorgradsstudenter og nedsettelse av en fagfelleordning gjennom konsultasjoner mellom Kunnskapsdepartementet og Sámi allaskuvla. Sametingsrådet ser at det er viktig å sikre Sámi allaskuvla nødvendig forutsigbarhet og rammer for å virkeliggjøre målet om status som vitenskapelig høyskole. Sametingsrådet ser også behovet for at det gjøres et ytterligere arbeid for å legge til rette for at Sámi allaskuvla deretter blir et urfolksuniversitet.

Utvalgets forslag til tiltak:

Språkrøkt og revitalisering av samiske språk

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer:

Regelmessige "forskningsdager" på samisk

Kunnskap og kompetanse ved regionale kompetanse-, språk- og kultursentre utnyttes for språkrøkttiltak, herunder språkkurs

Universitet i Tromsø oppfordres til å arbeide videre med planene om et mastergradsprogram i samisk som fremmedspråk

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste:

Det opprettes et program for samisk språkkrøkt. Programmet gis romslige tidsmessige og økonomiske rammer i lys av de omfattende behovene. Det bør blant annet omfatte studieplasser for ettårige kvalifiseringsløp til studier i eller på samisk. En rekke av de øvrige tiltakene utvalget foreslår, vil også kunne finansieres innenfor et slikt program.

Samisk høyskoles femårige opplæringsprogram for voksne samer som ikke kan samisk, sikres langsiktig, stabil finansiering med en evaluering etter ti år.

Det avsettes etterutdanningsmidler og etableres ordninger for at faglig og administrativt ansatte skal bli funksjonsdyktige i samiske språk. Ordningene må legge til rette for tilstrekkelig, praktisk opplæring i samiske språk, både på begynnernivå og på videregående nivåer.

Forskningsspråk

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer:

Det etableres en fast konferanserekke for samisk språk som et samarbeidstiltak mellom universiteter, høyskoler og andre kompetansesentra. En mal for denne typen konferanser kan være «Sámegeiela ja sámegiela symposia» (symposiet for samisk språk og kultur) som arrangeres ved Samisk høyskole.

Arbeidet for å utvikle og sikre konsensus om samiskspråklig fagspråk og vitenskapelig fagterminologi intensiveres, og det etableres en infrastruktur for registrering og presentasjon av terminologien

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste:

Samisk vitenskapelig tidsskrift sikres langsiktig, stabil finansiering med en evaluering etter ti år. For å få flere bidragsytere til tidsskriftet bør det utvikles et bedre retteprogram og arrangeres samiskspråklige språkdager, og dessuten vitenskapelige konferanser som har som siktemål at innleggene skal publiseres i tidsskriftet.

Det legges til rette for en mentorordning/kurs for forskere som kan samisk, men er usikre på å skrive på samisk for publisering i poenggivende vitenskapelige publikasjoner.

Forskning

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer

Utdanningsinstitusjonene finansierer øremerkede stipendiatstillinger til samisk forskning over sine grunnbudsjetter.

Institusjonene legger praktisk til rette for at de som har startet sine samiskrelevante kvalifiseringsløp, både mastergrad og doktorgrad, får fullført innen rimelig tid.

Det etableres permisjons- og hospiteringsordninger som gir ansatte rett til permisjon (under nærmere fastsatte betingelser) for å kunne arbeide i en periode ved en annen relevant institusjon.

Det etableres hospiteringsavtaler og muligheter, både for fast vitenskapelig ansatte og doktorgradsstipendiater, til å fordele pliktarbeid mellom to institusjoner.

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste:

Det avsettes midler til et nytt tiårig program for samisk forskning i Forskningsrådet når det nåværende avsluttes. Programmet bør, som det nåværende, legge stor vekt på rekrutteringstiltak, og bør satse målrettet på å rekruttere samer til forskning.

Det etableres et nettverk for samisk forskning (jf. Urfolksnettverket). Et slikt nettverk må sikres tilfredsstillende finansiering, en kontinuitet og ha en forpliktende karakter for samarbeidspartnerne.

Når nettverket er etablert nasjonalt, bør det aktivt søke samarbeid med forskningsmiljøer/institusjoner i de andre nordiske landene.

Det avsettes midler til en nordisk samisk forskerskole.

Det gjøres finansielt mulig for institusjonene å tilby felles nordiske doktorgradskurs og forskerskoler, i tillegg til den nordiske nevnt ovenfor.

Det legges finansielt til rette for at miljøer med ansvar for samisk forskning kan dra nytte av en ordning med professor-II stillinger.

Utdanningsinstitusjonene etablerer en reisestøtteordning for master- og doktorgradsstudenter studenter innenfor samiskrelatert forskning. Ordningen finansieres med tilskudd til institusjonens basisbevilgning.

Institusjonene utvikler «gjennomføringsstipend»-ordninger for å stimulere til progresjon i mastergrads- og doktorgradsstipendiatenes avhandlingsarbeid.

Høyere utdanning

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer

Ordningen med ettergivelse av studielån utvides til også å omfatte studenter som har gjennomført 30 studiepoeng i samisk.

Sametingets og fylkeskommunenes stipendordninger videreføres.

Den nasjonale rekrutteringsstrategien for samisk høyere utdanning evalueres og følges opp.

Ordningen med opptakskvoter for samiskspråklige søkere til høyere utdanning evalueres.

Studietilbud innen samisk høyere utdanning gjøres bedre tilgjengelig via nettbasert opplæring og desentralisert og fleksibel studieorganisering.

Det nye nettstedet for samisk utdanning, www.samiskutdanning.no, gjøres bedre kjent.

Rollefordeling, samarbeid og koordinering

Tiltak innenfor eksisterende økonomiske rammer

Planlagte samarbeidsavtaler og nettverkssamarbeid mellom de regionale kompetanse-, kultur- og språksentrene og de etablerte forsknings- og utdanningsinstitusjonene blir prioritert i institusjonenes strategiske planer for de nærmeste årene, for å styrke både rekrutteringsarbeidet og det konkrete forsknings og undervisningssamarbeidet.

Tiltak utover eksisterende økonomiske rammer – prioritert liste

Forskning:

Det etableres et nettverk for samisk forskning. Et slikt nettverk må sikres tilfredsstillende finansiering, en kontinuitet og ha en forpliktende karakter for samarbeidspartnerne. På sikt, når nettverket er etablert nasjonalt, bør det aktivt søke samarbeid med institusjoner på nordisk nivå.

Utdanning:

«Samordningsrådet for høyere utdanningsinstitusjoner med ansvar for samisk» opprettes som et hovedtiltak for samordning og koordinering på området, og Kunnskapsdepartementet tar i denne forbindelse initiativ til å gjennomgå ansvarsfordelingen mellom institusjonene.

De lærestedene som deltar i SAK-samarbeidet (samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon i universitets- og høyskolesektoren), sikres finansiering for å videreføre samarbeidet på en effektiv måte.

I mandatet ble utvalget bedt om å komme med forslag til tiltak som kan løses innenfor eksisterende økonomiske rammer og utarbeide en prioritert liste over de forslagene til tiltak som går ut over disse. Sametingsrådet har gjennomgått og vurdert utvalgets forslag og ser på bakgrunn av dette noen meget sentrale utfordringer som gjelder for så å si alle de foreslåtte tiltakene.

Forslagene vil etter sametingsrådets oppfatning ikke kunne gjennomføres dersom ansvar og roller innenfor sektoren ikke er klart definert når det gjelder samisk forskning og høyere utdanning. Herunder ønsker Sametinget selv å sette på dagsorden hvilken rolle Sametinget har i ft. Samisk forskning og høyere utdanning. Forslagene fordrer at det blir tatt initiativ og at initiativene følges opp gjennom beslutninger om for eksempel samarbeid og finansiering. Sametingsrådet ønsker å gjennomgå Sametingets representasjon i ulike styrever og utvalg innenfor forskning og høyere utdanning med det formålet å problematisere spørsmål om representativitet, faglig kompetanse, uavhengighet og integritet mv. Videre ser Sametingsrådet det som viktig å vurdere hvordan

Sametinget er med på å legge premissene for samisk forskning og høyere utdanning gjennom vår virkemiddelbruk og gjennom de samarbeidsavtaler Sametinget og Sametingsrådet til enhver tid gjør både med fylkeskommuner, kommuner, statlige og private aktører.

Utvalget sier blant annet følgende i sitt avslutningskapitel; ”Utvalget ser at samisk forskning og høyere utdanning i stor grad avhenger av hvilke prioriteringer som gjøres av norske myndigheter og i konsultasjoner med samiske organer.”

Sametingsrådet er enig med utvalget i at dette beskriver dagens situasjon., Sametingsrådet ønsker imidlertid å presisere at vi ikke anser Sametingets rolle i saker som berører samisk forskning og høyere utdanning til å være begrenset til å være konsultasjonspartner for ulike departement. Sametinget har en selvstendig rolle og har mulighetene til å selv beslutte prioriteringer innenfor alle samfunnsområder, selv om Sametinget har svært begrenset med midler til forskning og høyere utdanning. Sametingsrådet vil derfor i meldingen komme tilbake til hvordan rådet mener at ansvar og rollefordeling innenfor området bør være, men ønsker allerede nå å invitere til en debatt rundt også disse spørsmålene

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.06.12 kl. 11.40

Originalspråk: Norsk

Åšši/Sak PFK	006/12
Åšši/Sak SP	039/12

Finmarkseiendommen – FeFo – eierstrategier og overskuddsanvendelse

Arkivsaknr.
10/512

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.12	SR 112/12
Plan- og finanskomiteen	24. – 25.09.12	PFK 006/12
Sametingets plenum	26. – 28.09.12	SP 39/12

Saken påbegynt 27.09.12 kl. 15.35

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	21.08.12	Sametingsrådet	Sak SR 112/12 Finmarkseiendommen – FeFo – eierstrategier og overskuddsanvendelse
2		Arbeidsgruppe FeFo	Alternativer for overskuddsanvendelse for FeFo
3	18.06.2012	Finmark Fylkeskommune	FeFo eierstrategier og overskuddsanvendelse-orientering om fylkestingsvedtak

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget legger til grunn at Finmarkseiendommen utvikler retningslinjer for samfunnsnyttig anvendelse av framtidig overskudd i tråd med Finnmarkslovens formål og lovens bestemmelser for øvrig.

Arbeidsgruppen med deltakelse fra Sametinget, Finmark Fylkeskommune og Finmarkseiendommen har utarbeidet et notat som beskriver og problematiserer aktuelle problemstillinger knyttet til FeFos engasjement i avledet virksomhet, og hvordan FeFos overskudd kan anvendes.

Sametinget anser arbeidsgruppas notat som en viktig basis for det videre arbeidet med retningslinjer for overskuddsanvendelse og for utarbeiding av eierstrategier til Finmarkseiendommen.

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Ved et eventuelt overskudd i FeFo kan styret beslutte at overskuddet helt eller delvis utbetales Finmark fylkeskommune og Sametinget eller til allmennyttige formål som kommer fylkets

innbyggere til gode. På grunn av ovennevnte tekst i paragraf 15 i Finnmarksloven behandler både Sametinget og Finnmark fylkeskommune sak om FeFo eierstrategier og overskuddsanvendelse.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR) Ann-Mari Thomassen, Aili Keskitalo, Rolf Johansen og Jarle Jonassen og Høyres Sametingsgruppe Anne Marie Eira

Tilleggsforslag i forhold til rådets forslag:

Sametinget vil i det videre arbeidet spesielt vektlegge følgende:

- at FeFo ikke skal ha overskuddsmaksimering som mål, men legge større vekt på god kvalitet og tjenester til lave kostnader til Finnmarks befolkning;
- at i all disponering av et eventuelt overskudd skal Finnmarkslovens formålsparagraf ligge til grunn, det vil si at det skal tas særlig hensyn til samisk kultur, reindrift, bruk av utmark, næringsdrift og samfunnsliv;
- at når det gjelder irreversible inngrep og avhending av eiendom må FeFo være oppmerksom på at de endelige rettighetene til land og vann i Finnmark ikke er avklart;
- at dersom overskuddet skrives seg fra disponeringer FeFo gjør som midlertidig grunneier, så må dette få konsekvenser for hvordan overskuddet brukes. Interessene til mulige rettighetshavere må ivaretas;
- at disponeringen av et eventuelt overskudd fra FeFo må ha legitimitet blant Finnmarks befolkning, og bør derfor vurderes forvaltet i et fond til allmennyttige formål, disponert av Sametinget og Finnmark fylkeskommune i fellesskap;
- FeFo må utvikle en policy for den avledede forretningsvirksomheten, for å påvirke utviklingen av selskapene i tråd med formålet med Finnmarksloven og bidra til lokalt eierskap. Denne policyen bør også ta for seg samisk styrerepresentasjon;
- Sametinget minner forøvrig om at fylkesgrensen mellom Troms og Finnmark ikke har vært noen grense for tradisjonell eller samisk naturbruk, og at dette også bør kunne gjenspeile seg i FeFos strategier.

Forslag 2

Alternativt forslag til Sametingsrådets forslag til innstilling fra Fremskrittspartiets (FrP) Rolf Fjellstad

1. Sametinget ber om at FEFO avvikles, og eiendommene overføres til den enkelte kommune.
2. Så lenge FEFO eksisterer skal overskuddet fordeles med 100 prosent til de respektive kommuner.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad: NSRs sametingsgruppe v/ representant Aili Keskitalo

Sametinget bør i det videre arbeidet spesielt vektlegge følgende:

- at FeFo ikke skal ha overskuddsmaksimering som mål, men legge større vekt på god kvalitet og tjenester til lave kostnader til Finnmarks befolkning;
- at i all disponering av et eventuelt overskudd skal Finnmarkslovens formålsparagraf ligge til grunn, det vil si at det skal tas særlig hensyn til samisk kultur, reindrift, bruk av utmark, næringsdrift og samfunnsliv;
- at når det gjelder irreversible inngrep og avhending av eiendom må FeFo være oppmerksom på at de endelige rettighetene til land og vann i Finnmark ikke er avklart;
- at dersom overskuddet skrives seg fra disponeringer FeFo gjør som midlertidig grunneier, så må dette få konsekvenser for hvordan overskuddet brukes. Interessene til mulige rettighetshavere må ivaretas;
- at disponeringen av et eventuelt overskudd fra FeFo må ha legitimitet blant Finnmarks befolkning, og bør derfor vurderes forvaltet i et fond til allmennyttige formål, disponert av Sametinget og Finnmark fylkeskommune i fellesskap;
- FeFo må utvikle en policy for den avledede forretningsvirksomheten, for å påvirke utviklingen av selskapene i tråd med formålet med Finnmarksloven og bidrar til lokalt eierskap. Denne policyen bør også ta for seg samisk styrerepresentasjon;
- Sametinget minner forøvrig om at fylkesgrensen mellom Troms og Finnmark ikke har vært noen grense for tradisjonell eller samisk naturbruk, og at dette også bør kunne gjenspeile seg i FeFos strategier.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 2 ble forkastet med 32 stemmer. 2 stemte for.
- Forslag 1 ble forkastet med 20 stemmer. 14 stemte for.
- Komiteens tilråding ble vedtatt med 32 stemmer. 2 stemte imot.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ronny Wilhelmsen, saksordfører	Ann-Mari Thomassen
2	Aili Keskitalo	
3	Willy Ørnebakk	Rolf Johansen
		Aili Keskitalo
		Ann-Mari Thomassen
	Willy Ørnebakk	

4	Rolf Fjellstad	
5	Olaf Eliassen	
6	Knut Store	Aili Keskitalo
7	Ragnhild Melleby Aslaksen	Aili Keskitalo
		Silje Karine Muotka
	Ragnhild Melleby Aslaksen	
8	Rolf Johansen	
9	Anders Somby jr.	
10	Mathis Nilsen Eira	Willy Ørnebakk
		Sten Erling Jønsson
		Ragnhild Melleby Aslaksen
	Mathis Nilsen Eira	
11	Marianne Balto	
12	Alf Isaksen	
13	Randi A. Skum	
14	Willy Ørnebakk	
15	Per Andersen Bæhr	
16	Aili Keskitalo	Alf Isaksen
	Aili Keskitalo	
17	Marianne Balto	Geir Tommy Pedersen
	Marianne Balto	
	Ronny Wilhelmsen	

VI Sametingets vedtak

Sametinget legger til grunn at Finnmarkseiendommen utvikler retningslinjer for samfunnsnyttig anvendelse av framtidig overskudd i tråd med Finnmarkslovens formål og lovens bestemmelser for øvrig.

Arbeidsgruppen med deltakelse fra Sametinget, Finnmark Fylkeskommune og Finnmarkseiendommen har utarbeidet et notat som beskriver og problematiserer aktuelle problemstillinger knyttet til FeFos engasjement i avledet virksomhet, og hvordan FeFos overskudd kan anvendes.

Sametinget anser arbeidsgruppas notat som en viktig basis for det videre arbeidet med retningslinjer for overskuddsanvendelse og for utarbeiding av eierstrategier til Finnmarkseiendommen.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.09.12 kl. 17.30

Ášši/Sak OOUK	006/12
Ášši/Sak SP	040/12

Nordisk samisk språksamarbeid - Sámi giellagáldu

Arkivsaknr.
10/517

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	03.09.12	SR 121/12
Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen	24. – 25.09.12	OOUK 006/12
Sametingets plenum	26. – 28.09.12	SP 40/12

Saken påbegynt 27.09.12 kl. 17.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	03.09.12	Sametingsrådet	Sak SR 121/12 Nordisk samisk språksamarbeid – Sámi giellagáldu
2	26.8.2010		Evttohus mo oddasisorganiseret sámi giellabarggu sámedikkiid ovddasvástádussuorggis / Forslag til ny organisering av samisk språksamarbeid innenfor sametingenes ansvarsområder
3	29.10.2008		SPR 06/2008 Sámi giellabarggu odđa organiserenevttohus sámedikkiid ovddasvástádussurggiid siskkobealde / SPR 06/2008 Forslag til ny organisering av samisk sprákarbeid innenfor sametingenes ansvarsområde
4	05.05.2011	Sámi parlamentáralaš ráddi – stivra/ Samisk parlamentarisk råd – styret	SPRs 14§ Davviriikkaid oktasaš sámegiela dutkan- ja ámmát/resursaguovddáža vuoddudeami geahččaleami válmmaštallan
5	22.09.2011	Sámedikki dievasčoahkkín / Sametingets plenum 22.09.2011	DC/SP ášši/sak 036/11 Davviriikkalaš giellaovttasbargu/Samisk språksamarbeid på nordisk nivå
6	27.09.2011		Davviriikkalaš sámegiela dutkan- ja ámmát/resursaguovddáža vuoddudeapmi
7	09.11.2011	Sámi parlamentáralašráddi	SPR 03/11 Davviriikkalaš sámi giellaovttasbargu
8	27.06.2012	Sámi parlamentáralaš ráddi – stivra/ Samisk parlamentarisk råd – styret	Ášši/sak 027/12 Sámi giellagáldu ásaheapmi
9	25.07.2012		Diedahus – SÁFA prošeakta álgin Suomabealde
10	24.08.2012	Sámi parlamentáralaš ráddi – stivra	Ášši/sak 035/12 SÁFA geahččalanprošeavtta álgaheapmi/SÁFA Etablering av nordisk samisk språkfagsenter

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget slutter seg til SÁFÁ 2 – etableringsprosjektet for det Nordiske samisk språkfagsenteret, men setter som forutsetning at Sametinget i Finland må gi beskjed til Sametinget innen utgangen av oktober 2012 om de kan igangsette prosjektet 01.01.2013. Dersom prosjektet ikke igangsettes 01.01.2013, vil Sametinget i Norge trekke seg ut fra prosjektet og styrke termarbeidet innen sitt eget system.

Oppvekst-, omsorgs og utdanningskomiteens innstilling:

Innledning

Styret i samisk parlamentarisk råd (SPR) nedsatte sommeren 2007 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide et forslag til ny organisering av samisk språksamarbeid. Arbeidsgruppen avga sin innstilling i august 2008. SPR vedtok enstemmig i juni 2012 å sette i gang SáFa2- etableringsprosjekt for Nordisk samisk språkfaglig senter.

Sametinget i Finland som eier og leder SáFá2, kan ikke igangsette prosjektet i løpet av 2012. Det er også høyst usikkert om Sametinget i Finland kan igangsette prosjektet i begynnelsen av januar 2013. Sametinget ser det som hensiktsmessig for språksamarbeidet at det settes en tidsfrist og krav om endelig svar fra Sametinget i Finland innen utgangen av oktober om de kan igangsette prosjektet eller ikke. Igangsettinga av prosjektet er allerede utsatt 2 ganger.

Merknader:

Komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Silje Karine Muotka, Åge Nordkild og Miriam Paulsen, Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/ Sff) Ellinor G. Utsi, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Geir Johnsen, Jørn Are Gaski, Marann W. Magga og Marit Kirsten A. Gaup, medlemmet fra Árja Odd Iver Sara, medlemmet fra Áarjel-Saemiej Gielh (ÁaSG), Ida Marie Bransfjell, medlemmet fra Flyttsamelista (Fsl) Anders Somby jr. og medlemmet fra Fremskrittspartiet (Frp) Hans Eriksen har følgende merknad:

SPR må evaluere og oppklar dette forholdet internt.

Dette prosjektet (vedtak 027/12) ble enstemmig vedtatt av SPR ved et møte 27.06.2012 i Inari i Finland, hvor det deltok representanter for alle Sametingene. Saken har for øvrig versert i SPR systemet siden 2007 da styret i Samisk Parlamentarisk Råd nedsatte en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide et forslag til ny organisering av samisk språksamarbeid. Rapporten fra denne arbeidsgruppen ble ferdigstilt 26.08.2008.

Vår merknad er at SPR evaluerer og oppklarer samarbeidsforholdene, kommer fram til en løsning og igangsetter sine planlagte prosjekter som vedtatt ved SPRs egne konferanser.

Forslag:

Forslag fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Marit Kirsten A. Gaup, Árja, Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielh (ÁaSG), Ida Marie Bransfjell, Flyttsamelista (Fsl) Anders Somby jr. og Fremskrittspartiet (Frp) Hans Eriksen:

Forslag 1

Endringsforslag:

Siste setning endres til: ”Dersom prosjektet ikke igangsettes 01.01.2013, vil Sametinget styrke termarbeidet innen sitt eget system.”

Forslag fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Marit Kirsten A. Gaup, Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Åge Nordkild og Miriam

Paulsen, Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/ Sff) Ellinor G. Utsi, Árja, Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielh (ÁaSG), Ida Marie Bransfjell, Flyttsamelista (Fsl) Anders Somby jr. og Fremskrittspartiet (Frp) Hans Eriksen:

Forslag 2

Tilleggsforslag:

Sametinget ber Sametingsrådet initiere en evaluering av det nordisk-samiske samarbeidet ovenfor Samisk Parlamentarisk Råd, og deretter legge fram en sak for plenum.

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Åge Nordkild og Miriam Paulsen og Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/ Sff) Ellinor G. Utsi:

Forslag 3

Settes inn i stedet for siste setning i Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget ber om at en mer konkret plan for det langsiktige og gjensidig forpliktende allsamiske språksamarbeidet legges frem for Sametinget så snart som mulig.

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og rår Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad: NSRs sametingsgruppe v/ representant Miriam Paulsen

I henhold til Sametingets vedtak i sak 036/11 ble den fellessamiske språksatsningen Sámi giellagáldu vedtatt under forutsetning av tilstrekkelig finansiering. Denne satsningen er en viktig og nødvendig milepæl i det langvarige fellessamiske samiske språksamarbeidet. Det er en forutsetning at arbeidet prioriteres fra de samarbeidende parter fremover av hensyn til samisk språkutvikling.

Forslag 4: Representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Sametingsrådets forslag til innstilling strykes og erstattes med:

I henhold til Sametingets vedtak i sak 036/11 ble den fellessamiske språksatsningen Sámi giellagáldu vedtatt under forutsetning av tilstrekkelig finansiering. Denne satsningen er en viktig og nødvendig milepæl i det langvarige fellessamiske samiske språksamarbeidet. Det er en forutsetning at arbeidet prioriteres fra de samarbeidende parter fremover av hensyn til samisk språkutvikling.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 22 stemmer. 12 stemte for.
- Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
- Forslag 2 ble vedtatt med 22 stemmer mot 12 stemmer.
- Forslag 3 ble trukket tilbake.

- Komiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Protokolltilførsel fra Miriam Paulsen, Norske Samers Riksforbund:

NSR stiller seg ikke bak merknaden til sak 40/12 slik skissert i komiteinnstillingen

Møtesekretærer: Trine Guttorm Anti/Marit Ellen Mienna

Side 101 av 117

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jørn Are Gaski, saksordfører	Silje Karine Muotka
		Miriam Paulsen
	Jørn Are Gaski	
2	Miriam Paulsen	Mariann Wollmann Magga
		Jørn Are Gaski
	Miriam Paulsen	
3	Silje Karine Muotka	Jørn Are Gaski
	Silje Karine Muotka	
4	Egil Olli	
5	Aili Keskitalo	Jørn Are Gaski
	Aili Keskitalo	
6	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka
		Kirsti Guvsám
	Jørn Are Gaski	
7	Anders Somby jr.	Jørn Are Gaski
	Anders Somby jr.	
8	Åge Nordkild	
9	Willy Ørnebakk	Silje Karine Muotka
		Jørn Are Gaski
	Willy Ørnebakk	
11	Miriam Paulsen	
12	Mariann Wollmann Magga	
13	Jørn Are Gaski	
	Miriam Paulsen, til forr. orden	
	Jørn Are Gaski	

VI Sametingets vedtak

Sametinget slutter seg til SÁFÁ 2 – etableringsprosjektet for det Nordiske samisk språkfagsenteret, men setter som forutsetning at Sametinget i Finland må gi beskjed til Sametinget innen utgangen av oktober 2012 om de kan igangsette prosjektet 01.01.2013. Dersom prosjektet ikke igangsettes 01.01.2013, vil Sametinget styrke termarbeidet innen sitt eget system.

Sametinget ber Sametingsrådet initiere en evaluering av det nordisk-samiske samarbeidet ovenfor Samisk Parlamentarisk Råd, og deretter legge fram en sak for plenum.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.09.12 kl. 18.40

Åšši/Sak PFK	007/12
Åšši/Sak SP	041/12

Krav om kjønnsfordeling til listeforslag ved sametingsvalg 2013

Arkivsaknr.
12/4277

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	03.09.12	SR 119/12
Plan- og finanskomiteen	24. – 25.09.12	PFK 007/12
Sametingets plenum	26. – 28.09.12	SP 41/12

Saken påbegynt 27.09.12 kl. 17.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	03.09.12	Sametingsrådet	Sak SR 119/12 Krav om kjønnsfordeling til listeforslag ved sametingsvalg 2013

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Listeforslag til sametingsvalget i 2013 skal tilfredsstillere krav om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn, for å kunne godkjennes.

Sametinget henstiller listestillere om å være oppmerksomme på alderssammensetning, reell kjønnsfordeling, geografisk tilhørighet og om å ta hensyn til alle samiske grupper, spesielt de som er i mindretall i det samiske samfunn til valget i 2013.

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Plan- og finanskomiteen behandler krav om kjønnsfordeling ved Sametingsvalget 2013.

Det er viktig at både kvinner og menn får like muligheter til å delta i politisk arbeid på Sametinget. Dette ble vektlagt når Sametinget behandlet saken i 2008.

Det er viktig med ivaretagelse av alderssammensetning, geografisk sammensetning og at man tar hensyn til ulike samiske grupper.

Forslag

Forslag 1

Alternativt forslag til Sametingsrådets forslag til innstilling fra Fremskrittspartiets (FrP) Rolf Fjellstad

Det stilles ikke krav om kjønnsfordeling til listeforslagene til sametingsvalget 2013.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad: NSRs sametingsgruppe v/ representant Aili Keskitalo

Vedrørende representasjon av mindre samiske grupper på Sametinget

Fagutvalget (Selle-utvalget) hadde som mandat å vurdere Sametingets valgordning. I utredningen drøftes blant annet representasjon av ulike samiske grupper på valglistene.

Fagutvalget peker på at sametingets valgordning sikrer ikke at alle regionale grupper av samer – uansett størrelse – blir representert. I praksis må det være opp til partiene og listestillerne å bidra til slik representasjon.

Dette betyr at Sametinget gjennom valgordningen ikke nødvendigvis sikrer for eksempel østsamisk eller pitesamisk representasjon, eller lulesamisk representasjon.

Hvis det etter valget viser seg at det fortsatt er utfordringer knyttet til representasjon for små samiske grupper, så oppfordres det nye Sametinget til å etablere ordninger som kan kompensere for manglende parlamentarisk representasjon, f.eks. konsultasjonsordninger.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble forkastet med 32 stemmer. 2 stemte for.
- Komiteens tilrådning ble vedtatt med 32 stemmer. 2 stemte imot.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikker Odskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jarle Jonassen, saksordfører	Mariann Wollmann Magga
	Jarle Jonassen	
2	Aili Keskitalo	Mariann Wollmann Magga
	Aili Keskitalo	
3	Rolf Fjellstad	
	Jarle Jonassen	
	Willy Ørnebakk, til forr. orden	
	Jørn Are Gaski, til forr. orden	

VI Sametingets vedtak

Listeforslag til sametingsvalget i 2013 skal tilfredsstillere krav om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn, for å kunne godkjennes.

Sametinget henstiller listestillere om å være oppmerksomme på alderssammensetning, reell kjønnsfordeling, geografisk tilhørighet og om å ta hensyn til alle samiske grupper, spesielt de som er i mindretall i det samiske samfunn til valget i 2013.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.09.12 kl. 19.00

Åšši/Sak SP	042/12
--------------------	---------------

Søknad om fritak fra verv som representant i Sametinget - Knut Roger Hanssen

Arkivsaknr.
12/16

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Plenumsledelsen	05.09.12	DCJ 03/12
Sametingets plenum	26. – 28.09.12	SP 42/12

Saken påbegynt 27.09.12 kl. 19.20

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	05.09.12	Plenumsledelsen	Sak DCJ 03/12 Søknad om fritak fra verv som representant i Sametinget – Knut Roger Hanssen
2	25.08.2012	Knut Roger Hanssen	Søknad fra verv som sametingsrepresentant

II Forslag og merknader

Plenumsledelsens innstilling:

Knut Roger Hanssen fritas fra sitt verv som representant for Høyre i valgkrets 2 Ávjovárri fra 1. januar 2013 og ut valgperioden.

1. vararepresentant for Knut Roger Hanssen, Anne-Marit Eira Anti, rykker opp som fast representant i hans sted.

III Votering

Av 39 representanter var 32 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble forkastet med 17 stemmer. 15 stemte for.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jarle Jonassen, saksordfører	
2	Mariann Wollmann Magga	Jarle Jonassen
	Mariann Wollmann Magga	

3	Olaf Eliassen	
4	Knut Store	
5	Aili Keskitalo	Geir Johnsen
		Willy Ørnebakk
	Aili Keskitalo	
6	Anders Somby jr.	
7	Willy Ørnebakk	Jarle Jonassen
		Olaf Eliassen
	Willy Ørnebakk	
	Jarle Jonassen	

VI Sametingets vedtak

Saken er uten vedtak.

Blir tatt opp til behandling på neste plenumsmøte.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.09.12 kl. 19.50

Åšši/Sak NKK	005/12
Åšši/Sak SP	043/12

Riksrevisjonens undersøkelser om bærekraftig reindrift i Finnmark

Arkivsaknr.
12/4081

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	03.09.12	SR 120/12
Nærings- og kulturkomiteen	24. – 25.09.12	NKK 005/12
Sametingets plenum	26. – 28.09.12	SP 43/12

Saken påbegynt 28.09.12 kl. 11.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	03.09.12	Sametingsrådet	Sak SR 120/12 Riksrevisjonens undersøkelser om bærekraftig reindrift i Finnmark
2	14.06.12	Riksrevisjonen	Dokument 3:14 (2011-2012) Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Norge
3	13.09.04	Riksrevisjonen	Dokument 3:12 (2003-2004) Riksrevisjonenes undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteressursene i Finnmark
4		Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité	Innst. S. nr. 111 (2004-2005) Om Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reindrifressursene i Finnmark
5	06.11.2008	Riksrevisjonen	Dokument nr. 3:1 (2008-2009) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjonar som er behandla av Stortinget
6	10.11.2009	Riksrevisjonen	Dokument 3:1 (2009-2010) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget viser til Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark Dokument 3:14 (2011-2012) som ligger til behandling i Stortinget. Stortingets behandling av denne rapporten vil være styrende for det videre arbeidet for en bærekraftig reindrift i Finnmark. Det vises til at flertallet i Stortingets kontroll og konstitusjonskomité i Innst. S. nr. 111 (2004-2005) understreket betydningen av at Sametinget ble gitt økt innflytelse på utformingen av reindriftpolitikken og at Sametingets vedtak derfor måtte tillegges betydelig vekt. Det vises videre til at Stortinget er konsultasjonspliktig med samene, og særlig vårt representative organ – Sametinget, etter ILO-Konvensjonen nr. 169 artikkel 6. Dette gjelder når Stortinget foretar substansielle endringer av konsulterte forslag etter at de

er oversendt dem, eller som i dette tilfellet, i saker som behandles direkte av Stortinget uten at saker er fremmet av og konsultert om av regjeringen.

Sametinget slutter seg til Riksrevisjonens hovedkonklusjoner om at målet om en bærekraftig reindrift ikke er realisert i Finnmark, at det er svakheter i Landbruks- og matdepartementets styring for å nå målet om bærekraftig reindrift og at det er svakheter i virkemiddelbruken.

Sametinget mener det er nødvendig med en helhetlig analyse og strategi for å oppnå målet om en bærekraftig reindrift i Finnmark. Sametinget oppfordrer derfor Stortinget til å be regjeringen, gjennom konsultasjoner og samarbeid med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund, utarbeider en strategi for bærekraftig reindrift i Finnmark. Meld. St. 9 (2011–2012) Landbruks- og matpolitikken, sametingsrådets vurderinger og Sametingets komitémerknader til denne saken - Riksrevisjonen undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark – må, sammen med Stortingets behandling av Riksrevisjonens undersøkelse, danne grunnlag og utgangspunkt for arbeidet med en slik strategi.

Sametinget mener at i arbeidet med å oppnå en bærekraftig reindrift i Finnmark og i arbeidet med en helhetlig strategi for dette, må det legges til grunn at:

- Delmålene om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er gjensidig avhengige av og påvirkende på hverandre. På samme måte som økologisk bærekraftig bruk kan virke til en god samisk reindriftsøkonomi og kultur, er bærekraftig kultur av betydning for å oppnå en økologisk bærekraftig bruk i reindriften.
- Grunnlovens § 110a og folkeretten setter rammene for utformingen av lovgiving, tiltak og offentlig forvaltning av reindriften. Dette er et sentralt grunnlag for å oppnå et effektivt vern og en positiv utvikling av reindrift som urfolksnæring og -kultur.
- Reindriften hviler på en sedvanerett og alders tids bruk, som innebærer at privatrettslige rettighetene i reindriften skal respekteres. Dette er grunnlaget for å skape forutsigbarhet og klare ansvarsforhold.

Sametinget mener at forhold som må vurderes tatt inn i en helhetlig strategi for en bærekraftig reindrift i Finnmark er:

- Klargjøring av kunnskapsgrunnlaget for reinens atferd ved arealinngrep for oppbygging av tillitsforhold mellom myndigheter, reindriften og forskningsfaglige miljøer.
- Dokumentering av arealressursene til reinbeitedistrikt og siidaer, samt overvåking av tilstand og utvikling av alle årstidsbeiter.
- Utvikling av metode og praksis for vurdering av samlede konsekvenser av tidligere og planlagte inngrep.
- Styrking av reindriftenes kapasitet og kompetanse til reell medvirkning og konsultasjoner i beslutninger som kan påvirke dem direkte.
- Utvikling av mulighet for høyere utdanning i reindriftsfag.
- Operasjonalisering med kriterier for økonomisk og kulturell bærekraft, samt videreutvikling av kriteriene for økologisk bærekraft der areal- og beitegrunnlaget er direkte kriterier.

- Videreutviklet samordning av den økonomiske virkemiddelbruk med, bruksregler, reduksjonsplaner og sanksjonsordninger.
- Få på plass lovbestemmelser for oppretting av kommisjon/domstol som kan avgjøre interne rettighetsforhold.
- Forbedring av konsultasjonspraksisen både med hensyn til når og hvordan saker konsulteres, samt i hvilke saker det skal konsulteres.
- Utredning av en framtidig permanent organisering av den offentlige forvaltningen av reindrifta, samtidig som en på kort sikt kan foreta endringer som tydeliggjør myndighets- og ansvarslinjene i reindriftsforvaltningen.
- Styrking av ressurser og kompetanse til forvaltningen av reindriften både i departement, reindriftsforvaltningen med områdekontorer og Sametinget.

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

I forbindelse med Riksrevisjonens undersøkelser om bærekraftig reindrift i Finnmark vil Sametinget komme med innspill til saken til Stortinget.

Forslag

Forslag fra *Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Margit Eli Anti Oskal og Inger Jørstad, fra Norske samers riksforbund (NSR) Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira, Synnøve Angell, fra Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/Sfp) Gunn-Britt Retter, fra Árja Olaf Eliassen og Flyttsamelista (Fs) Per A. Bæhr*

Forslag 1

Kulepunktet som begynner med: Dokumentering av arealressursene..... endres til:

- Dokumentering av arealressursene, herunder inngrepsoversikt, til reinbeitedistrikt og siidaer, samt overvåking av tilstand og utvikling av alle årstidsbeiter.

Kulepunktet som begynner med: Få på plass lovbestemmelser for oppretting..... endres til:

- Få på plass lovbestemmelser for oppretting av kommisjon/domstol, som har nødvendig samisk kulturkunnskap, som kan avgjøre interne rettighetsforhold.

Nytt kulepunkt etter kulepunktet som begynner med: Få på plass lovbestemmelser.....

- Arbeidet med å styrke fag- og kulturkompetansen ved Jordskifteretten må igangsettes umiddelbart.

Ny siste tilleggsetning i avsnittet som begynner med: Sametinget mener at i arbeidet med....

- Klimaendringene vil ha betydning for bærekraften i reindrifta. Dette må det og tas høyde for og hensyn til.

Kulepunktet som begynner med: Reindrifta hviler på en sedvanerett og alders tids....., endres til:

- Reindrifta hviler på en kollektiv sedvanerett og alders tids bruk, som innebærer at privatrettslige rettighetene i reindrifta skal respekteres. Dette er grunnlaget for å skape forutsigbarhet og klare ansvarsforhold.

Tillegg etter siste setning:

Fastsettelse av øvre reintall

- Ved reintallsreduksjon må de folkerettslige forpliktelsene som staten har ovenfor reindriften som urfolksnæring og den reindriftsamiske befolkning avklares.
- Grunnlaget for fastsettelse av øvre reintall må være basert på et dokumentert og kunnskapsbasert tallmateriale som både næringen og forvaltningen har en felles forståelse av.
- Avklaring av siidagrenser innenfor vinterbeiteområdene i Finnmark vil være særdeles viktig for å oppnå en bærekraftig reindrift, slik at alle årstidsbeiter legges til grunn ved fastsettelse av øvre reintall.

Støtte og omstillingsordninger

- Før det kan gjennomføres reintallsreduksjoner må det kartlegges hvilke økonomiske- og sosiale ordninger som finnes for de enkeltmennesker og familier, som enten ved frivillighet eller tvang må ut av næringen. Dersom det ikke finnes gode nok ordninger i dagens system, må det etableres tilpassede ordninger som sikrer og ivaretar de som blir berørt før en reduksjon i reintallet. I denne prosessen må det også tas særskilt hensyn til kvinner og barn. Det må etableres tilpassede støtteordninger/-tiltak utenfor reindriftsavtalens rammer for de som må ut av næringen.

Reduksjonsplaner

Reduksjonsplaner:

Sametinget ber om at departementet tar hensyn til prosessen angående reduksjon av reintallet inntil Riksrevisjonens påpekninger til mangler er gransket og på plass.

Dette innebærer blant annet:

- Arbeidet til arbeidsgruppen for reintilpasningen i Finnmark må ferdigstilles
- Avviklingsordningene må være på plass

Forslag fra *Nordkalottfolket* Toril Bakken Kåven og *Fremskrittspartiet (FrP)* Aud Marthinsen

Forslag 2

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Sametinget slutter seg til Riksrevisjonens hovedkonklusjoner om at målet om en bærekraftig reindrift i Finnmark ikke er nådd, at det er svakheter i Landbruk- og matdepartementets styring for å nå målet om bærekraftig reindrift, og at det er svakheter i virkemiddelbruken.

Sametinget påpeker forholdet mellom slaktevekt og dyrevelferd, og forventer at Regjeringen iverksetter snarlige tiltak for nedslakting av tamrein i de reinbeitedistriktene som ikke overholder maksimalt tillatt antall tamrein innenfor sitt område.

Sametinget har merket seg at reindriften er utsatt for tap av ulike årsaker. Hovedårsaken til at reindriftnæringen er spesielt utsatt for tap grunnet rovvilt, er at beitingen skjer i utmark året igjennom. Dette innebærer at driftsformen i seg selv medfører større tapsrisiko, og gjør næringen spesielt sårbar ved en økning i rovviltstammene.

Sametinget registrerer at det er strid om lovfortolkninger, slik at mange opplever at rein beiter på arealer som skal være fredet fra reinbeite.

Sametinget ser med bekymring på interne konflikter i næringen, der noen aktører etterlyser en strukturering slik at det blir mulig å drive lønnsomt, mens andre mener at eierskap kun basert på en blanding av historisk hevd og kulturell bærekraft må være tilstrekkelig. Det synes for sametinget som at en strukturendring er nødvendig. Det synes for Sametinget som at strukturendring er nødvendig.

Sametinget viser til at de fleste reindriftsaktører utøver sin virksomhet meget godt. Det er mange utøvere og distrikter som produserer store kvanta reinkjøtt av førsteklasses kvalitet. Deres driftsform er bærekraftig både hva gjelder økonomi, økologi og når det gjelder å ivareta den samiske kultur. Det er viktig å peke på at også disse utøvernes næringsvirksomhet lider når hverdagen preges av konflikt og negativ omtale.

Sametinget viser til at det i perioden fra reindriftsloven ble behandlet og frem til i dag har vært et økende antall medieoppslag som omhandler alvorlige konflikter der reindriften er involvert. Det er reportasjer om beiteområder ødelagt av for høyt beitetrykk, konflikter med andre næringer, stadige problemer med rovvilt og ordningene rundt rovviltskadeerstatning.

Sametinget minner om at målsettingen, slik den er nedfelt i den nye reindriftsloven, er å skape en reindrift som er både økologisk og økonomisk bærekraftig. Dette skal gjennom delmålene økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift.

Sametinget vil presisere at her må begrepet økologisk bærekraft være styrende, og overordnet andre målsettinger. Sametinget vil påpeke at man i reindriftpolitikken opererer med til dels kryssende mål. Sametinget mener at en viktig forutsetning for å oppnå økologisk bærekraftig drift i alle primærnæringer er lønnsomhet. Altså betinger ønsket om å oppnå økologisk bærekraft at næringen er økonomisk lønnsom. Forutsetningene for dette er igjen at man utvikler en mer rasjonell og balansert næring, med full fokus på å produsere mat av høy kvalitet som blir etterspurt i et godt betalende marked.

Sametinget vil legge til at både målet om økologisk og økonomisk bærekraft utfordres av de beskrevne problemer med høyt reintall, for dårlig beitegrunnlag, store dyrehelseproblemer og svak markedsforståelse.

Sametinget mener at målet om kulturell bærekraft fordrer at reindriften tilpasses de omgivelsene man har i dagens samfunn. En kulturell bærekraft i reindriften betyr at driftsformen endres etter hvert som teknologien, naturen og samfunnet endres. Reindriften må som andre næringer ta inn over seg en modernisering av driften ved hjelp av teknologi også vil medføre behov for færre hender i næringen.

Komiteens tilråkning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Forslag 3: Representant Inga-Lill Sundset, AP, NSR/SáB, Flyttsamelista og Árja

Kulepunktet som begynner med: Dokumentering av arealressursene..... endres til:

- Dokumentering av arealressursene, herunder inngrepsoversikt, til reinbeitedistrikt og siidaer, samt overvåking av tilstand og utvikling av alle årstidsbeiter.

Kulepunktet som begynner med: Få på plass lovbestemmelser for oppretting..... endres til:

- Få på plass lovbestemmelser for oppretting av kommisjon/domstol, som har nødvendig samisk kulturkunnskap, som kan avgjøre interne rettighetsforhold.
- Avklaring av siidagrenser innenfor vinterbeiteområdene i Finnmark vil være særdeles viktig for å oppnå en bærekraftig reindrift, slik at alle årstidsbeite, legges til grunn ved fastsettelse av øvre reintall.

Ny siste tilleggsetning i avsnittet som begynner med: Sametinget mener at i arbeidet med...

- Klimaendringene vil ha betydning for bærekraften i reindriften. Dette må det og tas høyde for og hensyn til.

Kulepunktet som begynner med: Reindriften hviler på en sedvanerett og alders tids....., endres til:

- Reindriften hviler på en kollektiv sedvanerett og alders tids bruk, som innebærer at privatrettslige rettighetene i reindriften skal respekteres. Dette er grunnlaget for å skape forutsigbarhet og klare ansvarsforhold.

Tillegg etter siste setning:

- Fastsettelse av øvre reintall må være basert på et dokumentert og kunnskapsbasert tallmateriale som både næringen og forvaltningen har en felles forståelse av.
- Man legger til grunn at reintallsreduksjoner må medføre at etablering av økonomiske og sosiale ordninger er på plass som grunnlag for vurdering for de enkeltmennesker og familier, særlig gjelder dette kvinner og barn, som enten ved frivillighet eller tvang må ut av næringen. Det må etableres støtteordninger/tiltak utenfor reindriftsavtalens rammer. Det vises i denne sammenheng til det pågående arbeidet mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametinget og NRL for dette.

Sametinget ber om at departementet avventer Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport i videreføring av reintallsreduksjonsarbeidet.

Dette innebærer blant annet:

- Arbeidet til arbeidsgruppen for reintilpasningen i Finnmark må ferdigstilles
- Avviklingsordningene må være på plass

III Votering

Av 39 representanter var 30 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Nærings- og kulturkomiteens forslag 1 ble ikke fremmet.
- Forslag 2 ble forkastet med 28 stemmer. 2 stemte for.
- Forslag 3 ble vedtatt med 28 stemmer. 2 stemte mot
- Komiteens tilrådning ble vedtatt med 28 stemmer. 2 stemte mot.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Inga-Lill Sundset, saksordfører	
2	Hans J. Eriksen	Geir Johnsen

		Mariann Wollmann Magga
		Jarle Jonassen
3	Mathis Nilsen Eira	
4	Randi A. Skum	
5	Kirsten Ellinor Guttorm Utsi	
6	Mariann Wollmann Magga	Anders Somby jr.
7	Marit Kirsten Anti Gaup	Aili Keskitalo
		Mathis Nilsen Eira
		Kirsten Ellinor Utsi
	Marit Kirsten Anti Gaup	
8	Inga-Lill Sundset	
9	Per Andersen Bæhr	Marit Kirsten Anti Gaup
	Inga-Lill Sundset	

VI Sametingets vedtak

Sametinget viser til Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark Dokument 3:14 (2011-2012) som ligger til behandling i Stortinget. Stortingets behandling av denne rapporten vil være styrende for det videre arbeidet for en bærekraftig reindrift i Finnmark. Det vises til at flertallet i Stortingets kontroll og konstitusjonskomité i Innst. S. nr. 111 (2004-2005) understreket betydningen av at Sametinget ble gitt økt innflytelse på utformingen av reindriftpolitikken og at Sametingets vedtak derfor måtte tillegges betydelig vekt. Det vises videre til at Stortinget er konsultasjonspliktig med samene, og særlig vårt representative organ – Sametinget, etter ILO-Konvensjonen nr. 169 artikkel 6. Dette gjelder når Stortinget foretar substansielle endringer av konsulterte forslag etter at de er oversendt dem, eller som i dette tilfellet, i saker som behandles direkte av Stortinget uten at saker er fremmet av og konsultert om av regjeringen.

Sametinget slutter seg til Riksrevisjonens hovedkonklusjoner om at målet om en bærekraftig reindrift ikke er realisert i Finnmark, at det er svakheter i Landbruks- og matdepartementets styring for å nå målet om bærekraftig reindrift og at det er svakheter i virkemiddelbruken.

Sametinget mener det er nødvendig med en helhetlig analyse og strategi for å oppnå målet om en bærekraftig reindrift i Finnmark. Sametinget oppfordrer derfor Stortinget til å be regjeringen, gjennom konsultasjoner og samarbeid med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund, utarbeider en strategi for bærekraftig reindrift i Finnmark. Meld. St. 9 (2011–2012) Landbruks- og matpolitikken, sametingsrådets vurderinger og Sametingets komitémerknader til denne saken - Riksrevisjonen undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark – må, sammen med Stortingets behandling av Riksrevisjonens undersøkelse, danne grunnlag og utgangspunkt for arbeidet med en slik strategi.

Sametinget mener at i arbeidet med å oppnå en bærekraftig reindrift i Finnmark og i arbeidet med en helhetlig strategi for dette, må det legges til grunn at:

- Klimaendringene vil ha betydning for bærekraften i reindriften. Dette må det og tas høyde for og hensyn til.
- Delmålene om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er gjensidig avhengige av og påvirkende på hverandre. På samme måte som økologisk bærekraftig bruk kan virke til en god samisk reindriftsøkonomi og kultur, er bærekraftig kultur av betydning for å oppnå en økologisk bærekraftig bruk i reindriften.

- Grunnlovens § 110a og folkeretten setter rammene for utformingen av lovgiving, tiltak og offentlig forvaltning av reindrifta. Dette er et sentralt grunnlag for å oppnå et effektivt vern og en positiv utvikling av reindrift som urfolksnæring og -kultur.
- Reindrifta hviler på en kollektiv sedvanerett og alders tids bruk, som innebærer at privatrettslige rettighetene i reindrifta skal respekteres. Dette er grunnlaget for å skape forutsigbarhet og klare ansvarsforhold.

Sametinget mener at forhold som må vurderes tatt inn i en helhetlig strategi for en bærekraftig reindrift i Finnmark er:

- Klargjøring av kunnskapsgrunnlaget for reinens atferd ved arealinngrep for oppbygging av tillitsforhold mellom myndigheter, reindrifta og forskningsfaglige miljøer.
- Dokumentering av arealressursene, herunder inngrepsoversikt, til reinbeitedistrikt og siidaer, samt overvåking av tilstand og utvikling av alle årstidsbeiter.
- Utvikling av metode og praksis for vurdering av samlede konsekvenser av tidligere og planlagte inngrep.
- Styrking av reindriftras kapasitet og kompetanse til reell medvirkning og konsultasjoner i beslutninger som kan påvirke dem direkte.
- Utvikling av mulighet for høyere utdanning i reindriftsfag.
- Operasjonalisering med kriterier for økonomisk og kulturell bærekraft, samt videreutvikling av kriteriene for økologisk bærekraft der areal- og beitegrunnlaget er direkte kriterier.
- Videreutviklet samordning av den økonomiske virkemiddelbruk med, bruksregler, reduksjonsplaner og sanksjonsordninger.
- Få på plass lovbestemmelser for oppretting av kommisjon/domstol, som har nødvendig samisk kulturkunnskap, som kan avgjøre interne rettighetsforhold.
- Avklaring av siidagrenser innenfor vinterbeiteområdene i Finnmark vil være særdeles viktig for å oppnå en bærekraftig reindrift, slik at alle årstidsbeite, legges til grunn ved fastsettelse av øvre reintall.
- Forbedring av konsultasjonspraksisen både med hensyn til når og hvordan saker konsulteres, samt i hvilke saker det skal konsulteres.
- Utredning av en framtidig permanent organisering av den offentlige forvaltningen av reindrifta, samtidig som en på kort sikt kan foreta endringer som tydeliggjør myndighets- og ansvarlinjene i reindriftsforvaltningen.
- Styrking av ressurser og kompetanse til forvaltningen av reindriften både i departement, reindriftsforvaltningen med områdekontorer og Sametinget.
- Fastsettelse av øvre reintall må være basert på et dokumentert og kunnskapsbasert tallmateriale som både næringen og forvaltningen har en felles forståelse av.

- Man legger til grunn at reintallsreduksjoner må medføre at etablering av økonomiske og sosiale ordninger er på plass som grunnlag for vurdering for de enkeltmennesker og familier, særlig gjelder dette kvinner og barn, som enten ved frivillighet eller tvang må ut av næringen. Det må etableres støtteordninger/tiltak utenfor reindrifftsavtalens rammer. Det vises i denne sammenheng til det pågående arbeidet mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametinget og NRL for dette.

Sametinget ber om at departementet avventer Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport i videreføring av reintallsreduksjonsarbeidet.

Dette innebærer blant annet:

- Arbeidet til arbeidsgruppen for reintilpasningen i Finnmark må ferdigstilles
- Avviklingsordningene må være på plass

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.09.12 kl. 13.45

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 01.11.2012

Plenumsledelsen

Jarle Jonassen
leder

Marie Therese N. Aslaksen

Mathis Nilsen Eira

Jørn Are Gaski